

SZÍN

KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

A NEMZETI MŰVELŐDÉSI INTÉZET FOLYÓIRATA

A Szakkör.

TUDÁSUNKKAL KÉZENFOGVA

Magyarország Kormányának támogatásával
a Nemzeti Művelődési Intézet
szakmai koordinációjában

ezen épületben

KEZDŐ

Nemezeliő

Hímző

Csipkeverő

Vesszőfonó

Mézeskalács

Gyöngyfűző

Bútorfestő

Tojásfestő

Papírfonó

Kötés gyönggyel

Csuhé

Gyertyaöntő

Éremgyűjtő

Makramé

Quilling

SZAKKÖR működik 2022 őszétől 2023 tavaszáig
heti rendszerességgel kétheti rendszerességgel

Nemzeti Művelődési Intézet
www.nmi.hu

A Szakkör
TUDÁSUNKKAL KÉZENFOGVA

www.aszakkor.hu

A jelenléti szakköri foglalkozások helyszínén ez a plakát fogadja a résztvevőket

TARTALOM

Szín – Közösségi Művelődés

2022. szeptember – 27/2.

11

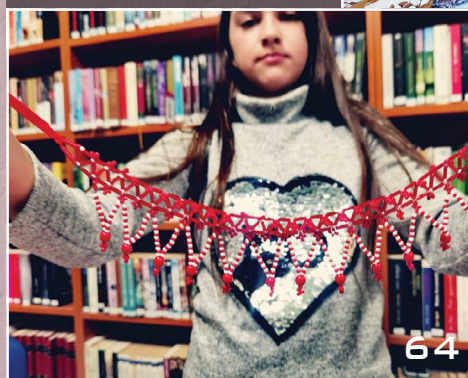
59

23

45

64

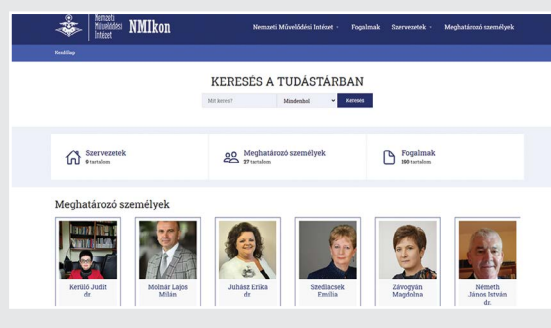
Tudásunkkal kézen fogva a közösségeikért – előszó	3
A Szakkör program előzményei, létrejötte és jelentősége	4
A szakkör program kiterjesztése a Kárpát-medencében	9
Népi mesterségeink visszatartásának nyomában	
Interjú Pál Miklósnéval	13
Édenkert, s ne pusztaság	
Gondolatok a Szakkör filmek forgatása kapcsán	18
Szakkörök a Fehérliliom Népfőiskola szervezésében	21
Tudományosan alátámasztott szakköri tapasztalatok	
Közösségek a debreceni agorában	26
BÁCS-KISKUN MEGYE	
„Mert alkotni öröm”	
Ballászög és Tompa szakköreinek bemutatása	28
BARANYA MEGYE	
A Pellérdi Nyolcak	30
BÉKÉS MEGYE	
80 éve a közösségért, a kultúráért	
Battonya közművelődésének múltja és jelene	32
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLEN MEGYE	
„Szívvel-lélekkel, emberséggel”	37
CSONGRÁD-CSANÁD MEGYE	
A szakkör hozománya Szentesen: álmok, ötletek, tervek	39
FEJÉR MEGYE	
Színes szalakkal a Bakonyban	
Hímző szakkör Bakonycseryén	41
GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE	
Ágfalvai mézeskalács szakkör	
Ahol a csoport baráti közösséggé alakult	44
HAJDÚ-BIHAR MEGYE	
„Mindig közösségben éltem és dolgoztam”	
Balogh Sándorné művelődésszervező	
a nagyrábéi közösségekről	47
HEVES MEGYE	
Generációkat összekötő szakkörök	50
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE	
Tiszasüly, ahol az emberek büszkék munkájukra	52
KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE	
Szakkorból hivatás	55
NÓGRÁD MEGYE	
Mint kenyérnek a kovász	
Szakköri tevékenység példaértékű szerepe	57
PEST MEGYE	
Szakkörök nagyvárosi környezetben	59
SOMOGY MEGYE	
Kis településen nagyot alkotni	61
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE	
Értékek mentén...	63
TOLNA MEGYE	
Szakkörökkel is közösséget építünk Tolna megyében	66
VAS MEGYE	
Inspiráló közösségi alkotás Vas megyében	68
VESZPRÉM MEGYE	
Nemezes csoportok mentorálása	70
ZALA MEGYE	
Visszatért és él a múlt	72
A szakkör webáruháza	
Közösségek online bevásárló tere	75

MOZAIK – SZAKMAI HÍREK

NMIkon

Elindult a Nemzeti Művelődési Intézet legújabb felülete: az NMIkon.

A közösségi művelődés legfontosabb fogalmai, szervezeti szerkeze a Kárpát-medencében, és a közművelődési szakma meghatározó alakjainak életútja, munkássága, publikációs listája kereshető rajta. Az oldalra bárki ajánlhat személyt, szervezetet és fogalmat is az online űrlap segítségével. www.nmikon.hu

Stratégiai együttműködések – Közművelődés a társadalmi kapcsolatok tükrében

A Nemzeti Művelődési Intézet 2022. október 12-én rendezte meg XVI. stratégiai konferenciáját „Stratégiai együttműködések – Közművelődés a társadalmi kapcsolatok tükrében” címmel.

A rendezvényt Pataki András, a Kulturális és Innovációs Minisztérium művészetért és közösségi művelődésért felelős helyettes államtitkára nyitotta meg. Ezt követően négy érdekes előadást hallgathattak meg a résztvevők, melyekben szó esett a Nemzeti Művelődési Intézet stratégiai hálózatától egészen a felsőoktatás közművelődési képzőhelyeivel való együttműködésekig.

A XVI. Stratégiai Konferencia keretein belül a Nemzeti Művelődési Intézet által alapított szakmai díjak ünnepélyes átadására is sor került.

Illyés Gyula közművelődési életműdíjra érdemes:

Halász János és Salamon Hugó

Beke Pál-díjban részesült:

Gazdik István

Karácsony Sándor-díjat kapott:

Dr. Széman Emese Rózsa

Közösségeket Támogató Önkormányzat díjban részesült:

Karcag Város Önkormányzata,
Nyárad Község Önkormányzata,
Panyola Község Önkormányzata

Közösségépítő Önkéntes díjat kapott:

Szalóki István és Daróci Lajosné.

Közművelődést Támogató díjat vehetett át:

Dr. Kis Tiborné,
Grátz Antal,
Lovass Tibor

Szívből gratulálunk a díjazottaknak!

További sok sikert kívánunk elkötelezett munkájukhoz!

TUDÁSUNKKAL KÉZEN FOGVA A KÖZÖSSÉGEKÉRT

A Nemzeti Művelődési Intézet dinamikus tervezési gyakorlatot alakított ki bő egy évtizedes működése során. Ez a gyakorlat stabil értékrenden, stratégiai távlatosságon és a munkafolyamatok szerves egységén alapul. Az ehhez szükséges energiákat a szakadatlan kölcsönhatások, együttműködések, szinergiák hatása garantálja a mai napig.

A világvárvány megjelenése korábban ismeretlen kihívások sorát produkálta. 2020 óta alapjaiban megváltozott az emberi viszonyok teljes köre Magyarországon is. A magánéletet, a szabadidőt és a munkakörülményeket, a hétköznapokat, valamint az ünnepeinket új szokások, normák, értékek módosították. E változások szükségszerűen korlátozásokkal, a hagyományos közösségi együttlétek elmaradásával is együtt jártak. E sajátos helyzetben felértékelődött a közösségek új eszközökkel történő működtetése, a pandémia miatt folyamatosan változó élethelyzethez történő kreatív alkalmazkodás. Ismerve az Intézet teherbíró képességét, a korábbi sikeres projektekben felhalmozott tapasztalatokra támaszkodva olyan döntések sorát kellett meghoznom, melyek eredményeként a hátrányokat előnnyé, a bezártságot nyitottsággá, a kényszereket értelmes feladatokká tudtuk alakítani. Erre legalkalmasabbnak tartottam a közösségek hagyományos együttléteit biztosító szakkörök támogatási és együttműködési formáinak teljes körű megújítását.

Mindezen részcélok végeredményeként sikerült újtárra indítani a *Nemzeti Művelődési Intézet tudásmegosztó online felületét, ASzakkör.hu-t*. Ez lehetőséget ad arra, hogy a hagyományos szakköri tevékenységek egyes fázisaiba az internet segítségével avassa be az érdeklődőket, ezáltal összegyűjtse, rendszerezze és népszerűsítse a különböző közösségi tevékenységi formákat és a létrehozott értékeket. A felület bemutató filmekben keresztül díjmentesen biztosít lehetőséget a szakköri tevékenységek megszervezésére, kipróbálására, megismerteti a látogatókkal a közreműködő mestereket és oktatókat, akik magas szinten, több évtizedes tapasztalattal rendelkezve vállalkoznak tudásuk megosztására. A portál indulásakor a gyöngyfűzés, a hímzés, a csipkeverés és a mézeskalács-készítés fortélyaival ismerkedhettek meg a felület látogatói.

A Nemzeti Művelődési Intézet – felismerve a kézműves hagyományok megtartó és összetartó erejét – olyan kulturális, adott esetben gazdaságfejlesztő hálózatot hozott létre, melyben maguk a közösségépítő tevékenységek kapnak jelentős szerepet. Egy olyan program életre hívásával és folyamatos fejlesztésével, mely segíteni tudja a közösségi kreativitás kibontakoztatását, a tudás átadását, az értékek megőrzését.

A Szakkör segítő kezét nyújt mindenkinek. Megkönnyíti a tevékenységi forma kiválasztását, amellyel közösségi aktivitás indítható el az alkotás élményével, továbbá lehetőséget biztosít a hasznos és hiánypótló ismeretek megszerzésére, nemcsak Magyarország határain belül, hanem az egész Kárpát-medencében és a tágabb diaszpórában is.

A Nemzeti Művelődési Intézet által létrehozott és működtetett szakkörfelület legfőbb törekvése a közösségépítés, az együtt munkálkodás örömeinek megteremtése a hagyományos szakköri foglalkozásokon keresztül. Célja a különböző tevékenységi formák rendszerezése és népszerűsítése, a közösségi együttműködések összetartó erejének erősítése, az összefogás, az együttesen elért eredmények bemutatása.

Az újonnan megalakult közösségek vezetői online felkészítés során sajátítják el a szakkörszervezés módszertanát, majd kezdik meg a tevékenységet legjobb tudásuk szerint. A foglalkozásokon készített tárgyakat a program végeztével kiállítás formájában mutatják be a szakköri tagok a helyiek és a széles nyilvánosság előtt, valamint fotókat, filmeket készítenek, melyekkel mind többeket buzdíthatnak a folytatásra.

ASzakkör összeköt és lehetőséget biztosít mindenkinek, aki aktív közösségi életet keres, aki tanulni vágyik, aki segíteni akarja a közösségi élet újraélesztését, hiszen olyan tevékenységekhez nyújt inspirációt, amelyek garantálják a fejlődést, segítik a kapcsolatteremtést és örömet adnak az egyénnek: az elvégzett munkával szerzett elégedettség érzését nyújtják. A Szakkör támogatja a helyi közösségi összefogást, a generációk közötti együttműködést, hozzájárul a települések megtartó erejének növeléséhez, a nemzeti identitás erősödéséhez, valamint az együttműködési kultúra fejlődéséhez.

A program eredményeit és közösségre gyakorolt hatását hivatott bemutatni a Szín – Közösségi Művelődés című szakmai folyóirat ezen lapszáma, mely éppoly egyedi, változatos és példaértékű, mint maga a kezdeményezés.

A Szakkör program előzményei, létrejötte és jelentősége

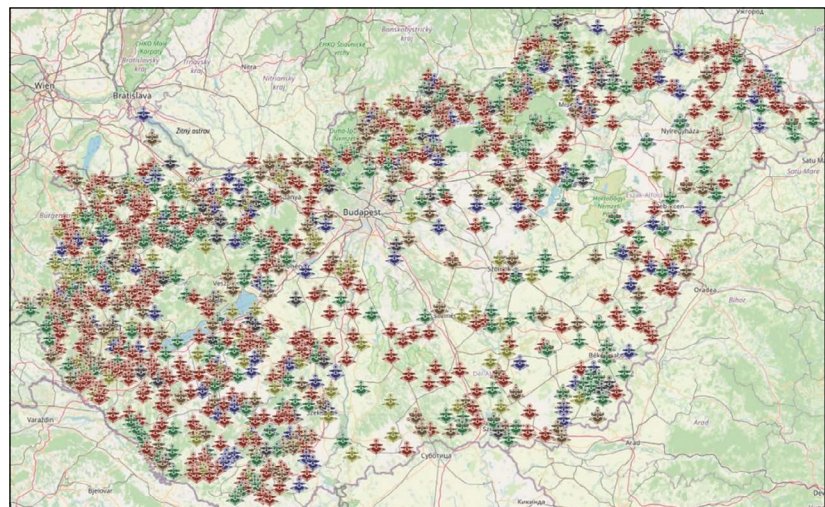
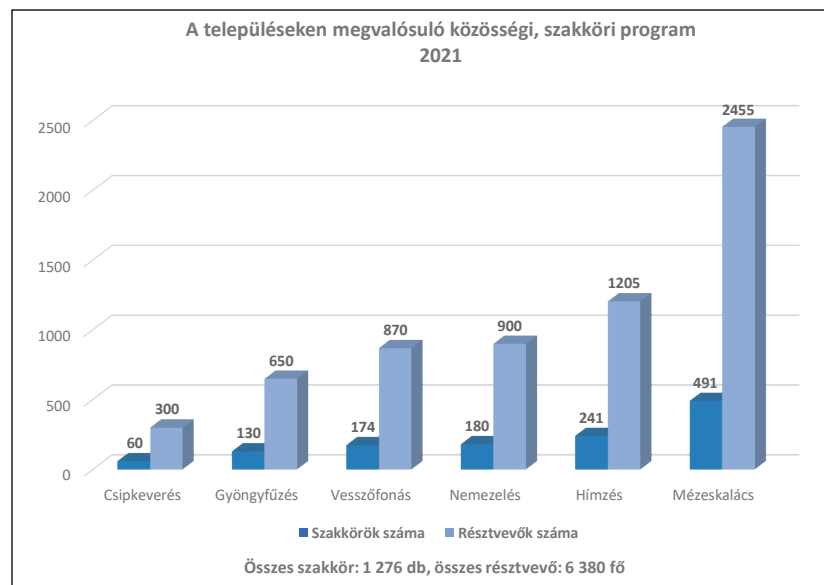
A Nemzeti Művelődési Intézet a megalapítása óta eltelt évtizedben jelentős szerepet vállalt a magyar közművelődés minőségi megújulásában. Mindenekelőtt a közösségi művelődés értékeinek tudatos vállalásával, valamint módszereinek alkalmazásával a vidéki közösségi élet megújulásától egészen a szakpolitika tudatos befolyásolásáig.

A kulturális ágazat stratégiai szervezeteként a közművelődési intézmények, közösségi szintű szakmai munkájához nyújtunk módszertani segítséget, módszertani mintaprogramokat valósítunk meg, szakmai tanácsadást végzünk, helyi közösségépítő és társadalomfejlesztő folyamatokat indítunk el, részt veszünk a közművelődési szakemberek szakmai képzésében, továbbképzésében. A 19 megyei igazgatóságunkon keresztül kulturális stratégiai intézményként kiemelt feladataink, hogy támogassuk a Kárpát-medence magyarságát a páratlanul gazdag magyar kultúra átörökítésének és folytonosságának megtartásában, és az értékeit, hagyományait ismerő, gyökereikhez ragaszkodó közösségek szervezésében.

E stratégiai tudatossággal építkező folyamat minden eleme összefügg egymással, fontos mérföldkővet alkot a rendszer létrejöttében. E tudatosság jégében születtek

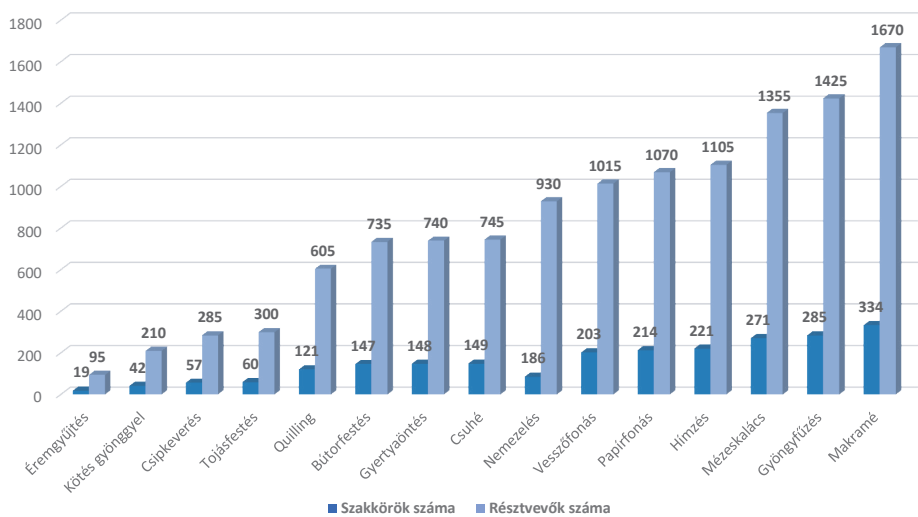
meg az úgynevezett mintaprogramjaink, illetve a szakterület nagy rendszereit megújítani képes, az or-

szágos működést lehetővé tevő, kormányzati szándékokat megvalósító projektjeink.

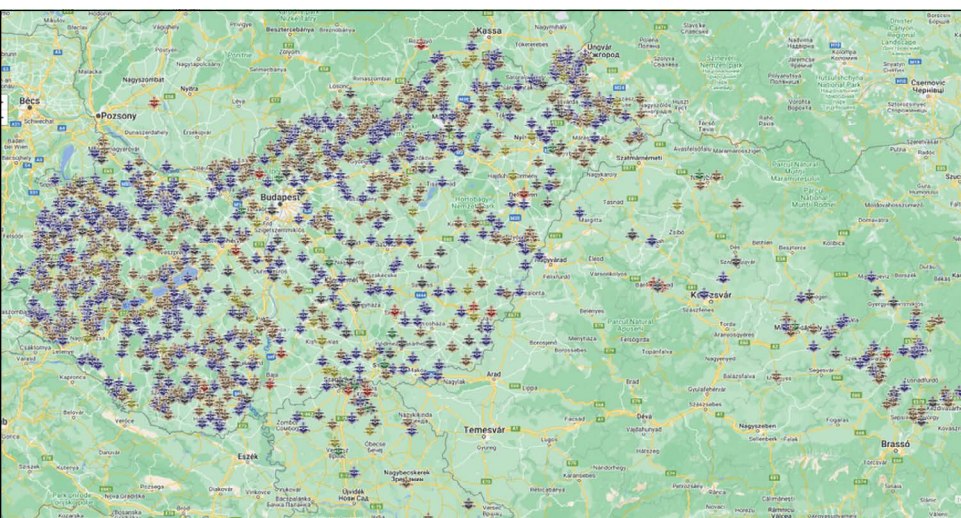

2021 szakköri közösségei

A településeken megvalósuló közösségi, szakköri program
2022

Összes szakkör: 2 357 db, összes résztvevő: 12 285 fő

2022 szakkörei a Kárpát-medencében

Intézetünk a Népművészeti Egyesületek Szövetségének együttműködésével 2013–2015 között az ország több megyéjében „Újra öltünk, örökítünk” névvel hímző szakköröket indított, elsősorban kistérségeken. A térség hímzőkultúráját a fiatalabb generációknak visszatanító programunk 12 megye 55 településén, valamint 2 határon túli településen segítette elő a népi hímzőkultúra újjáéledését, továbbadását. Mindeközben a hímző körök tagjai igazi közösségékké alakultak. A legtöbb településen a szakköri tevékenységen túl más közösségépítő kezdeményezésben is együttműködtek.

Kapunyitogató Programunk a bezárt művelődési házak kapuit tárta újra szélesre; a *Pajtaszínház Program* a színjátszó közösségeket szólította meg; a *Komatál Program* pedig a rokoni, baráti, szomszédági kapcsolatokat erősítette a komatálás hagyományának felelevenítésével.

Kormányzati támogatással indítottuk el 2013-ban az országos *Kulturális Közfoglalkoztatási Programunkat* is, amely későbbi öt éve alatt a tervezettnél is eredményesebben valósult meg: közel 30 000 közfoglalkoztatottból majdnem 9000 fő helyezkedett el már a program ideje alatt az elsődleges mun-

kaerőpiacon. A folyamat keretében a résztvevők bekapcsolódhattak a kulturális közösségszervezés alapjai szakmai képzésünkbe, majd az ötödik programban a kulturális közfoglalkoztatottak számára népi kézműves program megvalósítására is sor kerülhetett, ugyancsak a Népművészeti Egyesületek Szövetségének szakmai mentorálásával. Ez utóbbi képzés megismertette a kulturális közfoglalkoztatottakkal a népi kézművesség egyes területeit, érzékenyítő, szemléletformáló alkalmával felkeltette a népi kézműves foglalkozások iránti figyelmet, és egyben fel is mérte az e tevékenységek iránti települési igényeket.

A 2021 novemberében befejeződő *Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Programunk* keretében több mint 2000 fő foglalkoztatására és közel 1800 fő képzésére nyílt lehetőségünk a Magyarország Kormánya által biztosított támogatásnak köszönhetően. A közép- vagy felsőfokú végzettséggel rendelkező szakemberek közösségi szinteken és közművelődési intézményekben látják el a szakmai feladatokat: támogatják a helyi közösségek működését, szervezik a települési programokat, hozzájárulnak a helyi értékek és hagyományok feltárásához, megismeréséhez és azok mindennapi aktív megéléséhez.

A Nemzeti Művelődési Intézet és a Népművészeti Egyesületek Szövetsége közös együttműködéseként 2020 első hónapjaiban elindított fejlesztés, *A Szakkör* felület (<https://aszakkor.hu/>) interaktív online eszközökkel, új célközönség, többek között az ifúság és a felnőtt korosztály bevonásával támogatta ugyanezen célokat. A felület a hagyományos szakköri tevékenységek egyes fázisaiba az internet segítségével vonja be a látogatókat, videón keresztül díjmentesen biztosít lehetőséget a szakköri tevékenységek kipróbálására, az azokban való

elmélyedésre. A Szakkör felület segítő kezet nyújt mindazoknak, akik területileg – akár mozgásuk korlátozása, vagy a földrajzi távolságok miatt – nem érnek el tevékenységi formákat, és azoknak is, akik bátoralanabbak a közösségi aktivitások terén, vagy még nem döntöttek el, hogy milyen közösséghez csatlakozzanak.

A felület az online és az offline világ közötti hídként, közösségi átjáróként szolgáltatta meg az embereket, amely célokat 2020 tavaszán a koronavírus-járvány több ponton felülírt: a személyes, jelenléti részvétellel zajló szakköri részvétel lehetősége jó időre háttérbe szorult.

Felismerve az emberek életviszonyainak átalakulását, a közösségi és személyes kapcsolatokban megritkult mindennapjait, valamint az iskoláskorú gyermeket nevelő családok nehézségeit, a koronavírus-járvány időszakában az új fejlesztést még szélesebb körben népszerűsítettük és az online térre koncentráltuk: települési döntéshozókat, intézményeket, civil szervezeteket szólítottunk meg, ajánlva a felület aktivitásra ösztönző lehetőségeit. A **Szakkör online tudásmegosztó felület** (<https://aszakkor.hu/>) a felhasználóknak a járvány embert próbáló időszakában aktív, tevékeny szakköri foglalkozásokat

biztosított, majd segített a pandémia enyhülése után az online térből a személyes jelenléttel megvalósuló közösségi életbe is visszavezetni az értékalapú művelődésre vágyó polgárokat. A közművelődés országos hatókörű szervezete a járvány kezdete óta a közösségek életterejét megtartó, erősítő kezdeményezések élére állt. Tette ezt a világháló kínálta közösségi oldalak lehetőségeit kihasználva és a magyar kultúra helyi értékeit ötvöző együttműködések indításával, a jó gyakorlatok folyamatos népszerűsítésével. A célkitűzés része volt, hogy a válsághelyzetben szerzett tapasztalatok a vészhelyzet mérséklődésével is működőképesek legyenek, amikor újra kell tanulni az együttműködést a mindennapi életben, az együttes tevékenységet életviszonyaink helyreállítása során. Felértékelődött az önellátás iránti igény, beépült szokásaink közé az önellátás képessége. Kialakult az érzékenység a helyi értékekre, bizonyított tények igazolják a nemzeti összetartozás fontosságát, amely akár példaként szolgálhat Európa hasonló helyzetben lévő országai számára is.

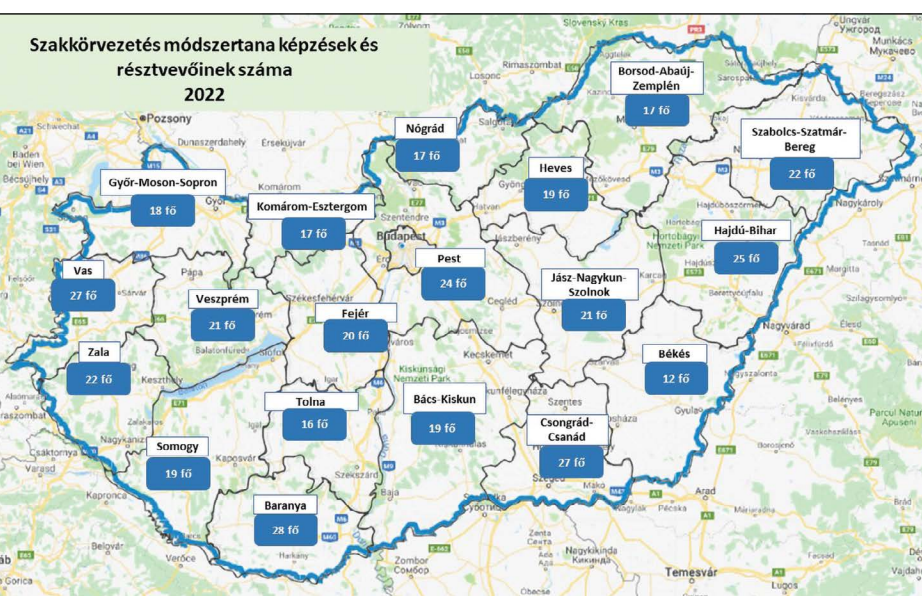
Ezek a célok vezérelték a 2021 őszi megvalósuló felhívás közzétételét is, amelyet a Községi Élet Újraindításáért Felelős Operatív Törzs egyetértése mellett Magyar-

Gyöngyből készült, szakköri logós kokárda

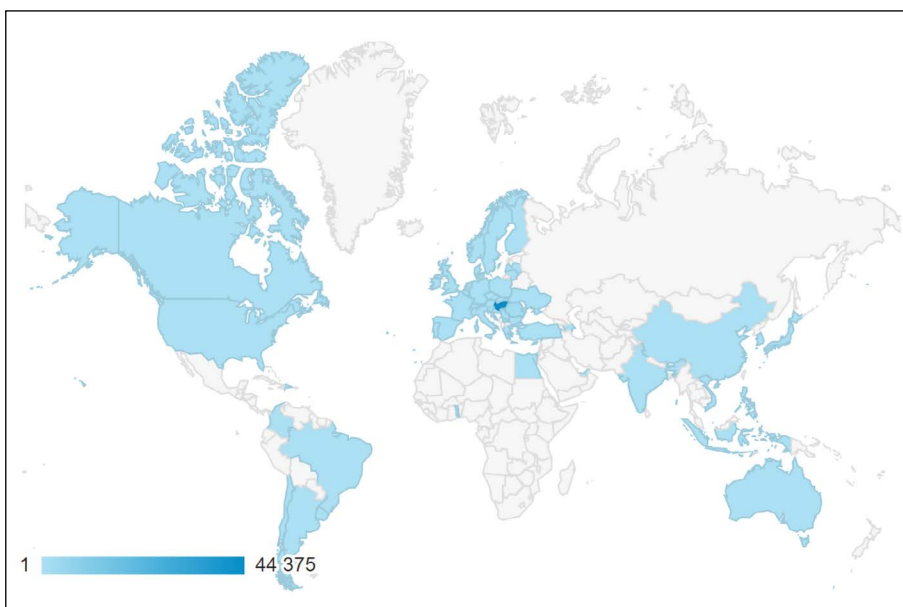
ország Kormányának támogatásával a művelődő közösségek jelenléti részvétellel megvalósuló szakköreinek erősítése céljából hirdetett meg a Nemzeti Művelődési Intézet. A szakkörök eszköz- és alapanyag-szükségletét biztosító szakkörtámogatási felhívásra több mint 1500 szakkör indításával jelentkeztek a települések közösségi szinterei, közművelődési intézményei, így közel 7500 fő részvételével indult országszerte szakkör (első körben nemezelés, gyöngyfűzés, hímzés, csipkeverés, vesszőfonás, mézeskalács-készítés témákban). A szakkörszervezés módszertana sorozat ezeknek a szakköröknek a megvalósítását támogatja módszertani útmutató gyanánt. A sorozatindító füzet a nemezelő szakkört szervező szakemberek számára készült, ezt követte a gyöngyfűzés, a mézeskalács-készítés, a vesszőfonás, a hímzés, a csipkeverés, az idén megjelentetett kötet pedig azokat az általános alapvetéseket tartalmazza, amellyel bármely szakkör szervezői követhető és adaptálható segítséget kapnak.

A szakkörtámogatási programot a Nemzeti Művelődési Intézet 2022-ben is folytatja, így újabb településeknek és közösségeknek van

lehetősége csatlakozni az online és jelenléti formában is elérhető és folyamatosan bővülő szakköri kínálatához. A 2022/2023-as szakköri évben már **15 szakág** közül választhatnak az érdeklődők: a tavalyi **hímzés, csipkeverés, nemzelés, vesszőfonás, mézeskalács-készítés és gyöngyfűzés** mellett a **tojásfestés táji sajátosságai, a bútorfestés, a csuhé, az éremgyűjtés, a gyertyaöntés, a kötés gyönggyel, a makramé, a papírfonás, és a quilling** eszköz- és alapanyagigényére lehetett jelentkezni. Ezzel a támogatási lehetőséggel minden település közösségi színtere és közművelődési intézménye élhetett idén is, amelynek köszönhetően közel 2500 közösségi aktivitást erősítő szakkör indulhat nemcsak Magyarországon, hanem Kárpát-medence-szerte, majd' 12500 résztvevővel – erősítve a közösségi életet, támogatva a települések népességmegtartását, illetve a helyi és nemzeti identitás mindennapi megélését.

Az Intézet koordinálja a szakkörök alapanyag- és eszközszükségleteinek biztosítását és végzi azok kiszállítását. Ám a térítésmentesen elérhető mennyiség elosztásán kívül egy **webáruházat** is üzemeltetünk (<https://webshop.aszakkor.hu/>), amelyen keresztül nemcsak

ASzakkör online felületet látogatók világviszonylatban

ötfős, de akár egy szakköri tag részére összeállított csomag is elérhető. Ez abban az esetben is segítség lehet a közművelődési intézményeknek, ha a sikeres toborzás során több mint 5, esetleg 7 vagy 8 fő jelentkezett a szakköri csoportba. Ekkor mérlegelés után eldönthető, hogy pár darab egyes csomagot, vagy akár egy újabb öt fős alapanyagcsomagot rendelnek meg az online áruházból, ahol mind a 15 szakág alapkínálata megtalálható.

A szakkörszervezés módszertani felkészítő programunk olyan alapokat ad át, amelyeknek segítségével – reményeink szerint – a

szakkörtámogatásban részesülő településeken, de bármely alapfokú, amatőr művelődő közösségekre épülő szakkört indító közösségben az ott indított tevékenységekhez olyan módszertani tanácsokat, tapasztalatokat tudnak átvenni, amivel sikeres szakköröket szerveznek. A szakkörszervezés módszertani felkészítés része a szakkörtámogatási program keretében regisztrált szakkörszervezők által megtekinthető **„Szakkörszervezés módszertana” videóanyag** és hozzá kapcsolódó teszt, valamint az egyes szakkörökhöz kapcsolódó „Szakkörszervezés módszertana” sorozat. A „Szakkörszervezés módszertana” **kiadványsorozat** felhasználhatóságát mindenki számára biztosítjuk, aki a településén alapfokú szakköri tevékenységet szeretne elindítani olyan szakköri tevékenységekhez kapcsolódóan, amelyek a www.ASzakkor.hu felületen videósorozattal támogatott formában elérhetőek. A módszertani bevezető, és maga a „Szakkörszervezés módszertana” sorozat a szakkört szervezőknek nyújt segítséget, a szakkörvezetők már egy-egy szakköri tevékenységre specializálva végezhetnek el szakmai képzéseket, továbbképzéseket, amelyek után szakkörvezetőkké válnak. Ebbe a

Hímző szakköri alkotás

folyamatba már szakirányok szerint a Hagyományok Háza is bekapcsolódik szakmai képzettséivel.

A Szakkör összeköt és lehetőséget biztosít mindenkinek, aki tanulni szeretne, aki aktív közösséget keres. Továbbá segíti a közösségi élet újraindítását, mert olyan tevékenységhez kínál inspirációt, amelyek a fejlődés érzését adják, a kapcsolatteremtést segítik és az egyének magának is örömet nyújtanak, az elvégzett munkával szerzett elégedettséget biztosítanak.

Fontos kiemelni, hogy a szakkörökről forgatott filmek saját gyártásban készülő alkotások. Az ehhez szükséges technikai fejlesztések, valamint az összetett szakismeretet igénylő alkotógárda felépítése, képzése, a közel ezer filmhez, portréhoz történő mozgatása hatalmas koordinációs feladat. Mindennek köszönhető a rendszeres tartalomgyártás lehetősége is, amivel a különböző korosztályok és célcsoportok más-más kommunikációs csatornán való elérése is lehetővé és gördülékennyé vált – úgy a közösségi média platformjain, mint a televízió képernyőjén keresztül.

A szakköri munkához szükséges alapanyag biztosítása szintén

összetett folyamat. Ennek menetébe illeszthető az új fejlesztések között említett érdeklő webáruház is, amelyen keresztül a már leforgatott és közzétett szakköri foglalkozások alapanyagigényeihez mérten összeállított készletcsomagok bárki számára elérhetőek. Nemcsak egy teljes szakkör, de egy-egy filmben

bemutatott tárgy elkészítéséhez is megrendelhető annak anyagszükséglete; valamint ugyanitt lehet megvásárolni a szakmai kiadványokat és saját ötletekből létrehozott termékeket is (webshop.aszakkor.hu).

A Szakkör program fejlődése részeként érdemes kiemelni, hogy e kezdeményezésnek jelentős gazdaságélénkítő hatása is van, amelynek eredményei már ma is látszanak. Erre a hozzáadott értékre a szakkörök hagyományos alapanyagainak szinte teljes hazai hiánya hívta föl a figyelmet. Külön öröm, hogy olyan jelentős beszállító országok, mint Lengyelország vagy Németország mellett a határokon túli magyar termelők és gazdasági szervezetek egyaránt fokozatosan piaci szereplőivé válnak e közös nemzeti kezdeményezésnek.

A SZÍN – Közösségi Művelődés most megjelent különszámában számos példával találkozhatunk, amelyek igazolják, hogy a Szakkör mára egy értékteremtő, a magyarság összetartozását erősítő nemzeti ügy lett.

ASzakkör logója készül egy nemez szakkörön

ZÁVOGYÁN MAGDOLNA közművelődési szakember, szakértő, szakfelügyelő. 2006-tól a Békés megyei önkormányzat kulturális referense, 2012-től a Nemzeti Művelődési Intézet főigazgatója. 2015. március 1-jétől az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős helyettes államtitkára. 2018 júniusától a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetője. 2012-ben Bánffy Miklós-díjban, 2019-ben Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült.

A szakkör program kiterjesztése a Kárpát-medencében

2021–2022

A kezdeményezés háttere, komplex célrendszere

A Nemzeti Művelődési Intézet hitvallásának és küldetésének szerves része a Kárpát-hazában gondolkodás és cselekvés, a nemzetegyesítéshez, a kulturális nemzetépítéshez való hozzájárulás és ennek érdekében az egységes magyar közművelődési térség létrehozása

és folyamatos fejlesztése, a közösségi élet megerősítése valamennyi magyarlakta régióban.

Az ASzakkör program kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy a hagyományos kézműves tevékenységek újra tanítása, átörökítése, a közösségek megerősítése, új kis-közösségek létrehozása és a közművelődési hálózatépítés egyidejűleg és egymást erősítve valósuljon meg a Kárpát-medencében.

Mintaprogram indítása 2021-ben

A 2021 szeptemberében kormányzati támogatással újtára indított ASzakkör programban a Nemzeti Művelődési Intézet saját erőforrásaival már a magyarországi meghirdetéssel egyidejűleg lehetővé tette a külhoni magyarlakta térségek bekapcsolódását. Felvidéken, Kárpátalján, Erdélyben, Délvidéken és Muravidéken hatféle kézműves tevékenységben (hímzés, nemezelés, vesszőfonás, mézeskalács, gyöngyfűzés, csipkeverés) 74 településen 107 szakkör mintaprogram valósult meg 820 résztvevővel. A Nemzeti Művelődési Intézet e közösségek részére biztosította szakkörtípusonként a húsz részes tematikus oktatóvideót, valamint az öt fős csoportonkénti alapanyag- és eszközcsomagokat, továbbá a szakkörszervezők online felkészítését. A térségi koordinációt és szervezőmunkát közszolgáltatási megállapodással a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal, valamint a PannonForrás Első Kárpát-medencei Fejlesztési és

Kárpát-medencei szakköri kiállítás Lakiteleken

Kárpát-medencei szakköri kiállításmegnyitó a Nemzeti Művelődési Intézet székházában

– hozzájárulnak a megvalósult programnak a www.jogyakorlaton.hu felületen történő bemutatásához,

– a program eredményes megvalósulása és közzététele érdekében folyamatosan együttműködnek a Nemzeti Művelődési Intézettel,

– a program zárásaként aktívan részt vesznek a Nemzeti Művelődési Intézet által 2022. május hónapban szervezett szakmai műhelymunkán,

– 2022. május 30-ig szakmai beszámolót állítanak össze és küldenek meg a Nemzeti Művelődési Intézet részére.

Élményfilm forgatása

Az egyedi műfajú filmalkotás célja az volt, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet ASzakkör programjának nemzetstratégiai szempontból kiemelkedő jelentőségű Kárpát-medencei kiterjesztése vizuális és érzelmi élményként széleskörűen váljon elérhetővé és átélhetővé. Ehhez a lehetőséget a Felvidéken, Kárpátalján, Erdélyben (Székelyföldön) és a Délvidéken létrejött példamutató kézműves kiscsoportok tevékenysége, közösséggé válása, a külföldi nemzetrészek környezetének és kulturálisan

Tudásklaszter kilenc szervezete biztosította az alábbi területi munkamegosztással:

Felvidék:

– Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet, Dunaszerdahely

– Rákóczi Hálózat, Nagykapos

Kárpátalja:

– Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület, Szürte

– Pro Cultura Subcarpathica, Beregszász

Erdély (Közép-Erdély, Partium, szórvány):

– Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE), Kolozsvár

Székelyföld:

– Amőba Alapítvány, Sepsi-szentgyörgy

Délvidék:

– Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta

– Felnőttképzők Regionális Hálózata (FERHA), Magyarakanizsa

Muravidék:

– Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva

Fenti szervezetek a Nemzeti Művelődési Intézetrel kötött közszolgáltatási megállapodással az alábbi fő feladatokat vállalták az adott térségben:

– megszervezik a vállalt szakköröket és szakmailag koordinálják azokat, biztosítják a tevékenységekhez szükséges helyiséget, az

infrastruktúrát és a szakembert, az általuk szervezett és regisztrált szakköröket a megjelölt szakkör-szervezőkkel bonyolítják le,

– a szakköröket a „Szakkör-szervezési módszertani kisokos” elnevezésű szakmai segédanyag figyelembevételével tartják meg,

– a szakkör helyszínén kihelyeznek 3 darab népszerűsítő plakátot,

– alkalmanként és szakkörönként minimum 3 darab jó minőségű fényképet töltenek fel a www.jogyakorlaton.hu felületre az adott szakköri foglalkozásokat követő 5 napon belül,

– helyi kiállítást szerveznek a szakkörökön elkészített tárgykból,

A Kárpát-medencei szakköri kiállítást megnyitotta: Závogyán Magdolna, Jantyk Zsolt és Molnár György

sajátosan gazdag magyar világának különleges érzelmi, lelki tartalma biztosította.

Az élményfilm időszerűségét és indokoltságát különösen az adta, hogy az ifjúsági és egyre inkább a felnőtt korosztályokat is – mint a nemzeti kultúránk átvételére és átörökítésére hivatott generációkat – közösségi csatornákon, mobil eszközeiken az interneten keresztül lehet elérni. Érdeklődésüket közérthető történetre, cselekvéssorra épülő, rövid, gyors, látványos vágatú, zenés, pozitív érzelmeket is kiváltó, mozgóképes tartalmakkal lehet felkelteni. Ebben a műfajban különösen hiányoznak a külföldi nemzeti kulturális és közösségi értékeinket élményszerűen közvetítő és az identitást, közösséghez tartozást erősítő alkotások, melyekkel szélesebb közönség érhető el.

Az elkészült élményfilm a Nemzeti Művelődési Intézet YouTube-csatornáján, az alábbi felületen tekinthető meg: <https://www.youtube.com/watch?v=mp4Fliyj1Pg>

Kárpát-medencei szakkörkiállítás Lakiteleken: 2022. június 27. – július 3.

A külföldi régiókban megvalósult 107 szakkör képviseletében Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből, Délvidékről és Muravidékről 44-en érkeztek a Kárpát-medencei szintű szakkörkiállítás berendezésére Lakitelekre, a Nemzeti Művelődési Intézet székházába.

A külföldi régiókat képviselő csoportok mintegy 180 tárgyat, kézművet hoztak magukkal, ezeket szakkörönként tematikusan felhasználva június 26-án regionális koordinátorok, szakkörszervezők, -vezetők és szakköri tagok közös csoportmunkájával lett berendezve a kiállítás. A kézműves alkotás-

Képkocka az élményfilmből

kat a június 27. – július 3. közötti időszakban több ezren tekinthették meg a Nemzeti Művelődési Intézetbe látogatók a Közösségépítő Kultúránk Program keretében.

A program bővítése 2022-ben

A meghirdetett szakkörtípusok száma a program második évében 6-ról 15-re nőtt, így a külföldi térségekben is a következők közül lehetett választani: hímzés, nemezelés, vesszőfonás, mézeskalács, gyöngyfűzés, csipkeverés, makramé, a tojásfestés táji sajátosságai, papírfonás, bútorfestés, kötés

gyönggyel, gyertyakészítés, éremgyűjtés, csuhé, quilling.

Az igények még a magyarországi meghirdetést megelőzően felmérésre kerültek, melyek szám szerint többszöröződtek az előző évi mintaprogramhoz képest. A Kárpát-medence régióiból 163 településről 552 csoporttal érkezett jelentkezés 2760 résztvevővel.

A közel ötszörösére növekedett igények szükségessé teszik, hogy a regionális partnerszervezetek mellett területi koordinátorok és szakmai mentorok is bekapcsolódjanak a program megvalósításába. A regionális partnerszervezetekkel megkötött közszolgáltatási megállapodás kiegészült azzal, hogy

Csipkeverés szakkör

A 2022. évi jelentkezések összetétele régióként és szakkörönként a következő:

Szakkör	Felvidék	Kárpátalja	Erdély		Délvidék	Muravidék	Összesen
			Közép-Erdély, Partium, szórvány	Székelyföld			
Bútorfestés	13		10	25	8		56
Tojásfestés	4	2	3	5	7		21
Papírfonás	10	2	1	8	3		24
Kötés gyönggyel	4		2	1	1		8
Csuhé	3		8	1	2		14
Vesszőfonás	8	1	5	19	9	1	43
Nemezelés	6		10	26	6		48
Gyertyaöntés	6	3	15	20	14		58
Gyöngyfűzés	6	6	19	22	14	1	69
Csipkeverés	7	1	3	4	3		18
Éremgyűjtés	1		1	1			3
Mézeskalács	10	8	9	23	15		65
Hímzés	5	3	17	35	12		72
Makramé	12	3	9	18	6		48
Quilling			1		5		5
Összesen:	95	29	113	208	105	2	552

a Nemzeti Művelődési Intézet a szakkör- és kiállításszervezéshez egy egyszeri, 2 órás, valamint minden szakköri tematika szerint egyszeri 30 perces online felkészítő alkalmat biztosít ellenőrző teszttel, amelynek legalább 80%-os eredményű teljesítése a program elindulását megelőzően valamennyi regionális koordinátornak, szakkör-szervezőnek és -vezetőnek kötelező.

A mennyiségben jelentősen megnövekedett alapanyag- és eszközcsomagok szállítása is új megoldást tett szükségessé, melyben a Külgazdasági és Külügyminisztérium volt a Nemzeti Művelődési Intézet partnere. A 2023. évre áthúzódó program regionális koordinátorai az előző évihez hasonlóan, közszolgálati megállapodásokkal az alábbi szervezetek:

Felvidék:

– Rákóczi Hálózat, Nagykapos

Kárpátalja:

– Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület, Sűrte

– Pro Cultura Subcarpathica, Beregszász

Erdély (Közép-Erdély, Partium, szórvány, Moldova):

– Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület (EMKE), Kolozsvár

Székelyföld, Gyimesek:

– Amőba Alapítvány, Sepsiszentgyörgy

Délvidék:

– Felnőttképzők Regionális Hálózata (FERHA), Magyarokanizsa

Muravidék:

– Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva

„A program az örömet hozta el”

Az ASzakkör program külhoni megjelenésének jelentőségét, hatását, a magyar közösségekben tapasztalt fogadtatását, megélésének hangulatát, emelkedettségét érzékletesen fejezik ki azok a gondolatok, melyeket regionális koordinátorok fogalmaztak meg:

„A délvidéki magyarság is felismerte az eddig szunnyadó, háttérbe szorult kézműves hagyományok megtartó és összekötő szere-

pét.” – Sarnyai Károly, Magyarokanizsa

„A program Székelyföldre az örömet hozta el. Az együttlét és a közös cselekvés örömét.” – Bereczki Kinga, Sepsiszentgyörgy

„Az ősi mesterségek felújításával a felvidéki végvárok is becsatlakoznak abba a lelkeségbe, amit ezek a szakmák nyújtanak a magyar embereknek.” – Gabri Rudolf, Nagykapos

Az alig több mint egy év tapasztalatai alapján már most megállapítható, hogy a program Kárpát-medencei kiterjesztése a közösségek megerősítésével, a kulturális öngondoskodással, központon kulturális alapú gazdaságfejlesztő hatásával, valamint a nemzeti identitás és összetartozás erősítésével új tartalommal járul hozzá az elcsatolt területek magyarságának életminőségéhez.

MOLNÁR GYÖRGY történelem–népművelés szakos tanár, okleveles humán szervező. Kárpát-medencei hálózatépítési tevékenységét két évtizede a Békéscsabai Regionális Képző Központ igazgatójaként kezdte a PannonForrás Első Kárpát-medencei Fejlesztési és Tudásklaszter létrehozásával, melynek alapító elnöke. Kilenc évig a Nemzetstratégiai Kutatóintézet (NSKI) Nemzeti Integrációs és Kárpát-medencei Hálózatfejlesztési Igazgatóságának vezetője volt, ahol tevékenységének középpontjában a Magyarországnak járó európai uniós fejlesztési forrásoknak a határokon átívelő nemzetegyesítés, nemzetépítés szolgálatába állítása, illetve Kárpát-medencei szintű fejlesztési programok kezdeményezése volt. 2022 májusától a Nemzeti Művelődési Intézet Partnerségi Központjának vezetője, tevékenységének célkitűzése az egységes magyar közművelődési térség folyamatos fejlesztése a Kárpát-medencében. Számos publikációja, előadása és irányításával megvalósított projekt szolgálja egymástól elszakított nemzetrészeink együttműködését, összefogását.

Népi mesterségeink visszatartásának nyomában

Interjú Pál Miklósnéval

Pál Miklósné Anci

„Boldog életem volt. Boldog ember vagyok már nagyon régóta, és ezt a boldogságot a családom mellett a munkám adta és azok az emberek, akikért dolgozom” – ezekkel a szavakkal jellemezte életét Pál Miklósné Anci, a Népművészeti Egyesületek Szövetsége és a Békés Megyei Népművészeti Egyesület elnöke. Elkötelezett népművelőként, andragógusként egész életében, immár több mint ötven éve a közművelődés különböző területein tevékenykedik. Kuratóriumok munkáját segítette és segíti tagként vagy elnökként, szakértőként működik közre pályázatok megvalósításánál, foglalkozik felnőttképzés-

sel és rendezvényszervezéssel, de mind közül szívéhez legközelebb álló terület a népművészet. Beszélgetésünk betekintést nyújt a népi kézművességhez fűződő életre szóló kapcsolatába, ezen a területen kifejtett munkásságába és a Nemzeti Művelődési Intézet által kezdeményezett aSzakkör programban történő közreműködésébe.

Farkas Rebeka: *Hány szállal kötődik népi mesterségeinkhez? Mikor alakult ki Önben ez a mély elhivatottság?*

Pál Miklósné: Falun éltem. Gyerekkoromban a faluban mindazok az értékek és szellemiség jelen volt, mely a parasztgazdaságokat jellemezte, úgy, mint az egymásra való odafigyelés vagy a kölcsönös segítségnyújtás. Ekkoriban mi még együtt fosztottuk a kukoricát és jártunk szomszédjaink földjeire segídeni. A közösségi tevékenységek sokaságában nem volt olyan alkalom, legyen az családi esemény vagy baráti összejövetel, ahol ne énekelünk volna népdalokat, sőt az esetek többségében még táncra is perdülünk. Ültem anyukám mellett a szövéséknél és néztem a mozdulatait, időnként biztos összegombolyított-

tam a fonalakat is. Beleszülettem a népművészetbe, a népi kézművességbe, értve ezalatt nem konkrétan egy-egy műfajt, hanem magát a szellemiséget. Ez volt az első kötődésem, mely nagyon mélyen gyökerezik.

Később, mikor képzési előadóként elkezdtem dolgozni a Békés Megyei Művelődési Központban, nagyon sok szakág képzését koordináltam, többek között az 1972-ben indult hímzőtanfolyamot, mely ezeitőben ágazati szakmai jegyzékben szereplő szakmának minősült. Ekkor 22 éves voltam és nagy felelősséget éreztem, mert 110 asszony nézett rám és várta, hogy tanítsam őket. A közművelődés minden területét szeretem, de mégis a népművészet az, ami a legkedvesebb számomra. Tehát részben a „beleszületettség”, részben pedig a munkám során kialakult elköteleződés és szeretet határozta meg későbbi életutamat e területen.

F. R.: *A Népművészeti Egyesületek Szövetsége az Ön vezetésével már a kezdetek óta aktív és segítő együttműködő partnere a Nemzeti Művelődési Intézetnek az aSzakkör programban. Mi volt a véleménye, mikor felkérték Önt, hogy segítő-*

ként vegyen részt az innovatív kezdeményezésben?

P. M.: Két érzés fogalmazódott meg bennem, amikor felvetődött az első lépés, a filmkészítés. Egyrészt nagyon meglepődtem, úgy is mondhatjuk, hogy megdöbbentem, másrészt boldogság-, „heuréka-érzés” fogott el. A meglepetésem annak szült, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet gondolt rá és forrást teremtett hozzá, hogy a tudásátadás legújabb technikai eszközfelhasználásával történjen meg a népi kézművesség ismertetése, átadása – ami – valljuk be – nem szokványos e területen. A megdöbbenést pedig az okozta, hogy bennünket, a Népművészeti Egyesületek Szövetségének tagjait kérték fel egy olyan feladatra, amelyet azelőtt soha nem végeztünk. Mindezzel együtt boldog voltam, hiszen korábban hasonló ötletek és tervek a Békés Megyei Népművészeti Egyesületben is megfogalmazódtak, be is nyújtottunk egy pályázatot „Használható tudás” címmel, melyben többek között filmkészítésre és két népi kismesterség – kísérleti jellegű – online távoktatására nyújtottunk be igényt.

F. R.: *Mesélne nekem a kezdeti folyamatokról? Hogyan indult útjára az aSzakkör filmkészítési projekt? Milyen érzések fogalmazódtak meg Önökben a kivitelezés során, mik voltak az első tapasztalatok?*

P. M.: A felkérést követően egy közös gondolkodás, ötletelés vette kezdetét. Mindig leültünk körülbelül tízen és együtt tanakodtunk arról, hogy hogyan lehetne ezt a lehető legjobban kivitelezni. Mindenki a saját tapasztalatainak fényében mondta el véleményét és javaslatát. Óriási kihívás volt ez számunkra, hiszen a Nemzeti Művelődési Intézettel, ha fogalmazhatunk így, együtt kísérleteztük ki a folyamatok menetét, ugyanis korábban még nem készítettünk filmforgatókönyvet és nem beszéltünk – rövid interjúkon kívül – kamerák előtt. Volt, hogy amit kigondoltunk, nem volt jó a gyakorlatban, így újra kellett terveznünk, de mindvégig együtt voltunk és csapatban dolgoztuk ki ismét a javítandó részleteket.

Nagyon nagy dilemmát jelentett számunkra az, hogy egyáltalán mennyi ismeretet adhatunk át egy-egy filmben. Ki kellett tapasztalnunk, mennyit bír el ez a műfaj, és mennyire tudunk egy-egy mesterség mélységeibe belemenni. Tisztán emlékszem, hogy a hímzéssel foglalkozók egy akkora ismeretanyagot adtak le a tervezés során számunkra, hogy 3x30 filmre is elegendő lett volna.

Sokat gondolkodtunk, hogy mi az, ami nem sok, de nem is kevés. Ekkor jött létre az úgynevezett „könyvtár” rész, mely opcionál szereztünk volna minél több kiegészítő

tudást és segítséget nyújtani. Ide letölthető mellékleteket helyeztünk el, amik segítik a folyamatok megvalósítását, például sablonok, rajzok és eszközismertető.

Ezt követően kezdődött a forgatás. Akiket felkértünk az első négy sorozat felvételére, azokról kiderült, hogy még soha életükben nem álltak kamera elé. Zavarban voltak a bemutatók, a felvételek közben. Emlékszem, hogy a mézeskalács-készítő – egyébként nagyon jól beszélő – óvónénink egy-egy mondatnyi beköszönőt tízszer próbált felmondani, mert mindig vétett egy apró hibát benne. Meg kellett tanulnunk úgy beszélni, hogy ne monoton, hanem érthető, követhető és érdekes legyen a mondandónk, hogy fenntartsa a figyelmet.

Próbátételt jelentett számunkra, hogy kitapasztaljuk, milyen a jó képi megjelenés, hiszen nagyon fontos, hogy mit üzenünk vele. Olyan természetes számunkra az, ahogyan öltünk, viszont mikor a felvételen láttuk vissza, egészen máshogy jelent meg, mint ahogy elképzeltük. Rá kellett jönnünk, hogyan tudjuk a filmen keresztül

jól érthetően, jól láthatóan átadni a technikákat, fogásokat. Hangsúlyt kellett emellett fektetni arra, hogy „*hogyan öltözzön fel*” a szakkörvezető, értve ezalatt az embert, de a környezetet is. Meg kellett tanulunk berendezni a stúdiót. Fontos volt, hogy olyan tárgyakat helyezünk el a háttérben, melyek önmagukban is erősítik, közvetítik mondanóinkat, üzenőnivalónkat. Összefoglalva, ez egy igazi csapatmunka volt, szoros együttműködéssel az alkotók, a filmesek és a koordinátorok között.

F. R.: *Ön hogyan vett, vesz részt a folyamatok megvalósításában? Milyen feladatai vannak?*

P. M.: Talán a „mindenes” a legjobb szó rá. Időközönként koordinátor voltam, máskor a filmkészítés során a megállító, ötletelő, beszédjavító, vágássegítő, szövegíró, kapcsolattartó a filmesek és az alkotók között és még hosszasan sorolhatnám. A legkülönbözőbb szerepeket kellett felvállalnom, aktív szereplője voltam ennek a rendszernek.

Mikor témájában kiszélesedett a filmkészítés és bekapcsolódott több mint húsz NESZ tagszervezet a munkába, ott alapvetően már a szervezőknek, és nem az alkotóknak lettem a segítője, hiszen ők vették át azt a szerepet, amit az első négy sorozatnál én itt, Békés megyében végeztem. Sokszor csak „pszichológusnak” kellett lennem és meghallgatni, megerősíteni őket bizonyos dolgokban, hiszen maguk is tudták mit kell tenni, de bizonytalanok voltak.

F. R.: *Most, hogy már jó néhány szakkör felvételén túl vannak, hogyan vélekedik magáról az aSzakkör.hu felületről?*

P. M.: Kiválónak és hiánypótlónak tartom az oldalt, illetve magát az egész kezdeményezést. A népi kézművesség új reneszánsza, újratámasztási folyamata az 1970-es évek

ben indult ismét újtárra, mígnem elérkeztünk napjainkhoz. Azt tapasztaltuk, hogy ebben a folyamatban az idősebb generáció van aktívan jelen, és hogy a fiatalokat nagyon nehéz bevonni a népi kultúra tudásátadásába. Ez az online kezdeményezés, az aSzakkör felület erre is megoldást kínál, hiszen meg tudta szólítani ezt a korosztályt is, mivel olyan eszközt használ, mely a fiatalok számára teljesen magától értetődő.

F. R.: *A pandémiás időszak miatt az aSzakkör eleinte csak online volt elérhető, megtekinthető, ám a korlátozások enyhülésével a Nemzeti Művelődési Intézet koordinálásában a szakköri tevékenységeket sikeresen át lehetett emelni az offline/személyes térbe, így létrejött a „Tudásunkkal kézen fogva a közösségéért” elnevezésű program. Mesélne erről? Hogyan valósul ez meg?*

P. M.: A filmkészítés lényegében egy projekt volt, tehát volt kezdete és vége, majd ezt követően indult el élesben is a program, mely során közösségben próbálják a felvételek alapján elkészíteni mindazokat az alkotásokat, melyeket a filmekben látnak. Ekkor a Nemzeti Művelődési Intézet ismét felkért minket egy feladatra, a mentori szerepkör ellátására. Első körben ezt nem minden tagszervezet vállalta fel, tartva az online működés terén lévő tapasztalatlanságtól, de

mi, Békés megyeiek belevágtunk. Most, a 2022/2023-as évi induláskor már hálózatként működünk, a NESZ tagszervezetek egy-egy régiót mentorálnak, segítik az adott területen működő egyesületek, szakkörök munkáját, átfogva, lefedve az egész országot.

A mentorszerepről volt előzetes elképzelésünk, tapasztaltunk, s két szalon szerettük volna igazán beindítani ezt. Az egyik az online térben történő tudásátadás volt, ugyanakkor a népi kézművesség sajátossága miatt, mivel itt nagyon fontos minden apró mozdulat, nem hagyhattuk el a kontakt alkalmakat sem. Erre az aSzakkör indulásakor, a pandémiás időszak miatt nem igazán volt lehetőség, így elsőként az online térben kezdtük csak meg a munkát. Elsőként a szakkörszervezőkkel vettük fel a kapcsolatot, segítségül mindent elmondtunk nekik arról, hogy mi is az ő feladatuk és mire figyeljenek. Mivel a film közvetíti a tudást, nekik az elsődleges feladatuk az, hogy a csapatukat, akiket összeszerveztek, egyben tudják tartani, hogy különböző eszközöket felhasználva közösséget kovácsoljanak a résztvevőkből a szakkör végére. Tudniuk kell, hogyan kell terelgetni, megdicsérni, bátorítani, motiválni a tagokat. Ismerniük kell a közösségépítő módszereket, hogy maradandó társaságok jöhessenek létre.

A szakköri tagoknak is tartottunk online mentorálásokat, ezek nagyon jól működtek és hasznosak voltak. A résztvevők vagy egy megerősítést, dicséretet kaptak a szakörvezetőktől, vagy ha valami nem ment nekik, segítséget nyújtottunk számukra. Láttuk, hol akadtak el, mely technikákat kell részletesebben bemutatnunk, elmagyaráznunk. Bizonyos helyszínekre, ahol problémát, elakadást éreztünk, személyesen ki is látogattunk egy-egy kontaktórára.

A pandémiás időszak enyhülésével már lényegesen több lehetőségünk nyílt a személyes mentorálásra, kapcsolatápolásra. A „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” során létrejött szakkörök a program zárultával egy, az általuk készített alkotásokat bemutató kiállítás formájában tárták széles nyilvánosság elé megszerzett tudásukat. Lényeges volt számunkra, hogy ahova csak tudtunk, elmenjünk a szakköri kiállításokra, megnyitókra. Csodálatos alkalmak voltak ezek, a települések ünnepeivé váltak. Boldogok voltak a jelenlévő emberek, érződött, hogy megérintette őket két dolog. Egyfelől a kézművesség, az, amit a saját két kezükkel létre tudnak hozni; a kétkezi munkával készült tárgyak hatalmas értéket képviselnek, egy egyedülálló, fantasztikus szellem van mögöttük, amit akkor tudunk igazán értékelni, ha magunk is kipróbáljuk. A másik a közösség, a valahova tartozás, közös alkotás érzésének megtapasztalása.

Az egyik hölgy a következőt mesélte el nekem, úgy gondolom, ez mindent elmond:

„Szóltak nekem, hogy menjek el egy mézeskalács szakkörre, de gondoltam, mit akarnak ezek nekem mézeskalács-készítésről beszélni, már hatvan éves vagyok, mindent tudok róla?! És mikor azt mondták, hogy legalább húsz alkalommal részt kell venni rajta, csak úgy néztem magam elé, hogy miről lehet ennyi idő alatt beszélni, de nem

akartam kihúzni magam alóla, úgy döntöttem, elmegyek az első alkalomra és megnézem, mit is szeretnék itt csinálni. Aztán mindegyikre elmentem, és most, hogy vége a szakkörnek, úgy gondolom, újból kell indulni és folytatni kell, mert nekem nagyon hiányzik, hogy szerda esténként nem megyek a szakkörre.”

F. R.: *Milyen a kapcsolata a szakörvezetőikkel? Mit gondol, létrejött közöttük egyfajta hálózat? Kapcsolatban vannak egymással?*

P. M.: Tartjuk a kapcsolatot velük, s úgy gondolom, az egyesületek jelentik a hálózatot a szakörvezetők között, itt, Békés megyében is a vezetők 90%-a egyesületi tag. Azoknak a szakörvezetőknek, akik közösségeket vezetnek, és a mélyebb tudás megszerzése érdekében folyamatosan képzik magukat a filmekből szerzett ismeretekkel és az újabb tanfolyamok elvégzésével, meggyőződésem, hogy előbb-utóbb csatlakozniuk kell a területükhöz közel működő egyesületekhez, vagy létre kell hozniuk a sajátjukat. Itt, Békés megyében rendszeresek a találkozások az egyesületi tagok között, megosztjuk egymással örömeinket és problémáinkat egyaránt, illetve a megyében működő kézműves közösségeknek évente szervezünk találkozásokat. Ezekre az alkalmakra nemcsak a szakörvezetőket, hanem a szakköri tagot is meghívjuk. Mindig van egy közérdeklődésre számot tartó téma, amit ilyenkor körbejárunk, illetve a szakköri tagok bemutatkoznak például egy kiállítás vagy egy prezentáció formájában. Nem beszélve arról, hogy mindemellett megismerhetjük a településük gasztronómiáját is, hiszen magukkal hozzák a jellegzetes ételeik kóstolóit, mellyel megkínálják egymást. Itt a szakkörökről beszélgetünk, a munkájukról, valamint lehetőséget teremtünk arra, hogy megismerjék egymást, kapcsolatokat alakítsanak ki.

Véleményem szerint azok a jó szakörvezetők és azokból lesznek sikeres szakkörök, ahol kétféle tudás áll rendelkezésükre. Egyrészt elengedhetetlen a szakmai tudás, legyen szó nemezelésről, szövésről vagy hímzésről, mindegyiknél nagyon jelentős, hogy ismerjük a mesterfogásokat. Másrészt elengedhetetlen egyfajta „tyúkanyóság”, azaz kell, hogy a szakörszervező vezető legyen, közösségépítő, pszichológus legyen és minden egyéb, ami éppen szükséges, hogy a csoportból közösséget tudjon kovácsolni és ezt a közösséget egyben is tudja tartani.

F. R.: *Hogy látja, azok a szakköri csoportok, melyek a program során létrejöttek, annak zárultával is tovább tevékenykednek, egy közösség maradnak?*

P. M.: Szeretnék párhuzamot vonni az aSzakkör működése és a '70-es évek szakköri mozgalma között. Az a 110 asszony, akik 1972-ben részt vettek a hímzőtanfolyamon, amikor hazamentek, mind elkezdtek a saját településükön, otthonukban egy-egy szakkört működtetni. Ezeknek az idő múlásával egy része megszűnt, egy része átlagosan működött és volt egy ré-

sze, mely kiváló eredményeket ért el. Úgy gondolom, ez az aSzakkör kapcsán is így lesz. Tudomásom szerint számos szakkör tovább tevékenykedik, de biztos lesznek, melyek megszűnnek majd. Véleményem szerint a mentorálásnak nagy szerepe van abban, hogy ezek a közösségek együtt tudnak maradni.

Óriási eredménynek tartom azt, hogy rengeteg embert megismertettünk a népi kézművességgel és sikerült őket érzékenyíteni ebbe az irányba. Közülük megmarad egy jelentős tömeg, mely mélyíti és továbbadja tudását. Ebben megerősítést nyertem nemrégiben, mikor a Nemzeti Művelődési Intézet és a Hagyományok Háza által támogatott kosárfonó és népi ékszerkészítő hatvan órás tanfolyamok elindultak itt, Békés megyében. Minden résztvevőt megkérdeztünk, miért jelentkeztek a képzésre, mivel foglalkoznak, hol tanultak, hogy jobban megismerhessük őket. Nagy boldogság fogott el, mikor a résztvevők jelentős része azt mondta, hogy azért jelentkeztek, mert részt vettek a szakkörökben, beleszóptak ebbe a világba és megkedvelték, megszerették ezeket a mesterségeket, és szeretnék többet tudni, folytatni a megkezdett folyamatokat.

F. R.: *Milyennek ítéli meg az együttműködést az aSzakkörben résztvevő partnerszervezetek között?*

P. M.: Úgy gondolom, kiegyensúlyozott, kiváló az együttműködés a partnerszervezetek között.

Nagyon boldog vagyok, hogy a Hagyományok Háza, a Népművészeti Egyesületek Szövetsége és a Nemzeti Művelődési Intézet ebben a témában együtt tud tevékenykedni. Mondhatni, ez egy szövetség egy állami fenntartású intézmény – melynek ez a feladata –, egy civil szervezet – mely önkéntesen vállalta fel a népművészet gondozását – és egy közművelődésért felelős országos szervezet között, mely-

nek részfeladata a népi kézműves közösségek segítése. Úgy gondolom, ennek a három szervezetnek harmonikusan kell együtt munkálkodni ezen a területen a jövőben is, hogy a beindult szakkörökhöz jó szakemberek álljanak rendelkezésre, valamint hogy a képzéseket folytatni tudjuk, mert nem szabad megállni a hatvan óránál, tovább kell mélyíteni a szakkörvezetők tudását.

F. R.: *Hogyan értékelné összességében a programot? Vannak esetleg további fejlesztési ötletei?*

P. M.: Erősíteni kell a helyi kultúrát. Ezek a szakkörök a térségi kultúrateremtést, -közvetítést hivatalos segíteni. Népművelő lévén az a véleményem, hogy nemcsak a népi kézművesség kapcsán kellene folytatni az aSzakkört, hanem valamennyi művészeti területen egyaránt. Be lehetne indítani a színtársulatot, a képzőművészeti ágakat és a néptáncot is ily módon. A cél az lenne, hogy egy kimeríthetetlen kincsesár álljon a lakosság rendelkezésére, nemcsak az offline, hanem az online térben is.

Fontos, hogy találkozók és bemutatkozási lehetőségeket szervezzünk a szakkörök számára. Az alkotóknak nagy szükségük van a bemutatkozásokra, hogy sikereket érjenek el, megerősítést kapjanak.

Minden film végén elmondtuk, hogy a nézők keressék fel a környezetükben lévő szakköröket, egyesületeket és kapcsolódjanak be személyesen is a tevékenységekbe. Nagyon lényeges, hogy amit az online térben látnak, az személyesen is megvalósuljon, így indítanék egy új oldalt vagy aloldalakat, amelyen ezek az egyesületek, szakkörök mutatkozhatnának be, növelve a csatlakozás lehetőségét.

Szerintem ez egy remek kezdeményezés, olyan, ami értéket képvisel. Nagyon boldog lennék, ha a továbbiakban is folytatódna. Van még nagyon sok részterület, melyet meg kellene örökíteni felvételeken, számos lehetőség rejlik még ebben a programban.

FARKAS REBEKA közösségszervezés szakon végzett a Károli Gáspár Református Egyetemen 2022-ben. 2020 júniusa óta dolgozik a Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Igazgatóságán közösségszervező asszisztensként, majd módszertani referensként. Részt vesz a Bűvös Bábos és Pajtaszínház mintaprogramok koordinálásában, szakmai projektek lebonyolításában.

Édenkert, s ne pusztaság

Gondolatok a Szakkör filmek forgatása kapcsán

Amikor szóba került a téma – tudniillik a szakköri filmek felvétele, a forgatások előkészületei –, először az jutott eszembe, hogy talán Guinness-rekord készül, hiszen ennyi részből álló sorozatot én még nem láttam, de ilyenről nem is hallottam. Az első szakmai megbeszéléseken azonban megnyugodtam. No és?, 840 film nem a világ! A kihívás terhe szállt meg, ugyanakkor a kíváncsiság is. Az alkotás örömeivel a szívemben, az érték nagyságával, páratlanságával, amit mi, akik nekiállunk az ASzakkör sorozat forgatásának, letehetünk a nemzet kulturális archívumába.

Kodály Zoltán, Bartók Béla és sok-sok népzene-, néprajzkutató neve jutott eszembe. Valami hasonlót állíthatunk elő! Ez is egy módszer, ami abban segítheti a résztvevőket, később a sorozat nézőit határainkon innen és túl, hogy évezredek tudását összegyűjtve adjuk azt át didaktikus formában.

De kezdjük az elején: mi inspirált abban, hogy alaposan felkészüljek a feladatra, vagy abban, hogy higgyek olyan kollégákban, akikkel még soha nem dolgoztam

együtt? Elegendő lesz vajon a közel harmincöt éves szakmai tapasztalatom?

Nos, az inspirációk sorában meghatározó volt eredeti tanár-népművelői diplomám. Tisztában voltam vele, hogy a kézimunka művészetére, az ember által előállított csodára mindenkinek szüksége van – legfontosabb eszközünk az alkotásban a két kezünk. Büszkeséggel tölt el bárkit, ha a mások számára elkészített termékében nemcsak a hasznosságot, a díszítő szépséget, a tájegységek speciális népművészeti jellemzőit látja meg, hanem az abban rejlő mesét, az abban megjelenő történelmi múltat, szokásokat a hétköznapiakon, az ünnepeinken, a magyar észjárás, az öröm és a bánat érzését, de a közösségteremtés szerepét is. Azt a kultúrát, amelyből növekedtek az elődeink, és amelyben oly sokan felismerik a maguk képességeit. Kodály Zoltán mindezt így fogalmazta meg: *„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egy-kettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.”*¹

Az évezredek tudása – véleményem szerint – mindannyiunkban ott rejtőzik. Ennek előcsalogatása rávezetéssel kezdődik. Oly sok szakkörvezető mesélte el a forgatások során, hogy milyen felemelő érzés ezt a tudást átadni gyermeknek, felnőttnek egyaránt. Andrásfalvy Bertalan Széchenyi-díjas magyar néprajzkutató erről így nyilatkozott: *„Az érzéseket nem lehet száraz tudományként átadni, csak művészetek által.”*² Igen, a népművészet maga a szeretet. Formák, anyagok, minták, színek, álmok, vágyak, történetek. Jelbeszéd, amely szeretetet közvetít. Ezért is fontos, hogy ne arról szóljon, hogy nézzük, és csodáljuk – annál több kell: csinálni! És az alkotás, főleg a közös alkotás tartalommal tölti fel az emberi kapcsolatokat; e nélkül kiüresedünk.

Megvolt tehát a motiváció, jöhetett a megvalósítás. Olyan szakemberekkel találkoztam az előkészítés során, akik elhitték, hogy mindenki a maga területének felhalmozott tudását hozza a projektbe, és elfogadjuk egymás véleményét, tanácsát. Ez ma, a művi,

- 1 Kodály Zoltán: „Excelsior.” In: Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok III. Sajtó alá rendezte és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Ferenc. Budapest: Argumentum Kiadó. 2007. 56-57.
- 2 Andrásfalvy Bertalan: „Az érzéseket nem lehet száraz tudományként átadni, csak művészetek által” Budapest, Petőfi Irodalmi Ügynökség NKft. Magyar Kultúra, 2021.I.évf. I. szám, 6-12.

Mézeskalács szakkör forgatásán

felszínes világban nem olyan egyértelmű. Nem szeretnék senkit sem név szerint megemlíteni, hiszen a filmek végén, a stáblistákban ott szerepelnek a munkatársak, oktatók, közreműködők nevei. Hittem bennük, és ezt a hitet viszont is éreztem. Úgy gondoltam, hogy elegendő lesz a három évtizedes tapasztalatom, a többit pedig az alkotómunka közepette majd megtanulom. Most, hogy ezt leírtam, csak mosolygok ezen. Ugyanis nem volt teljesen igazam. Én gyártásvezetőkhez, felvételvezetőkhez, operatőrökhöz, világosítókhoz, forgatókönyvírókhoz, dramaturgokhoz, berendezőkhez szoktam. A szokás nagy úr ugyan, de hiszem, s tudom, hogy sok mindent lehet lelkesedéssel pótolni. És ezt a véleményemet, most, itt, tapasztalatom alapján megerősítem: igen, lehet. Igaz, nehéz, és kitartó, örökös ismétlésekkel járó út vezet el ideig, de megéri

a tanulás, az odafigyelés, a segítség, az egymás tudásának elismerése. Mert az ASzakkör filmek forgatása során minden „cipész” igyekezett a maga kaptafájánál maradni. Aki nem, az később rájött, hogy a bölcs közmondások nem véletlenül maradtak fenn, és mutatnak irányt kérdésselvetéseink során. Tömör, emlékeztető kifejezések, amelyek fontos tapasztalati tény, sokak szerint megélt igazságot hordoznak; s a helyére igazítják az embert.

Sok közös megbeszélés, tanulás során, amit a pandémiahelyzet csak nehezített, megismertük egymást, a forgatásokkal járó előkészítő feladatokat. Szervezők, mentorok, szakkörvezetők, oktatók – senki sem volt képzett filmes szereplő, és természetesen először óvatos kíváncsisággal hallgatták tanácsainkat. Milyen legyen a helyszín, hogyan rendezzük be a háttérrel, mekkora helyigénye van

a technikának, miért fontos a világítás, a megfelelő távolság a kameráknak? Mire használjuk a felső kamerákat, mekkora helyen mozoghat a kéz, mire ügyeljünk a hang rögzítése, a mikrofon használata során? A forgatókönyv készítése is komoly kihívást jelentett az ügyes kezű oktatóknak. De becsülettel, nagy igyekezettel megoldották ezt a kérést is. Javítottunk, módosítottunk a beérkező anyagokon, és megértettük, hogy az utómunkálatok során ezekre igen nagy szükség lehet a vágást végző kollégáknak. Bejártuk a leendő forgatási helyszíneket, kijelölésre kerültek a forgatási stábok, és komoly logisztikának köszönhetően megszülettek a forgatási időpontok. A határidők szorosnak mutatkoztak, és bizony az első alkalmak során ismét meg kellett értetnünk egymással, hogy kinek mi a dolga. Azt is, hogy egy termék készítésének a fázisait, ha

előre elkészíti az oktató, azzal a forgatást segíti, annak folyamatát gyorsítja. A helyszínek nem minden esetben lettek szerencsésen kiválasztva, de mindenhol a közös akarat, a kompromisszum érvényesült, és vezetett sikerre. A felvételeket követő fellélegzés csak időszakos volt, hiszen az utómunkák során ismét együttdolgozásra volt szükség. A vágásokhoz és a filmszerűséghez vágóképek kellenek, és ez bizony plusz időt igényel. A felvett anyag első nyers vágását követően pedig ismét az oktatókra volt szükség, hogy a filmek tartalmi helyességét kimondják, a javításokat jelezzék. Ez nem ment zökkenőmentesen, sokszor álltak és vártak a vágóink. De megértettük, hogy nem profi színészekkel, művészekkel, hanem a hétköznapiak során munkájukat végző kedves, mesterségüket szerető emberekkel dolgozunk. Ez a megértés minden nehézségen, kisebb vitáinkon is átsegített bennünket. A szív és az értelem közötti harmónia. Ahhoz, hogy tudjuk, kik vagyunk, meg kellett tapasztalnunk azt, hogy kik nem vagyunk. A filmek elkészültek.

Az ASzakkör pedig így teljesíti a vállalt feladatát: tudásunkkal kézen fogva az internet segítségével, ingyenes tudásmegosztó online felületén keresztül beavatja a látogatót a különböző közösségi tevékenységi formákba. Népi mesterségek kipróbálására, közösségekbe történő csatlakozásra biztat, megismertet mestereket, oktatókat, a videofilmek segítségével vezeti a tanulni vágyókat.

Azt nem állítom, hogy a műszaki stábok tagjai népművészek lettek, és azt sem, hogy mentoraink, oktatóink filmes szakemberekké váltak a forgatások során. De abban biztos vagyok, hogy sokat tanultunk egymástól, és sokat adhatunk a sorozat filmjei által másoknak is.

Köszönöm a sorsnak, hogy ennek a munkának a részese lehettem; köszönöm Závogyán Magdolna ügyvezető asszonynak a kiváló kezdeményezést, a felkérést! Köszönöm, hogy tanulhattam, hogy barátokat szerezhettem, hogy közös magyar sorsunk „tündérkertjének” építéséhez egy keveset hozzátehettem. Kodály Zoltán szavaival köszönöm alkotótársaimnak a kiváló együttműködést: *„Mi lesz a jövő? Tündérkert vagy pusztaság? Rajtunk áll. ... A kultúra közössége, mely minden nemzet nagy alkotóinak, a nagy alkotók nemes anyagból, időálló formába öntött műveinek nálunk is állandó otthont ad.”*³

LOVASS TIBOR 1985-ben pedagógus–népművelőként diplomázott a Szombathelyi Tanárképző Főiskolán, később felsőfokú marketing szakképesítést szerzett a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központjában, majd a Nyugat-magyarországi Egyetemen menedzseri diplomát. 1990-től 2000-ig a MTV Körzeti Stúdiójának munkatársa, 2000-től a Zalaegerszegi Televízió, 2014-től a Szombathelyi Médiaközpont ügyvezető igazgatója volt. 2016 óta irányítja a Helyi Televíziók Országos Egyesületét. A Göcsej és a Savaria Filmszemlék, illetve több civil szervezet alapítója, elnöke, egyetemi és felsőfokú szakképesítő képzések óraadó tanára. Részt vesz a fogyatékkal élők számára szervezett filmes képzéseken, a Magyar Speciális Mozgókép Egyesület, és a Magyar Speciális Filmszemle szakmai munkáját segíti. A magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóbizottságának elnöke, az NFI Dokumentumfilm Bizottság, és az ART bizottság tagja. 2019-ben Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben, 2022-ben pedig a Nemzeti Művelődési Intézet által alapított Közművelődést Támogató díjban részesült.

3 Kodály Zoltán: „Excelsior.” In: Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok III. Sajtó alá rendezte és bibliográfiai jegyzetekkel ellátta Bónis Ferenc. Budapest: Argumentum Kiadó. 2007. 56-57.

Szakkörök a Fehérliliom Népfőiskola szervezésében

Vannak olyan élmények, melyek sokkal erősebben hatnak ránk, ha megosztjuk őket másokkal, mert erősítik az érzést, hogy egy közösséghez tartozunk. A művészetek, különböző kézműves foglalkozások pozitív hatással vannak a jóllétünkre, a szakkörök indítása pedig lehetőséget adott arra, hogy hagyományaink ápolásán és tudásunk, készségeink gyarapításán túl erősítsük a kollektív összetartozás élményét a településen.

A Nemzeti Művelődési Intézet és a Népművészeti Egyesületek Szövetsége közös együttműködésének köszönhetően településünkön először 2021 októberében szerveztünk szakköröket. A projekt tervezésekor és megvalósításakor egyaránt fontos szempont volt, hogy minden olyan foglalkozás elindulhasson, amelyből valódi tudást és tapasztalatot szerezhetnek a résztvevők, és témáját tekintve is széles körben érdeklődést váltson ki.

Nagy segítséget nyújtott a szervezésben „A szakkör-szervezés általános módszertani alapvetései” című kiadványsorozat, ami olyan tematikusan sorba állított ötleteket, praktikákat foglal össze, melyeket hétköznapjainkban rendszeresen alkalmazhatunk. Ebből kifolyólag munkánk során nemcsak a szakkörök szervezése folyt, hanem a szervezetnél dolgozó közművelődési

A csipkeverés online oktatója, Tóthné Kiss Szilvia mentorált a szakkörön

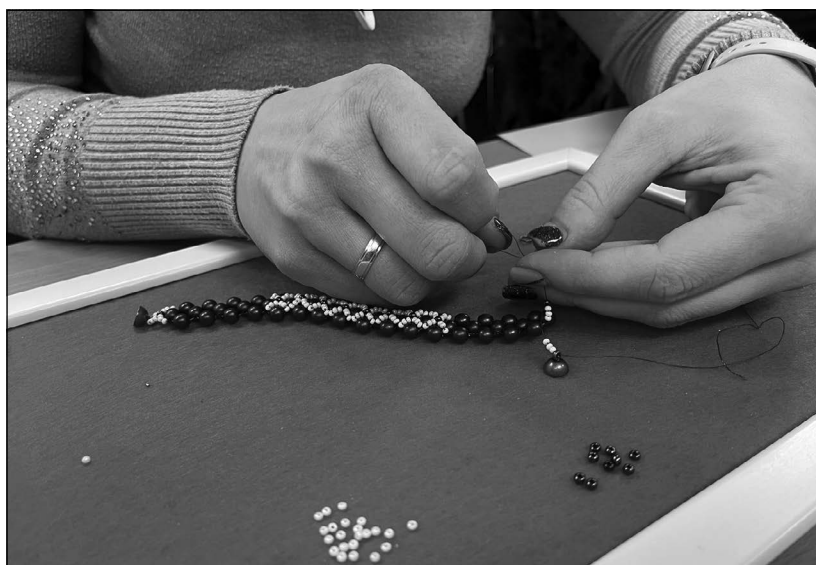
A mentorálás nem csak elméleti volt

munkatársak tudatos törekvése is a szakkörszervezés módszertanának elsajátítására és a gyakorlatba való átültetésére. A frissen szerzett elméleti tudás mély gyökereket tudott eresztetni, hiszen olyan szerencsében volt részünk, hogy a módszereket, amint megtanultuk, szinte azonnal alkalmazni tudtuk az egyre gyarapodó szakköri jelentkezők számából adódó feladatok során.

2021 ősze egy intenzív tanulási folyamat volt, ugyanis már az előkészítő munkálatok során átgondoltan kellett meghatározni, hogy kik azok, akik szervezik a foglalkozásokat, és kik valósítják meg tény-

A tapasztaltabbak segítették a kezdő mézeskalácsosokat

Gyöngyfűzés közben

Hímző szakkör a településen

legesen azokat; tehát fontos volt, hogy ne lépjük át a határvonalat: megmaradjunk szakkörszervezőnek és ne vegyük át a szakkörvezetői szerepet. Így alapvető feladattá vált megtalálni az egyensúlyt, hogy tudatos, figyelmes szervezőként együtt lélegezzünk a szakkörökkel, érezzük a dinamikájukat, észrevegyük, mikor van szükség a csoport tagjainak támogatásra, és ekkor felkaroljuk, segítsük őket, de a foglalkozások levezénylését hagyjuk meg a szakkör vezetőjének. Mindemellett nagyon fontos, hogy a szakkörszervező a háttér biztosításán túl kísérje a csoportot és segítse hozzá, hogy közösséggé váljon – ez egy olyan folyamat, amelyet csak a gyakorlatban lehet elsajátítani és megtanulni.

Tapasztalatunk szerint nincs két egyforma csoport. Bár a jelentkezők általában javarészt olyan egyének, akik szívesen foglalkoznak kézművességgel és a településünk aktív közösségi személyei, vannak, akik másképp tanulnak, másra figyelnek, mást és másképp tudnak megjegyezni – ez megmutatkozik a szakkörökön résztvevők összetételében is: a különböző technikák különböző személyiségű és korosztályú embereket vonzanak.

A Népművészeti Egyesületek Szövetségének elnöke, Pál Miklósné nyitotta meg a zárókiállítást

A programok időtartamát tekintve is egyénileg változatos igényekkel találkoztunk: volt, akinek elegendő volt a rövidebb ott tartózkodás egy intenzívebb szakaszban, és volt, aki hosszabb időt szeretett volna a közösséggel tölteni. A húsz egymást követő alkalmon való részvétel folyamatosságát figyelembe véve – néhány kivétellel – nem igazán volt jellemző, hogy a tagok megszakították volna a jelenlétet, ami egy nagyon pozitív eredmény a felgyorsult hétköznapokban. Egyik közösségi tagunkkal beszélgetve erről ő azt mondta, hogy pont ebben a rohanó világban szükségesszerű, hogy legyen egy alkalom, egy indok, egy tevékenység, ami miatt leülünk, beszélgetünk, alkotunk, kikapcsolódunk, hozzájutunk az „énidőhöz” – ezért tökéletes ez a szakkör is. Mert ez az ő ideje, és ezt ez az alkalom adja meg neki.

A mézeskalács készítése komoly hagyományokkal rendelkezik, s a foglalkozások alatt mi is rádöbbentünk, hogy ez több, mint egy sütemény. Miközben a videók segítségével köszönhetően az alapoktól kezdve szépen haladtunk az egymást követő részekben, a csoporttagok kreatívan alkalmazták a különböző technikákat: írókáztak, alapoztak, magokkal

A város épületei mézeskalácsból a kiállításon

Csipke csodák

Vesszőfonás sarok a kiállításon

díszítettek. A kezdeti nehézségek után – mikor már kitapasztaltuk, mennyi idő után sült meg szépen a tésztánk, milyen a megfelelő álagú cukormáz, hogyan is fogjuk az írókát, hogy egységes vonalakat tudjunk varázsolni díszítés gyanánt – egymástól is sokat tanultak a tagok, hiszen előkerültek az idősebbek saját „jól bevált” receptjei az otthoni fiókokból, és korábbi

tapasztalataikat is boldogan osztották meg a többi résztvevővel, amelyeket közösen ki is próbáltak. Életkort tekintve ez a szakköri ág generációk közti kapocsként is funkcionált, mivel a találkozások alkalmával a legkisebbektől a legnagyobbakig szinte minden korosztály képviselte magát, a gyermekek is jól szórakoztak, és megfelelő felügyelet mellett boldogan

segédkeztek minden munkafolyamatnál.

A program foglalkozásaiba integrálódott az „Újra öltünk és örökítünk” nevet viselő mintaprojektnek köszönhetően indult és azóta is rendszeresen működő Nefelejcs Hímzőkör. Tagjai az évek alatt a szorgos munkájuknak köszönhetően szerzett tudásuk, és a szakkörös videóanyagok segítségével töretlen lelkesedéssel és elhivatottsággal mentorálták az újonnan bekapcsolódott tanulni és alkotni vágyókat. Hímző szakkörünk tagjainak életkori összetétele örömtelien színes, a kisiskolásoktól a napjaikat már a munka világától mentesen élő korosztályig sokan velünk tartottak. Folyamatosan szaporodnak az öltések, hétről hétre szebbnél szebb termékek és izgalmasabbnál izgalmasabb történetek születnek.

Nem hiába nevezte a csipkét a textilművesség királynőjének Mátray Magdolna, a Népművészet Mestere, Király Zsiga-díjas csipkekészítő. Bizony akadt olyan szakkör is, amely kihívások elé állított minket: a csipkeverésben megtalálható

Kiállított gyöngy alkotások

A hímzés szakkör tagjainak alkotásai

alaplécek, mint a vászonverés, egészserés, pikós fonás is fokozott felkészülést igényelt. Szakértő segítségét kérve kis idővel sikerült elsajátítani a mozdulatokat, így következhetek az alaphálók, pókok, virág- és levélminták, melyeket sok gyakorlás után a foglalkozáson résztvevők is nagy élvezettel készítették. Leküzdve a kezdeti nehézségeket, erős közösségé formálódott a csoport; szívmengető volt látni, ahogy a kitartó, dolgozó kezek egymást segítve csodás alkotásokat hoztak létre.

A vesszőfonás az egyik legősibb mesterség, ebből fakadóan szakkörének résztvevőit összekötötte a hagyomány tisztelete, a kreatív kézműveskedés iránti igény és a természetes anyagok szeretete. A késői órákba nyúló foglalkozásokon mindent az alapoktól tanultunk meg, a szakkörtagok saját tempójában lépésről lépésre haladva, a forró tea kíséretében a kitartó munkának köszönhetően gyönyörű darabok készültek. A szakkör tagjaiban, miután érezték az ázó fűzfavessző illatát, továbbra is él a vágy, hogy kosarat kössenek belőle, így a résztvevők nagy számban folytatják velünk az idei évben, hogy még jobban elmerülhessenek ezen ősi mesterség rejtjeleiben.

A nemez a legrégebbi kelmefajtánk, hiszen közel háromezer éves múltja tekint vissza – így nem csoda, hogy nagy volt az érdeklődés e különleges anyag elkészítésének folyamata iránt. Nagyszerű érzés volt látni, amint a puha gyapjúkupacokból meleg víz, szappan és mozzgatás hatására erős, időálló anyag vált a szakkörtagok kezei alatt. A délutánokat inkább a felnőtt korosztály töltötte együtt, s miután megismerték a hagyományos nemez mintákat, megtervezhették sajátjukat is modernebb kivitelezésben – így vált munkájuk alkotássá a foglalkozások során.

A gyöngyfűzés, a gyöngy ékszerek vonzották a településen élő hölgyek figyelmét, hiszen a szakkörön lévő regisztrációhoz kötött szabad helyek a meghirdetést követő öt napon belül beteltek. Az egyszerű mintáktól és alapmozdulatoktól eljutottunk a bonyolultabb, hosszabb ideig készülő darabokig is, melyeket tagjaink azóta is büszkén viselnek összejövetelek, rendezvények során – mondván, hogy „a gyöngy

egy ünnep, így különleges alkalmon kell tündökölni benne”.

Boldogan nyugtáztuk, hogy nem csupán kondorosi, hanem környező településeken élő lakosok is részt vettek programjainkon, és az együtt töltött alkalmak során szerves részévé váltak az itteni közösségnek – szeretettel jöttek és szeretettel fogadták őket.

A megvalósítás tapasztalatai visszaigazolják a tervek helytálló voltát, hiszen nagy örömünkre a jelentkezések magas számának köszönhetően lehetőséget tudunk biztosítani mindenkinek, aki tanulni vágyott és szabadidejét szeretne volna tudásgyarapítással, közösségben eltölteni. A szakkörtagok örömmel és várákozással tekintettek a programok elé, szívesen vettek részt a szervezett alkalmakon és mind az elkészült produktumokat, mind a megszerzett tudásukat büszkén osztották meg családjukkal, barátaikkal és a közösség tagjaival. A fél éves időszakot egy nagyszerűen sikerült kiállítással zártuk, melyen szinte minden résztvevőnk megjelent, mi pedig egy oklevéllel köszöntük meg nekik az együtt töltött, tartalmas időszakot.

2022 őszén folytatjuk a szakköri tevékenységek szervezését, mert a hagyományaink ápolása, értékeink őrzése, a közösségi élmények ereje mind az öröm forrásai, a szakköri foglalkozások folytatása pedig a személyes jelenlétnek köszönhetően erőteljes élményt nyújtanak. A résztvevőknek lehetőségük nyílt arra, hogy az alkotás örömén túl új dolgokat fedezzenek fel, új barátságok köttettek, megbízható kapcsolatok alakultak ki, s ezek a közösségformáló hatások pedig fontos szerepet töltenek be a társadalomban.

DEMCSÁKNÉ NAGY KATALIN a Fehérliliom Népfőiskola munkatársa, közművelődési szakemberként dolgozik Kondoros városában. Aktívan részt vett a Nemzeti Művelődési Intézetnek és a Népművészeti Egyesületek Szövetségének köszönhetően a településén induló szakkörök szervezésében és lebonyolításában, s a foglalkozások végéig részese volt a szakkörtagok mindennapjainak. 2022-ben is több szakkör szervezője.

Tudományosan alátámasztott szakköri tapasztalatok

Közösségek a debreceni agórában

Miért fontos a megfelelő hőfok a finom mézeskalács elkészítéséhez és mitől lesz puha a süteményünk? Mitől válik szinte eltéphetlenné egy nemezéből készült táska? Ezekre a kérdésekre is keresték a választ a szakköri tagok Debrecenben: Az ASzakkör, Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért program keretében az Agóra Tudományos Élményközpont három mézeskalács-készítő (15 fős) és két nemezelo (10 fős) szakköri

foglalkozást működtetett heti rendszerességgel a 2021. december és 2022. május közötti időszakban.

Célunk a pandémia után a közösség újraépítése és a hagyományok újjáélesztése volt. Mi is izgalommal vártuk, hogy a tudomány és a népművészet közös fúziója miként valósítható meg az „ASzakkör” keretein belül. E kettős kihívással indítottuk el decemberben – a karácsonyi ünnepekhez kapcsolódóan – a mézeskalács-készítő, majd januárban a nemezelo szakköreinket.

A pandémia alatt az addig jól működő közösségek – a korlátozások és az egészségük védelme miatt – kénytelenek voltak az otthonaikban tölteni azt az igen nehéznek mondható időszakot. A bezártság, a társas színterek és a közös élmények hiánya igen nagy vákuumot hozott létre, mindenkinek szüksége volt új élmények megélésére.

A jól követhető online videók segédanyag nagy segítségünkre volt a kézműves foglalkozások során. A mézeskalács szakkör a legjobb időben indult el év végén, mert a karácsonyi ünnepekre hangolódva nagy volt az érdeklődés e tevékenység iránt. Igyekeztünk

az ünnepekkel összhangban felállítani a foglalkozások sorrendjét. A nemezelo szakkörökre is örömmel és nagy kíváncsisággal jelentkeztek az érdeklődők. Mindkét szakkör jó hangulatban telt, sok csevegéssel, nagy nevetésekkel, pozitívan hatott testre-lélekre az, hogy újra kimozdulhattunk. A foglalkozásokon a résztvevők nemcsak az oktatóktól tanultak meg új technikákat és praktikákat, a szakköri délutánok lehetőséget teremtettek a tapasztalatcserére, jóízű beszélgetésekre is. Tartalmas időt tudtak együtt tölteni a szakköri tagok, miközben hétről hétre gyarapodott a tudásuk, és megtapasztalhatták a kézművesség szépségét is. Voltak napok, amikor kevesebben tudtak részt venni egy-egy szakköri alkalmon, de ha tehették, ott voltak, ezáltal hetente gyönyörű, egyedi, kreatív alkotások születtek. A szépen díszített mézeskalácsszívek, huszárok, karácsonyfák és nyulak mellett izletes mézespusedlik kerültek ki a „szakköri sütőből”, míg a nemezelo foglalkozásokon csodaszép ékszerek, táskák, telefontokok és asztali díszek készültek.

Az agórában készült nemez alkotások

Szakköri kiállítás az agórában

Tudomány és népművészet

Ha nem is tudatosul elsőre bennünk, de a kézművesség és a tudomány nagyon szoros kapcsolatban állnak egymással. Mivel intézményünk fő profilja a természettudományok népszerűsítése, ezért számunkra elengedhetetlen volt, hogy egy kis tudományt is „csempésszünk” a kézművességbe, bemutassuk a tevékenységekhez kapcsolódó tudományos hátteret, ezzel téve még különlegesebbé a foglalkozások hangulatát.

Akik gyakrabban sütnék-főznek, valószínűleg tudják, hogy a finom süteményhez legalább 154 Celsius-fokos hőmérséklet szükséges. Ezen a hőfokon a tojásban és a lisztben található fehérjék reakcióba lépnek a cukormolekulákkal, melynek következtében fantasztikus illatú és ízű gyűrűs vegyület keletkezik, ez adja meg a sütemény barnás színét és finom ízét. A karamellizáláshoz általában 180°C és 200°C közötti hőmérséklet kell, bár a méz esetében valamivel alacsonyabb hőfokon is szétesnek a cukormolekulák. Nemcsak a mézeskalács íze fontos, hanem az állaga is: sütéskor az elpárolgott vízcseppek helyén apró lyukak maradnak a süteményben, így az lazább szer-

kezetű és omlósabb lesz. Ez a hatás tovább fokozható szódadabikarbóna használatával.

Elődeink már régen megfigyelték, hogy egyes állatfajok szőre könnyen nemezelődik vagy filcesedik, innen már csak egy lépés vezetett a gyapjú vagy szőr speciális textillé alakításához. A szőrszálak pikkelyszerűen elhelyezkedő felszíni rétegei lúgos vagy savas kémhatású meleg víz hozzáadásával fellazulnak, nyomkodás hatására pedig a pikkelyek összeakaszkoznak. Ebből az összetömörödött szőrből alakul ki egy roppant erős anyag, az elkészült nemezben alapos öblítés és szárítás után visszatérnek

eredeti állapotukba a pikkelyek, és erősen összekapaszkodva szinte elválaszthatatlanná teszik a textilt.

Kiállítás a szakkörökön készült alkotásokból

A szakkörök zárásakor mindkét csoport vidámsággal és meleg szívvel gondolt vissza az együtt töltött időszakra. A termékek nézegetése közben pedig érezhető volt a szakköri tagokból áradó büszkeség, ahogy a saját és a csoporttársaik alkotásait nézegették. A célunkat sikeresen elértük, hiszen mind a két szakkör résztvevői jó élményekről számoltak be, igazi közösségeket építettünk és újraélesztettük a kézműves hagyományokat.

A szakkörtől való búcsúzásra, a termékek bemutatására és a kiállítás megnyitására 2022. május 27-én került sor, a szépséges mézeskalácsok és nemez művek 2022. június 10-ig voltak láthatóak a debreceni Agóra Tudományos Élmenyközpont fogadóterében.

Ezúton köszönjük a résztvevők nevében is a Nemzeti Művelődési Intézetnek, hogy részt vehettünk ebben a programban, amely segített régi hagyományainkat egy kis tudományos háttérrel feleleveníteni és újratanulni.

Az agórában kiállított mézes és nemez tárgyak

„Mert alkotni öröm”

Ballószög és Tompa szakköreinek bemutatása

A Nemzeti Művelődési Intézet „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” című projektjének keretein belül 2021-ben összesen 35 szakköri közösség alakult Bács-Kiskun megyében. Kisebb településekről és városokból egyaránt érkezett jelentkezés. A szakköri résztvevők korosztályi megoszlása szintén sokrétű volt: a kisgyermektől az idős, nyugdíjas korosztályig mindenki alkotott a megyében, de olyan csoport is volt, ahol a nagyszülők az unokáikkal vettek részt és éltek át együtt a közösségben alkotás élményét. Ballószög és Tompa településén a szakköri tevékenységek kiemelkedő figyelmet érdemelnek.

Ballószögi Öltögetők

Ballószögön 2021 októberében alakult meg a kézműves közösség Kobela-Varga Anita vezetésével. A hagyományok éltetése Anita mindennapjainak gyermekkorától fogva meghatározó része volt, miután a hímzés felkeltette az érdeklődését, játszóházvezetői végzettséget szerzett, majd népi kézi és gépi hímző, illetve kismesterség-oktatói képzésen vett részt. Anita a *Ballószögi Öltögetők* köré-

nek megálmodója, a hagyományos népi hímzőkultúra életben tartását tűzte ki célul.

A csoport kilenc hölgytagja az alapok elsajátításától igen messzire jutott: a vidám hangulatú keddi esti öltögetések közben a személyes kapcsolatok is szorosabbá váltak, a csoportból igazi baráti közösség alakult. Természetesen a nyári szünet sem telhet el közös alkotómunka nélkül. Egésznapos intenzív együtt munkálkodást terveztek a közösségi szintéren, hogy újabb technikát és motívumokat sajátítsanak el, melyek felhasználásával elkészíthetik a

csoport nyári egyenöltözetét. Az Anita által méretre szabott blúzokat Szigetvár vidéki fehérhímzéssel fogják díszíteni.

Nagy Gabriellától, a közösségi szintér vezetőjétől megtudtuk, egyre szorgosabbak, egyre népszerűbbek a településen a hölgyek és kézműves tevékenységük. Augusztus 20-án Hetényegyházán tartanak mesterségbemutatót, szeptember 3-án pedig Kiskunmajsát örvendeztetik meg egy szép kiállítással a városi rendezvényhez kapcsolódóan. Nyár végén pedig a ballószögi Szüreti Napokon találkozhatunk velük és az alkotásaikkal.

Ballószögi Öltögetők

Ősszel újra visszaáll a rend, szakköri keretek között, a meghatározott ütemterv szerint folytatódik a tanulás. Először a kecskeméti subamintát dolgozzák fel, majd megismerkednek a komádi hímzés letisztult, modern, mai lakáskultúrába beilleszthető hímzésvilágával. Továbbra is előtérbe helyezik a motívumok használati tárgyakon való megjelenítését: pénztárcán, zsebkendőtartón, hátizsákon, hengerpárnán vagy terítőn alkalmazzák azokat.

Tompai szakkörök

Tompa Bács-Kiskun megye déli részén található, közel ötezer főt számláló város, amely határátkelővel is rendelkezik. A település közművelődési feladatát a Tompai Művelődési Ház látja el Kiss Ervin vezetésével, Kollárné Vezdán Sarolta pedig közművelődési munkatársként tevékenykedik az intézményben. A „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” felhívásra az első között jelentkeztek, rögtön három szakkörre. A városban az idősebb korosztály körében nagy volt az érdeklődés a mézeskalács-készítés, a nemezelés és a vesszőfonás iránt, így a szakkörszervezők a tompai Rozmaring Nyugdíjas Klub tagjainak és barátainak ajánlották fel a szakköri lehetőséget. A város idősebb korosztálya általában hetente gyűlt össze, de a csoporttagok olyan lelkesek voltak, hogy hetente kétszer-háromszor találkoztak. A szakkör tagjai nemcsak a kiállításon ajándékozták meg a résztvevőket, hanem a település rendezvényeire, programjaira is saját kezűleg készítették el a díjakat. Az elkészítési folyamatokat az oktatóvideókból sajátították el, de voltak, akik már óráról órára előre készültek az új technikák megtanulásával, és kreativitásuknak köszönhetően születtek egyéni ötletek is. A foglalkozások vidáman és jó hangulat-

Tompa szakköreinek kiállítás megnyitója

ban teltek, folyamatosan segítették egymást a csoporttagok, és a végére olyan jól összekovacsolódtak, hogy az újonnan induló szakkörökre már készülődnek és addig is ötletet gyűjtenek az aszakkor.hu weboldalról. Az összejövetelek alkalmával mindig meglepték egymást különleges házi készítésű süteményekkel, hogy még családiasabb környezetben teljenek az alkotó folyamatok.

A három szakkör kiállítását júniusban tartották meg a művelődési házban. A színvonalas kiállítást egy néptáncelőadás nyitotta meg, majd Véh László polgármester köszöntötte a szakkör résztvevőit és a kiállítás vendégeit. A megnyitó után az alkotók mutatták be

az általuk készített alkotásokat és büszkén dicsekedtek vele gyermekeiknek, unokáiknak, beszámoltak a foglalkozásokon szerzett élményeiről, tapasztalataikról és az apró készítési trükköket is elárulták. A felhívás második fordulójában Tompa városa szintén az első között jelentkezett további négy új szakkörre.

Bács-Kiskun megyében a felhívás második fordulója szintén sikeres jelentkezési számokat mutat. Jelenleg községek és városok is várják, hogy a megyei igazgatóság munkatársai kiszállítsák a szakköri alapanyagokat és elkezdhessék az alkotást. A megyében az újonnan induló szakkörök közül a makramé a legsikeresebb.

ZUM ERIKA 1987-ben végzett a Debreceni Tanítóképző Főiskola tanító szakán, népművelő szakkollégiumi képzéssel kiegészítve. 2006-ban európai uniós pályázati szakértő tanúsítványt, 2014-ben kulturális menedzser szakképesítést szerzett. 1993-ban a Kecskeméti Ifjúsági Otthon – 2015-től Hírös Agóra – munkatársaként lépett művelődésszervező pályára, ahol rendezvényszervezőként a szakma több területén volt lehetősége tapasztalatot szerezni: ifjúsági klub vezetése, szakkörök, művészeti csoportok szervezése, közösségfejlesztés, art-mozi vezetése, módszertani rendezvények, országos felmenő-rendszerű művészeti fesztiválok szervezése volt a feladata. 2002-ben a Magyar Kultúra Napja alkalmából Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatának elismerésében részesült. 2022. március 16-tól a Nemzeti Művelődési Intézet Bács-Kiskun Megyei Igazgatóságának módszertani referense. Részt vesz a megyei igazgatóság szakmai munkájában, projektjeinek megvalósításában.

VIDA DORINA HAJNALKA közösség-szervezés szakon végzett 2021-ben a Károli Gáspár Református Egyetemen. Tanulmányi éve alatt részt vett több iskolai rendezvény szervezésében és lebonyolításában. 2020. október 26-tól a Nemzeti Művelődési Intézet Bács-Kiskun Megyei Igazgatóságának munkatársa. Részt vesz a megyei igazgatóság szakmai munkájában, projektjeinek megvalósításában.

A Pellérdi Nyolcak

Pellérd Baranya megyében, Pécsről 5 kilométerre dél-nyugatra található. A megyeszékhely közelsége számos előnyt, és bizonyos szempontból hátrányt is jelent. Amennyire népszerű lakóhely a nagyváros közelsége miatt, annyira nehéz a tősgyökeres ottelők közé az új lakóknak beilleszkedni. Pellérd azonban jó példa arra, hogy az idő múlásával hogyan változhat a helyi közösség, ugyanis itt már több évtizede kezdődött a betelepülés, így nem ingázó alvóvárosról, hanem egy napközben is élő községről beszélhetünk.

A településen a Pellérdi Általános Művelődési Központ és Könyvtár a közművelődési intézmény, legnagyobb egysége az óvoda. A művelődési házban egy középfokú végzettségű szakmai kolléga dolgozik; a létesítmény kitűnő helyszíne a különböző művelődő közösségeknek. 2019-ben amatőr színjátszó csoport alakult a korábbi néptánc csoport tagjaiból. A színpadi táncból „kiöregedett”, de jó előadói tapasztalatokkal rendelkező csoport magá köré vonzotta a hasonló érdeklődésű színjátszókat. A Pajtaszínház program keretében magas színvonalú szakmai munkába kezdtek: Schwajda György Himnusz című groteszk darabját adták elő a Pajtaszínházi találkozón egy amatőr művészeti csoport profizmusával.

Ilyen fogékony alkotói és önképző légkörben nem csoda, hogy

a „Tudásunkkal kézen fogva a közösségeikért” pályázati felhívás is hamar felkeltette a helyiek érdeklődését. A szakköri szerveződés élére Ácsné Vér Márta (Márti) állt. Ismeretségi köréből azokat a lelkes nőket, asszonyokat hívta össze, akikről tudta, hogy jó kezűességgel és kellő bátorsággal rendelkeznek, hogy új dolgokat is kipróbáljanak. Megszületett a „Pellérdi Nyolcak” szakkör. Ez a fantáziánév a szakközjáró kiállításon ragadt rájuk, amikor az érdeklődőknek bemutatták a szakkör tagjait. A „nyolcak” életkorukban, előképzettségükben éppen nyolcfélék voltak. Azonban ez a sokszínűség segítette, hogy

minél változatosabb módon alkoszanak.

Az első körben mézeskalács-készítő és hímző szakkör alapításában gondolkodtak. Azonban hamar kiderült, hogy a már régóta ismert nemezelés technikájával is tovább szeretnének foglalkozni. Így Márta, a szakkör vezetője újabb szakkörtípussal bővítette az eredeti jelentkezést. A Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Igazgatósága azért is örült ennek, mert a második körös szakköri alapanyagok ideiglenes raktározásához ismét helyszínt kerestek. Így adódott, hogy a Pécshez oly közeli Pellérdre lehetne szállítani az újabb

Ácsné Vér Márta és férje, aki szerint a tagok „összevarrták egymást”

A mézeskalácsosok alkotásai

anyagokat, és onnan juttatni el azokat a megye többi alkotóközösségéhez. A Pellérdi Általános Művelődési Központ és Konyha ebben is nagyon segítőkész volt, így a művelődési házba érkezett meg a teljes megyei csomag, majd később innen szállították el az érintett településekre.

A Pellérdi Nyolcak nagy izgalommal fogadták az új gyapjúcsomagot. Ezidőre már elindult a két eredeti szakkör, és a műhelyben csodás karácsonyi mézeskalácsok és cifra hímzések születtek.

Mártitól folyamatosan érkeztek a hírek, hogy éppen hol tartanak a foglalkozások. A színes, illatos mézesek sütésének sikerélménye feledtette az egy-egy bonyolultabb hímzőminta kivarrásának nehézségét. A nemezelés pedig teljesen új motívumok, figurák elkészítését jelentette. A közös alkotás közben a tagok között erősödött a baráti kapcsolat, a nehézségek elviselhetőbbek lettek, az örömök megsokszorozódtak. Márti férje így fogalmazott: a szakkör tagjai „összevarrták egymást”.

A változatos szakköri tevékenység mellett hamar eltelt az év. Az elkészült munkák bemutatására 2022. június 2-án megnyitották a kiállítást a művelődési házban. A köszöntőket és a bemutatkozást

a művészeti iskola tanulóinak produkciói színesítették. Jó volt látni, hogy a szakköri alkotó nők mellett már jelen van az ifjabb, a művészetekre fogékony generáció: a szín-

játszókör számos tagja is kíváncsi-
an nézte meg a kiállítást. Jó érzés,
hogy érdeklődnek egymás mun-
kája iránt a falubeliek. Valameny-
nyi alkotócsoporthoz ez lenne a
célja, hogy munkájukat legelőször
a saját közösségüknek mutassák
be. Ismerjék meg, hogy a szom-
szédasszony, vagy valamelyik távoli
ismerős milyen ügyes valamiben!
Ha látják ezt, felbátorodnak, és
legközelebb már ők is jelentkeznek
valamelyik körbe, vagy felajánlják,
hogy sütnék pogácsát egy-egy alka-
lomra. Ezek az egyszerű lépések se-
gítik a helyi közösségek erősödését.
Azonban ehhez mindig szükség
van egy-két olyan vezetőre, aki vál-
lalja, hogy akár azonnal odaszállítja
a szakköri alapanyagokat vagy ren-
dületlenül bátorítja a megfáradt al-
kotókat. Kezdődjön az újabb évad,
Pellérdi Nyolcak!

Zárókiállítás

NAGY ANDREA RITA Pécsen a Janus Pannonius Tudományegyetem magyar-népművelés szakján végzett, ezután a könyvtár-pedagógia-tanár MA szakon szerzett oklevelet. Szőnyegszövő szakon elvégezte a népijáték és kismesterségek oktatója felsőfokú képe-
sítést, és több szakmai tanfolyamon is részt vett: minőségfejlesztés a közművelődésben,
kreatív innováció-menedzsment, kultúra és az Európai Unió témáiban. Közigazgatási
szakvizsgával is rendelkezik. A Baranya Megyei Kulturális Központ kézműves szakisko-
lájának elindítója és vezetője volt, később Pécs Megyei Jogú Város Polgármesteri Hiva-
talában kulturális ügyintézőként ellátta a város közművelődési intézményeinek szakmai
felügyeletét, részt vett az Európa Kulturális Fővárosa cím pályázatának előkészítésében.
Legutóbb intézményvezetőként dolgozott egy baranyai település általános művelő-
ési központjában. 2003-tól közművelődési szakértői és vizsgáztatói tevékenységet végez.
A Nemzeti Művelődési Intézet Baranya Megyei Igazgatóságán módszertani referensként
dolgozik, szakmai területe a szakmai-módszertani tanácsadás, cím és díj pályázatok,
a közművelődési minőségfejlesztés segítése, képzési koordináció.

80 éve a közösségért, a kultúráért

Battonya közművelődésének múltja és jelene

„A legnagyobb köszönet az elődeinket illeti meg, akik példás életútjukkal, közösségek létrehozásával és az értékek megőrzésével letették a közművelődés alapjait településünkön.” Ezen gondolatok a battonyai Művelődési Ház fennállásának 80 éves jubileumi rendezvényén hangzottak el az intézmény jelenlegi vezetőjétől, Balázné Szabó Erzsébettől, akivel Battonya közművelődésének helyzetéről beszélgetünk.

Varga Ágnes: *A beszédében többször méltatta elődjait, többeket név szerint is megemlítt, de mégis érződött, hogy nem csak az elmúlt 80 év vezetőire gondolt. Ön szerint kik tették le a közművelődés alapjait Battonyán?*

Balázné Szabó Erzsébet: Battonyán már az 1800-as évek közepétől különböző egyletek, önképző- és színikörök, dalárdák alakultak – amelyek a helyi társadalom kovászaként működtek – és élen jártak ezzel Csanád vármegye délkeleti részének települései között. Az egyleteket szervező polgárok, a műkedvelő amatőrök, a különböző hangszereken játszó és zenekarba tömörülő helyi lakosok voltak azok, akik – mai szóhasználatnál élve alulról jövő kezdeményezésként – elindították Battonyán azt a

Balázné Szabó Erzsébet

tevékenységet, amelyet ma úgy hívunk, hogy közművelődés.

V. Á.: *Tehát a 19. század közepétől vannak írásos emlékeik a településen folyó kulturális életéről, viszont a művelődési házuk csak később épült meg. Addig hol folytatták tevékenységüket ezek az önszerveződő csoportok?*

B. SZ. E.: A közművelődés helyszínei abban az időben a Korona szálló nagyterme, a Promenáda, az Ipartestület kerthelyisége és a különböző egyletek székhelyei voltak.

V. Á.: *Mikor vetődött fel először a gondolat egy központi művelődési ház létrehozásáról, és hogy jutottak el az ötlettől a megvalósulásig?*

B. SZ. E.: A gazdag kulturális élet eredményeként Battonya község képviselő-testületének 1926. évi ülésén felvetődött egy kultúrotthon építésének tervezete, de az első lépést mégis a katolikus egyház tette meg ez ügyben. Klivényi Lajos prépostnak – alighogy befejezte az 1939. június 4-én felszentelt Szentháromság plébániatemplom építését – máris egy újabb terve volt, mégpedig egy új Katolikus Népház létrehozása. A kultúrházat 1941-ben kezdte el kialakítani két helyi mesterember, dr. Asbóth Albert községi orvos házának átalakításával és hozzáépítéssel. Így valósult meg az akkori kor követelményeinek megfelelő előcsarnokból, díszteremből, több klubteremből, öltözőkből és tekepályából álló impozáns épületegyüttes, amelyet 1942. június 6-án avattak fel, így az épület 80 éve a közművelődés, a közösségépítés és a kultúra háza a településen. Az egyház alig 10 évig használhatta a Népházat, mert államosították az épületet, de ezután is megmaradt kultúrotthonnak, művelődési háznak.

V. Á.: *1942-ben épült meg a művelődési ház. Hogyan írná le az elmúlt 80 évet?*

B. SZ. E.: 8 évtized, 8 vezető, egy közös cél, mégpedig, hogy

Szakköri kiállításmegnyitó

Battonya lakossága minden körülmények között minőségi kultúrához jusson az épületben. A 80 év alatt több tízezer ember fordult meg itt, számtalan alkotóközösség alakult az épület falai között (sakk szakkör, hímző szakkör, színjátszó kör), rengeteg kulturális esemény valósult meg (bálak, táncműsorok, koncertek, komolyzenei hangversenyek, színházi előadások), különböző tanfolyamok, képzések zajlottak le (táncanfolyamok, zeneiskolai oktatás), több amatőr zenekar alakult, sok civil szervezet kezdte meg itt a munkásságát és a kultúra minden szegmense megmutatkozott az intézmény falai között. Generációk nőttek fel a 80 év alatt, tehát így vagy úgy a település minden családja és lakója kapcsolódik a Művelődési Házhhoz.

V. Á.: Eddig a múlttól beszélgettünk, most eljött az idő, hogy a jelen kerüljön terítékre. Az épületbe lépve egy csodálatosan berendezett népművészeti kiállítás fogad minket. Kik a kiállítók és miket láthatunk a tárlaton?

B. SZ. E.: Mint ahogy az előbb említettem, számos kisközösség alakult az évek alatt a Művelődési Házban. Ezen a kiállításon a jelenleg is aktív szakköreink mutatkoznak be. Az egyik legrégebben működő alkotócsoportunk az Arany-

szál hímző szakkör, melyet a Békés Megyei Népművészeti Egyesület pályázatának segítségével alapíthattunk meg. A csoport az elmúlt évek során elsajátította a dél-alföldi gyapjúhímzés, különböző békés megyei hímzések, a szerb vászonra hímzett fehér-, arany- és gyetvai hímzés technikáját, mégis ami a legközelebb áll hozzájuk, az a szerb kartonalapú aranyhímzés, amiből több darabot is láthatunk a kiállításon. A csoport működését évek óta a Csoóri Sándor Alaphoz benyújtott pályázatokból finanszírozzuk. A heti szakkört Puskás Magdolna vezeti, a csoportban jelenleg több mint 15 fő tevékenykedik. Fontosnak tartjuk az „utánpótlásnevelést”, ezért szakkörtagjaink rendszeresen próbálják átadni a tudásukat a fiatalabb generációnak iskolákban, különböző rendezvényeken, táborokban.

V. Á.: Mielőtt tovább mennénk, muszáj megállnom egy pillanatra. Több viseletet is láthatunk kiállítási tárgyként, melyeket az Aranyszál hímző szakkör készített. Ezekről mit lehet tudni, milyen viseletek?

B. SZ. E.: Ezeket a viseleteket Tompán Angyalkóné Micike néni készítette és szerb kartonalapú aranyhímzéssel készültek. Micike a szakkörön sajátította el ezt a technikát és azóta több elismerést

is szerzett munkáival. 2020-ban a Hagyományok Háza Népi Iparművészeti Osztályától a bánáti és deszki főkötője hagyományos meszteremnek minősítést kapott, valamint Micike munkássága bekerült a helyi települési értéktárba is.

V. Á.: A kiállítás következő részében már bőrműves termékeket láthatunk, profi kivitelezésben. Mióta működik a csoport, mennyi idő alatt lehet elsajátítani ezen mesterséget?

B. SZ. E.: Az Ügyes kezek bőrműves szakkörünk 2018-ban alakult, szintén a Békés Megyei Népművészeti Egyesület támogatásával. A közel egy éves tanfolyam alatt Kurtics Attila bőrműves népi iparművész oktatta a szakkörtagokat, ahová az első évben 10 fő járt rendszeresen. A tanfolyam végén többen annyira megszerették ezt a kismesterséget, hogy folytatni szerették volna tevékenységüket, és mivel mi nem vagyunk semmi jónak az elrontói, intézményünk támogatta a csoportot a folytatásban. A szakkör tagsága változott az évek alatt, most 8 fővel kéthetente tartjuk a foglalkozásokat. A korösszetétele ennek a csoportunknak a legváltozatosabb, hiszen legfiatalabb tagunk 13 éves, még a legidősebb 62. A szakkörtagok fontosnak tartják a szakmai fejlődést, ezt bizonyítja az is, hogy 2020-ban a szakkörvezetőnk, Medgyes Katalin beiratkozott a Békés Megyei Népművészeti Egyesület népi bőrműves képzésére, melyet sikeresen teljesített, már csak a vizsgája van hátra. A csoport szintén a Csoóri Sándor Alap pályázati támogatásával működik tovább.

V. Á.: A kiállítás további részén már feltűnik néhány ismerős elem. Több installáción is megjelenik az ASzakkör emblémája, amiből arra merek következtetni, hogy ezen szakkörök a Nemzeti Művelődési Intézet támogatásával valósulnak

Vesszőfonó szakkör termékei a kiállításon

meg. Milyen szakkörök indítására jelentkeztek a Nemzeti Művelődési Intézet felhívásának keretén belül?

B. SZ. E.: 2021-ben a Nemzeti Művelődési Intézet a Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért elnevezésű programjának köszönhetően három szakkört tudtunk indítani Battonyán. A szakkörök kiválasztásánál fontosnak tartottuk, hogy olyan foglalkozásokat tudjunk biztosítani a lakosságnak, amire itt helyben igény van; nem szerettük volna, hogy megigényeljék a szakkörösomagokat és végül nem tudjuk feltölteni a kívánt létszámot. A művelődési ház fenntartásában 2020-ban változás következett be, ekkor a közművelődési feladatellátás közművelődési megállapodás keretében a Battonyai Közművelődési Nonprofit Kft.-hez került. Ekkor lettem intézményvezető. Már az első évben készítettünk egy igényfelmérést a lakosság körében, melyben többek között azt kérdeztük, ki milyen szakkörön venne részt szívesen. Ennek a felmérésnek az eredményét hívtuk segítségül a szakkörök kiválasztásánál, így esett a döntés a csipkeverő, a vesszőfonó és a gyöngyfüző szakkör elindítására.

V. Á.: A koronavírus-világjárvány idején indultak ezek a szakkörök.

Mennyire befolyásolta a pandémia a szakköri tevékenységeket?

B. SZ. E.: ASzakkör program célja, hogy a világjárvány közösségi életet érintő hátrányos hatásait enyhítse – úgy érzem, ez megvalósult nálunk, hiszen ha kicsiben is (5 fő szakkörönként), de új közösségeket tudtunk alakítani, a szakköri foglalkozások idejére el tudtuk téríteni a tagok figyelmét a körülöttünk zajló szomorú eseményekről. Voltak nehéz percek, volt, hogy a szakkör-szervezőnk betegedett le, majd a következő foglalkozásra két tagunk nem tudott jönni a covid-járvány miatt, de ilyenkor egymással egyeztetve átraktuk egy másik időpontra a foglalkozást, hogy mindenki részt tudjon rajta venni.

V. Á.: Térjünk rá külön-külön a szakkörökre! Mindhárom szakkör szervezője Ancsin Alex volt, aki a művelődési házban több feladatot is ellát, a szakmai munka mellett technikai tevékenységek terén is helytáll, mindemelett ő maga is alkot, méghozzá könyvszobrásszattal foglalkozik. A szakkörök működéséről kérlek, mesélj nekünk Te, Alex! Kezdjük a gyöngyfüző szakkörrel: milyen rendszerességgel találkoztak a szakköri tagok? Milyen volt az összetétele a csoportnak?

Ancsin Alex: A gyöngyfüző szakkörünk kéthetente keddi napokon találkozott itt, a Művelődési Házban. A csoport összetétele

Ancsin Alex

korosztály szempontjából vegyes volt, a legfiatalabb tagunk 26 éves, még a legidősebb 60 év felett volt. A korbéli különbségek nem okoztak fennakadást a szakköri munkában, a fiatalok türelmesek voltak az idősebbekkel, ha lassabban ment nekik valami, de volt, hogy az idősebb korosztály segítette a fiataloknak, mert éppen az a technika jobban ment az idősebbeknek.

V. Á.: Feltűnik a kiállítási tárgyak között több olyan ékszer is, amelyek nem szerepeltek a szakköri filmekben, nem volt hozzájuk útmutató. Ez azt jelenti, hogy a szakkörben folytatódott a munka a szakköri program által biztosított időszakon túl is?

A. A.: A szakköri tagok nagyon lelkesek és nagyon szépen dolgoznak, szinte már profi szinten művelik a gyöngyfüzést. A 20 alkalom után úgy döntöttünk, hogy folytatjuk a szakköri tevékenységet, hiszen egy jól összeszokott kisközösség jött létre.

V. Á.: A következő a vesszőfonó szakkör. A vesszőfonás nagyon nehéznek tűnik a videók alapján, mi a résztvevők tapasztalata?

A. A.: A szakkörtagok visszajelzése alapján ez volt a legnehezebb foglalkozás, amit indítottunk. Van olyan tagunk, aki részt vesz más szakköri tevékenységben is, és mindig azt mondta, hogy inkább megfűz két nyakláncot, csak „ne kelljen” több kosarat fonnia – persze csak viccelt, mert volt olyan, hogy a foglalkozás végén az ő kosara volt a legszebb. Nem könnyen boldogultak a tagok az alapanyaggal; többfajta áztatási módszert is kipróbáltunk, de sosem volt olyan könnyű dolgunk a vesszővel, mint a videókból érzékelhető. Később kerültek fel közelebbi felvételek is, így már egyszerűbb dolgunk volt.

V. Á.: Úgy látom, végül sikerült szép kosarakat is kiállítani, vala-

Csipke szakkör

mint itt is vannak olyan tárgyak, amikről nem volt videó. Hogyan készítették ezeket?

A. A.: A kezdeti kudarc után mindenkinek volt sikerélménye. Ahogy teltek a hetek, úgy lettek szebbek a kosarak is. Az egyik tagunk nagyon szorgalmas volt, otthon is sokat font, behozta a kis kosárkáját, ami a többieknek nagyon megtetszett. Akkor leültünk, elővettünk egy lapot és ceruzát, elkezdtünk tervezni. Kerek fenék, vagy ovális? A kereket jobban szerettük, könnyebb volt elkészíteni. Oldalfónási technikák közül többet is használtunk: egyszálas, kétszálas fonás, majd hármass gyűrűfonás. Végül elkészültek ezek a kosárkák is.

V. Á.: Lesz folytatás? – fordulok kérdéssel újra a művelődési ház vezetőjéhez.

B. SZ. E.: Maradt még alapanyagunk, ameddig van, addig biztosan folytatjuk, és vannak új érdeklődők is. Szóval egyértelmű: lesz folytatás.

V. Á.: Elnézve a kész csipkéket, nagyon ügyes tagok gyűltek össze. Hogyan zajlottak ezek a foglalkozások? Mik voltak az első tapasztalatok?

B. SZ. E.: Az első foglalkozás ment nehezen, utána mintha egész életükben csipkét vertek volna a szakköröseink. Az első alkalommal,

amikor előkerültek az eszközök a dobozból, mindenki arcára rémület ült ki, de végignéztük a videót, megismerkedtünk az eszközökkel, majd kipróbáltuk a szövést, a vászonverést, és mindenki megnyugodva ment haza, hogy ebből még lehet valami... Otthon sokat gyakorolt mindenki, az elkezdett munkákat befejezte, sőt volt olyan, aki elkészítette a következő foglalkozás anyagát is. Ilyenkor segített a többieknek, elmondta, hogy mire kell jobban odafigyelni, melyik rész a legnehezebb. Nagyon jó hangulatban teltek a foglalkozások.

V. Á.: Az előző két szakkör esetében megtudtuk, hogy lesz folytatás, mi a helyzet a csipkeveréssel? És

mire használják az elkészített csipkéket?

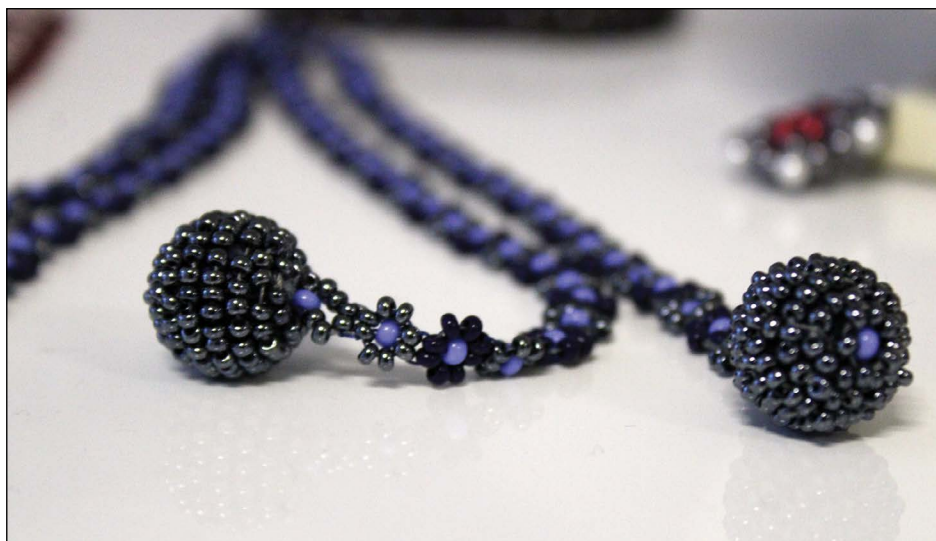
B. SZ. E.: Mint ahogy a kiállításon is látszik, többen ruhákat díszítenek az elkészített csipkével, amiket a mindennapokban viselnek. Itt ugyanolyan egyértelmű a folytatás, mint a gyöngyfűzésnél. 5 taggal kezdtünk, 5 taggal folytatjuk.

V. Á.: Már csak egy dologról nem esett szó a szakkörös foglalkozásokkal kapcsolatban: ki volt a szakkör-szervező? Ki vezette a szakköröket?

B. SZ. E.: A szakkör-szervezői és szakkör-vezetői feladatokat főként kollégám, Ancsin Alex látta el. Sok esetben én is részt vettem ezen feladatok elvégzésében. Az első foglalkozásokon mindketten ott voltunk, valamint volt, hogy a vesszőfonó és a csipkeverő szakkörünk párhuzamosan folyt, ilyenkor enyém volt a csipke, Alexé a vesszőfonó szakkör.

V. Á.: 2022-ben is elindult a Tudásunkkal kézen fogva program. Ebben a pályázati szakaszban igényeltek szakköri foglalkozásokhoz alapanyagokat és eszközöket?

B. SZ. E.: Az idei programban két szakköri csomagra adtuk le az igényünket, az egyik a csuhé, a másik a papírfonás. Így a Nemzeti Művelődési Intézet támogatásával összesen már 5 szakköri tevékeny-

Gyöngyfűző szakkörön készült

ség fog megvalósulni Művelődési Házunkban.

V. Á.: *Hogyan jellemezné a Nemzeti Művelődési Intézet ASzakkör programját?*

B. SZ. E.: Véleményem szerint a projekt elérte célját, hiszen a koronavírus-járvány idején sikerült kimozdítanunk a lakosságot az otthonukból, és igazi kisközösségeket létrehozni, amelyek a mai napig működnek, valamint olyan elfoglaltságot tudunk biztosítani a szakkörtagoknak, amit élveznek, így szívesen térnek vissza Művelődési Házunkba a következő foglalkozásra. A szakköri alkalmakon elkészített csipkét, nyakláncot, kosarat a résztvevők használják a mindennapokban: hol a csipkét egy ruhára felvarrva, hol a népi ékszert becsempészve a mindennapi viseletbe, vagy éppen a megfont kosarat gyümölcsös kosárként a konyhaasztalon. Értéket teremtettünk településünkön a megvalósult szakkörökkel. Köszönjük, hogy intézményünk és a létrehozott kisközösségeink részesei lehetnek ennek a programnak!

V. Á.: *A jubileumi ünnepségen színpadi produkciókat is láthatunk. Színpadra léptek a helyi nemzetiségi iskolák táncsoportjai. Milyen kapcsolat van a néptánc és az intézmény között?*

B. SZ. E.: Az intézmény falai között mindig jelen volt a néptánc. Szerb, román és magyar néptáncsoport is működött a művelődési házban. Sok évvel ezelőtt intézményünk indította el a nemzetiségi táncbort, amit ma már szerb néptáncbort néven tart meg a helyi szerb kulturális egyesület. Négy éve újraindítottuk a magyar néptáncoktatást a művelődési házban, de a pandémia miatt hozott korlátozások (intézmény látogatásának tiltása) miatt a csoport elhagyta intézményünket és egyesületi formában folytatják tovább munkájukat. Ezen a jubileumi ünnepségen

Szakköri kiállítás

a Magdu Lucian Román Általános Iskola diákjai, valamint a Battonyai Két Tanítási Nyelvű Szerb Általános Iskola tanulói kápráztatták el táncukkal a jelenlévőket.

V. Á.: *Még mindig tudjuk folytatni a kiscsoportok bemutatását, a műsorokkal nagy sikert arattak, a közönség percekig tapsolt előadásuk után: ők a színjátszók. Mióta működik a színjátszócsoporthoz? Milyen rendezvényen mutatják meg tehetségüket? Ki vezeti ezeket a tehetséges battonyaiakat?*

B. SZ. E.: A színjátszás is több évtizedre visszavezethető Battonyán. Jelenlegi felállásban pár éve dolgoznak együtt a kis színészpallanták. Természetesen mindig felnő valaki hozzájuk az oviból, általános iskola 1–2. osztályából; ki milyen bátor, attól függ, mikor lép be a kis gézengúzok közzé. Persze

vannak, akik tanulmányaik folytatása miatt kénytelenek kilépni a csoportból, de néha egy-egy vendégszereplésre ők is beugranak. Felnőtt színjátszók is csatlakoztak szakkörünkhöz, nemcsak a településünkről, hanem testvérvárosunkból, Pécskáról is. A csoport számos helyi rendezvényen (megemlékezéseken, népmese napja, idősek világnapja, városnap stb.) megmutatja tehetségét, de Pécska városának is rendszeres fellépői. Művészeti vezetőjük dr. Bálint-Rimayné Roczkó Zsuzsanna színművésznő.

V. Á.: *Köszönöm a beszélgetést! Örülök, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet által életre hívott szakköri kezdeményezés nemcsak a művelődési háznak jelentett lehetőséget, hanem a battonyai lakosoknak is közösségi élményeket nyújtott, és fog a jövőben is.*

VARGA ÁGNES művelődésszervező diplomával rendelkezik idegenforgalmi és turisztikai, illetve gyermekszabadidő-szervező szakirányokon, melyet az Eszterházy Károly Főiskolán szerzett 2009-ben. 2010-től a Gyulai Kulturális és Rendezvényszervező Nonprofit Kft. munkatársa volt művelődésszervezőként. Három gyermek édesanyjaként az otthon töltött évek alatt megalapította és vezette Gyulaváriban a Baba-mama Klubot, részt vett a Három Királyfi Három Királynő Alapítvány szervezésében megrendezésre kerülő országos találkozásokon. 2019-től a Békéscsabai Család és KarrierPONT irodában gyermek- és családi klubokat (baba-mama klub, hordozó klub, családi alkotó kör) szervezett és vezetett. 2019. október óta a Nemzeti Művelődési Intézet Békés Megyei Igazgatóságának közművelődési referense. Fő tevékenységi területei: a szakmai minőségbiztosítás céljából a közösség-szervező BA szak népszerűsítése a megyei középiskolák körében, az Intézet tevékenységének bemutatása és népszerűsítése a települések és az oktatási intézmények körében, értéktartó munka szakmai segítése és értéktár bizottságok létrehozásában való közreműködés, amatőr művészeti csoportok generálása, családok erősödését szolgáló projektek szervezése.

„Szívvel-lélekkal, emberséggel”

Marinné Tóth Krisztina

Marinné Tóth Krisztinát idézem a címben, aki egy borsodi kis faluban, a Gööz Pál Művelődési Házban végzi feladatát és valósítja meg álmait.

Vadna egy alig 640 fős falu Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi részén, Miskolctól mindössze 30 kilométerre. Csendes kis utcán jutunk el a közösségi színtérhez, amely a település méreteihez képest hatalmas épületben található.

Zámbori Adrienn: *Mesélnél magadról, a településhez való kötődésedről?*

Marinné Tóth Krisztina: Mint falusi tanító kerültem Vadnára. Minden települési rendezvényen meg kellett jelenni az iskolásokkal, melyekre programokkal, előadásokkal készültünk, így minden közösségi rendezvényen részt vettem tanítóként. Amikor az iskola bezárt

a településen, én a szomszéd faluban, Bánhorvátiban folytattam pedagógusi pályámat, de a polgármester mindig megtalált a szervezési feladatokkal: gyerekeknek nyári táborok, különböző rendezvények lebonyolítását bízta rám. A közösségi színtér felújításával egy 120 fő befogadására alkalmas színházterem, és gyönyörűen felújított színpad lett kialakítva az új épületrészben, így alkalmas lett nagyobb ívű rendezvények megtartására is. A közösségi élet fellendítése, tartalmas, színvonalas programok szervezése szükségessé tette egy állandó közművelődési szakember foglalkoztatását. Községi animátor képzést végeztem, hogy a pedagógusi diplomám mellett a közművelődés területén is legyen megfelelő szakmai felkészültségem. 2013. január 1-től végzem hivatalosan feladatokat a közösségi színtérben. Először tartottam attól, hogyan leszek képes a felém irányuló szakmai, emberi elvárásokat teljesíteni, hogyan tudom majd „becsábítani” ide az embereket és olyan közösségi életet kialakítani, amelyet elképzeltem. Hónapról hónapra építettem fel a közösségi életet, és bővült egyre a rendezvénynaplóm. Kihhasználva pedagógusi vénámat, elsőként a gyerekekkel foglalkoztam, létrehozva egy gyerekszínházi csoportot. Idővel a felnőtteket is megszólítottam, és szakkör jelleggel beindult a felnőtt színházi csoport is.

Z. A.: *Hogyan kerültél kapcsolatba a Nemzeti Művészeti Intézettel?*

M. T. K.: Az IKSZT-pályázat alatt komoly háttértámogatást kaptunk, mind tartalmilag, mind módszertanilag. A pályázat megszűnésével egyedül maradtam a településen a feladat megoldásával. Ekkor kezdődött a Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Programja, mely a törvényi kötelezettség megvalósítását biztosította a településeken: a közművelődési intézményekben és a közösségi szintereken képzett közművelődési szakember láthatja el a feladatot. Egy miskolci felsőfokú csoportban végeztem el a közművelődési szakember képzést, ami újabb lendületet adott. A csoporttársakkal szoros kapcsolatot alakítottunk ki, a mai napig segítjük egymást. A képzési alkalmakon tapasztalatot cseréltünk, támogattuk egymást, mely a mai napig érezteti hatását nálam. A gyakorlati foglalkozások és játékok nagyon tetszettek. Nagyon örülök, hogy a Nemzeti Művelődési Intézettel szorosabb kapcsolatba kerültem. A pandémia időszakában mindenki kétségbe volt esve, hogyan tovább. Szinte ijesztő volt, hogy nem tudtuk, egy kifejezetten közösségi együttlétre épülő munkát hogyan tudunk elvégezni. A közművelődés nem az a terület, ahol az online tér sokáig tud működni, itt az emberekkel való személyes találkozás az

Vadnai szakkörözők

egyik legfontosabb. Akkor az Intézet útjára indította az ASzakkör-t, amellyel 5 fős kisközösségeket lehetett mozgósítani. A szakkörök létrejöttében azzal is segített az Intézet, hogy ingyenesen biztosította az eszközöket és az alapanyagokat. Mindezt felhívás formájában lehetett elérni, amire első nap azonnal jelentkeztem.

Z. A.: Milyen szakkört választottak a településen élő közösségek?

M. T. K.: A gyöngyfűzést. Bár eleinte nagyon bizonytalan voltam, hogyan fognak reagálni az emberek, vagy mennyire fog hosszú távon működni, így visszatekintve ennek a szakkörnek az elindítása volt a legjobb ötlet. Nálunk a szakkör annyira jól működött, hogy nem is 5 fővel, hanem többnyire 8 fővel zajlottak a foglalkozások. Pluszban mi magunk vásároltunk hozzá anyagokat, hogy mindenki elkészíthesse a munkadarabokat. A gyöngyfűzőnél nem 20, hanem 29 alkalmat teljesítettünk. Sőt a „lányok” a kiállítás megnyitása után is bejártak, mert aki még valamit nem tudott addig elkészíteni, vagy volt még anyagunk, azokat befejezték. A szakkör tagjai többnyire idősebb emberek, ám lelkükben még fiatalok és aktív életet élnek, gyönyörű munkák születtek kezeik

alatt. A Komoróczy Péter Várnap – Vadnai Falunap elnevezésű rendezvény keretében nyitottuk meg ünnepélyesen a kiállítást. A közösségi színtér Facebook-oldalára hetente kerültek fel fotók a foglalkozásról és aktuális munkákról. Az asszonyok itt ismerkedtek meg, előtte semmilyen kapcsolatuk nem volt egymással. A szakkörnek köszönhetően ezután kezdtek el egymással, és velünk is kapcsolatot tartani. Hatalmas jelentőségű egy ilyen közösség megalakulása: ez az asszonycsapat az elsők között jelentkezik például, ha önkénteseket keresünk egy-egy rendezvényre. Ám a szakkörnek sincs vége: mindenki szeretné folytatni akár úgy is, hogy mi magunk vesszük meg az alapanyagot ASzakkör webáruházából. Vadnán tehát szeptembertől tovább folytatódik a gyöngyfűzés. A Nemzeti Művelődési Intézet idén újra meghirdette a szakköri felhívást, mi papírfonáshoz és makramé szakkörhöz igényeltünk eszközöket és alapanyagokat. A fa-

luból többen jelezték, hogy szeretnének a kis közösségünkhöz tartozni és jelentkeznek szakköri tagnak. Jomagam papírfonással foglalkozom már 8 éve, nagyon szeretem, ezért nagyon megörültem, amikor a lehetőségek között megláttam ezt a tevékenységet. A szakmai tudásomat én is bővíthetem, és könnyebben fogok tudni segíteni. Tavaly elvégeztem egy kosárfonó tanfolyamot is a Sajómenti Népművészeti Egyesület szervezésében, majd be is léptem az egyesületbe. Rendeztek egy kiállítást az elmúlt évek munkáiból, ahol megjelentek papírfonott alkotásaim is.

Z. A.: A szakkörszervezéshez és a közösségépítés folyamatához sok sikert kívánok a jövőben!

Szakköri kiállítás Vadnán

ZÁMBORI ADRIENN Miskolcon érettségizett, majd a Nyíregyházi Főiskolán szerzett diplomát gazdálkodás és menedzsment szakon 2012-ben. 2021-ben elvégezte a közművelődési szakember felsőfokú képzést, majd Igrici településen látta el feladatait. A település programjainak szervezője, irányítója, állandó résztvevője volt. 2022 májusától dolgozik a Nemzeti Művelődési Intézet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazgatóságán módszertani referens munkakörben, főként a szakkör és a Petőfi klub programokhoz kapcsolódó feladatokat lát el.

A szakkör hozománya Szentesen: álmok, ötletek, tervek

Vida Viktória a Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Program által került kapcsolatba a Nemzeti Művelődési Intézet Csongrád-Csanád Megyei Igazgatóságával. A program végeztével Viki továbbra is a Szentesi Művelődési Központ munkatársa maradt: a Művelődési Központ részeként működő Művészetek Háza – a helyiek szóhasználatával a „Gólyás Ház” – az ő bázisa. Táboroztat, tanul, szakkörözik, és folyamatosan ötletel, elképzelései, tervei vannak, nem is akármilyenek...

Viki kezdetben a helyi óvodában dolgozott, majd 2020 őszén bekerült Intézetünk KFKP Programjába, s a közművelődés mellett kötelezte el magát: örömmel és lelkesedéssel tartja a kapcsolatot a legkisebbektől az idősebb korosztályig mindenkivel. 2021 őszén a „Tudásunkkal kézen fogva a közösségeikért” program indulásakor egy dologban volt biztos: a nemezelést fogja választani, hiszen néhány hónappal korábban az egyik szakmai műhelyfoglalkozáson beleszeretett e kézműves tevékenységbe, ahol

a Népművészeti Egyesületek Szövetségétől Pál Miklósné tartott előadást, majd Bors Franciska nemezkészítő szakoktatóval készíthettek el különböző tárgyakat.

Igaz, nem saját maga részére kell szerveznie a programokat, de szerinte csak azt lehet jól átadni, amit ő maga is szeret és szívvel-lélelkel végez.

Két szakköri csoportot indított, bevonva a gyerekeket is. Célja az volt, hogy minél több embert megmozgasson. Hiszi, hogy az óvodás korosztály esetében még lehetőség

Vida Viktória

A Szentesi Művelődési Központ és a Csongrád-Csanád Megyei igazgatóság munkatársai a szentesi nemez szakkör kiállítás megnyitóján

A nemez szakkör legifjabb tagjai

van elültetni a hagyományápolás magját. A szentesi gyerekek nagyon kitartóak és ügyesek voltak a foglalkozásokon. Nagy eredménynek érzi azt is, hogy a felnőtt csoportban egy férfi is van, így neki is megtaníthatta a nemezélést.

A városban gyorsan híre ment, hogy Viki nemezeli, a helyi intézmények gyakran felkérlik, hogy tartson meg egy-egy foglalkozást náluk is. A Down Alapítvány meghívására Vikinek volt szerencséje részt venni Abonyban egy nemezkiállítás megnyitóján, amely után az ott látott hasznos praktikákat Szentesen be tudta építeni saját munkájába is. Fontosnak tartja az integrációt, mert azt gondolja, hogy a sérült embereknek ép társaik segíthetnek legtöbbet abban, hogy megtalálják helyüket a világban, hiszen ők is lehetnek nagyon tehetségesek. Az ép és sérült gyerekek közös munkájára kiemelt hangsúlyt fektet, a Special Olympics Hungaryval közös projektjük is ezt bizonyítja, amelyben Szentes és környéke ép és fogyatékkal élő fiataljai ismerkedtek egymással. 12 páros vett részt egy közös foglalkozáson, ahol barátságharkötőt nemeztek egymásnak, melyek elkészítéséhez két ember szükséges.

A Szentesi Művelődési Központban örömmel fogadták a hírt, hogy idén már öt szakkör indítására is lehetőség nyílt. A csipkeverést, a gyertyaöntést, a mézeskalács-készítést és a hímzést is elindítják. Ezekre a szakkörökre már meg is vannak a jelentkezők. Viki ezt sem

bízta a véletlenre, hiszen korábban az igényeket egy kertvárosi Expo alkalmával kérdőívvel mérte fel. A későbbiekben elégedettségi felméréssel is készül majd, és azt is szeretné, ha lenne a jövőben a Gólyás Háznál egy kiépített szalonasütő, vagy búbos kemence, hiszen közösségi szalonasütéseket, főzéseket tervez. A szentesi csíramálé készítésének és hagyományának átörökítését is feljegyezte képzeletbeli listájára, ezzel kapcsolná össze a különböző generációkat. Úgy gondolja, a gasztronómia összehozza az embereket, az alapanyagok pedig helyben rendelkezésre állnak, hiszen a szentesi paprika és a paradicsom is méltán híres. A gasztronómiai programokra, a főzőversenyekre lenne nagyobb igény, ezekbe szeretné beépíteni a hagyományok átörökítését a Kurca partján.

Terveihez sok sikert és kitartást kívánunk, a jó csapat, a Szentesi Művelődési Központ munkatársainak személyében már adott hozzá.

Az elkészült nemez tárgyak

MAGNÉ SZAITCZ ÉVA 2005-ben végzett a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karán művelődésszervező szakon, kulturális menedzser szakirányon. 2007-től Békéscsabán dolgozott a Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesületének munkatársaként, melynek azóta is tagja. 2011-ben elvégezte a Szent István Egyetem Gazdasági Karán a közösségi civil szervező szakot. 2020-ban a Szegedi Tudományegyetem mesterképzésén kulturális mediátor szakképzettséget szerzett.

Színes szálakkal a Bakonyban

Hímző szakkör Bakonycsernyén

Turjáné Szentesi Ilona

Bakonycsernye a Gaja-patak völgyében hét kilométer hosszan elnyúló település, amely egy időben bányászfalu is volt, Fejér megye legnyugatibb fekvésű helysége.

A bakonycsernyei hímző szakkörrel beszélgettünk Turjáné Szentesi Ilonával, a szakkör vezetőjével.

Hahn-Kakas István: *Fejér megyében már bizony „hírnévre” és népszerűsége tettek szert a bakonycsernyei hímző hölgyek, kiállítások is volt, több helyen bemutatkoztatok az alkotásokkal. Hogyan és milyen előzményekkel alakult meg a szakkör?*

Turjáné Szentesi Ilona: Már régóta dédelgetett tervem és vá-

gyam volt, hogy a bakonycsernyei Művelődési Házban is működjön hímző szakkör, mivel tudomásom volt róla, hogy sok ügyes kezű asszony él a faluban, otthon szebbnél szebb alkotások születnek. Céлом volt, hogy őket összefogva klubfoglalkozást szervezzek, ahol egymástól tanulva kellemes légkörben tölthetik szabadidejüket. Így mikor tudomást szereztem a Nemzeti Művelődési Intézet ASzakkör „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” felhívásáról, eldöntöttem: megpróbáljuk, belefogunk, elindítjuk. Nagy várakozással kezdtem meg a szervezési munkákat.

H-K. I.: *Kik jelentkeztek a közösségbe és hogyan kezdtétek a munkát?*

T. Sz. I.: Fontos volt számomra, hogy különböző életkorú résztvevői legyenek a szakkörnek, így a felhívást nemcsak nyugdíjasok számára indítottam, hanem megcéloztam a középkorosztályt, illetve a fiatal felnőtteket is. Hallottam az otthonukban alkotó asszonyokról, azonban sajnos az akkori veszélyhelyzeti szabályozások (védeltségi igazolvány megléte), valamint az egyéb magánéleti problémák miatt többen nem tudtak csatlakozni. Ennek ellenére hamar sikerült

összeállítani a kívánt létszámot, el tudtuk indítani a szakkört.

H-K. I.: *A településen és a befogadó intézményben voltak segítők, támogatók? Hogy alakult a közös munka, voltak nehézségeitek?*

T. Sz. I.: Szerencsés voltam a szakköri tevékenység során, ugyanis a csoport összetétele életkorban bár nagyon vegyes volt, mégis hamarosan nagyon jó közösség alakult ki. Nehézség rengeteg akadt, annak ellenére, hogy a csoport tagjai valamely kézműves területen otthonosan mozogtak, azonban a hímzést ilyen szinten senki nem művelte. A csoport legfiatalabb tagja a húszas évei közepén járó Hagymási Kriszta, aki kezébe vette az irányítást, tervezte foglalkozásról foglalkozásra a szakkört, videókat ismertetett, alapanyagokat készített elő és diktálta az egyébként elég lendületes tempót, annak érdekében, hogy a huszadik foglalkozás végére mind a 15 termék elkészüljön, ami a csomagban szerepelt. Ő volt a csoport legfiatalabb tagja, de mindenki elfogadta animátor szerepét, segítő tanácsait, ötleteit. Olyan volt a mi kis közösségünk, mint egy boldog és kedves család, ahol együtt tevékenykedik nagymama, nagynéni, anyuka és a

Bakonycsérnyei hímző szakkör tagjai dr. Illés Károlynéval

gyermek. Öröm volt köztük lenni, nagyon jó légkörben teltek a foglalkozások.

H-K. I.: *A szakkör zárására és egyben az elkészült alkotásokból szervezett kiállításra április 12-én került sor, ahol meghívott díszvendégként volt jelen dr. Illés Károlyné hímző, a népművészet mestere. Hogyan kerültetek kapcsolatba vele és mi volt az ő feladata a kiállítás lebonyolításánál?*

T. Sz. I.: Dr. Illés Károlyné „mindennapos vendég” volt a szakköri foglalkozások során. Az oktatóvideók megtekintése során a lányok, asszonyok többször is elmondták, hogy szívesen beszélnének „Anikával”, szakmai segítséget kérnének tőle egy-egy minta helyes kimunkálása során, valamint megemlítenék neki, hogy mennyi nehézséggel küzdöttek egy-egy technika helyes elsajátítása közben. Ezeket a gondolatokat hallgatva jutottam arra az elhatározásra, hogy meglepetésként, a tagok tudta nélkül meghívom a zárókiállításra. Több szálon indultam el, három Nemzeti Művelődési Intézeti munkavállalót is megkeres-

tem az elérhetősége miatt, majd sikerült felvennem a kapcsolatot vele és szeretettel elfogadta meghívásom. Mindezt sikerült is addig titokban tartani, míg a kiállítás-megnyitó plakátját nyilvánosságra nem kellett hoznom: egy szakköri foglalkozás során, mondván, hogy egy fontos videóanyagot kell meg-

tekintenünk, vetítettem ki az elkészült plakátot, melyet először hatalmas öröm, majd izgatottság övezett, mondván, hogy „mit fog szólni majd Anika az ő munkáikhoz”?! A megnyitó napján Ani időben érkezett, és rögtön közös nevezőre jutottunk vele. Úgy tekintettük meg a kiállítás tárlatát és beszélgettünk az elkészült termékek megszületésének történetét, az egyes rögtönzött, illetve valós technikai elemeket, mintha száz éve ismernénk egymást. Ani dicsérő szavai mindenért kárpótolták a kitartó, szorgalmas csoportot, akik tartva a megadott tempót, elérték a kitűzött célt, és méltán érdemelték ki a népművészet mestere elismerését. A megnyitón Illés Károlyné díszvendégként értékelte az elkészült munkákat, bemutatta a magyarországi hímzőkultúra kiemelkedő motívumait, a budapesti Hagyományok Háza szakkörtagjainak közreműködésével hímzés workshop-ot tartott a megjelenteknek, felejthetetlen napot és élményt nyújtva ezzel a bakonycsérnyei hímző szakkör tagjainak, a részt vevő vendégeknek.

Dr. Illés Károlyné beszélget az érdeklődőkkel

Dr. Illés Károlyné és Turjákné Szentesi Ilona a kiállításmegnyitó utáni előadáson

H-K. I.: *Büszkék lehettek magatokra, a szakköri tagok munkájára, és az elkészült hímzésekre. Mi is nagyon büszkék vagyunk rátok! Eddig kinek sikerült megmutatnotok az alkotásaitokat, hol voltak láthatóak?*

T. Sz. I.: Köszönjük! Mint a szakkör elindítója, szakkörszervezője, a Művelődési Ház közművelődési szakembere az indulás első percétől büszke voltam a kis csapatra. Tanúbizonytságot adtak az együttműködés, a kitartás, az igényes, precíz munka és a csapatmunka képességéről, így foglalkozásról foglalkozásra szebbnél szebb munkák készültek, melyeket büszkén oszthattam meg a szintér közösségi oldalán, valamint egyetemi tanulmányaim során csoporttársaimmal. Büszke voltam és vagyok arra az eredményre, hogy minden termékünk elkészült, 20 foglalkozás után 15 kész terméket állítottunk ki az április 12-i ünnepélyes megnyitón. Büszke vagyok arra is, hogy a település határain túl a Nemzeti Művelődési Intézet Fejér Megyei Igazgatóságának felkéré-

sére elvihettük kész termékeinket, valamint Bakonycsérnye jó hírét a tatabányai Vértess Agórájában megrendezett Fejér-Komárom-Esztergom megyei közös szakmai napra, bemutatkozhattunk, jó tanácsokkal láthattuk el a megvalósítás előtt álló közművelődési szakembereket. „Állandó kiállításként” irodám polcait díszítik az általam oly nagy becsben tartott és megbecsült portékák.

H-K. I.: *Vannak további terveitek?*

T. Sz. I.: A szakköri foglalkozások lezárultak, de a csoport eldöntötte, hogy a jövőben klubfoglalkozás keretében tovább folytatja közösségi alkotótevékenységét. Falusi közösségi szinterről lévén szó, a nyári időszakban a háztáji, szőlőskerti munkák miatt nyári

szünetet tartunk, az őszi betakarítást követően bővített létszámmal, saját ötletekkel, anyagokkal, tempóval folytatjuk a munkát. Ezúttal is köszönjük az A Szakkör program által nyújtott lehetőségeket, hogy a kezdeményezésnek köszönhetően a bakonycsérnyei Művelődési Házban is működhet hímzés foglalkozás. Beérett a sok munka, megszerzett tudásunkat kamatoztatni fogjuk. Minden jövőben induló hímzés szakkörszervezőnek, -vezetőnek, leendő szakkörtagnak kitarató, eredményes munkát kívánunk sok szeretettel!

H-K. I.: *Gratulálok a sikeres és színvonalas közösségi tevékenységekhez, további sikereket kívánok! Segítő együttműködésünkre a későbbiekben is számíthatok. Köszönöm a beszélgetést!*

Kiállítás a hímző szakkör munkáiból

HAHN-KAKAS ISTVÁN a Magyar Táncművészeti Főiskola táncpedagógus szakján végzett néptánc szakirányon. A Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési szakember I. képzésének elvégzésével szerzett szakmai képesítést. Néptáncosként, táncvezetőként, táncpedagógusként dolgozott, táncanfolyamok, fesztiválok szervezésével, lebonyolításával foglalkozott. 2011-től 2020-ig a székesfehérvári A Szabadművelődés Háza kulturális szervezőjeként tevékenykedett, ezt követően a szabadbattyáni Móricz Zsigmond Művelődési Ház és Könyvtár megbízott igazgatója volt. 2021 óta a Nemzeti Művelődési Intézet Fejér Megyei Igazgatóságán dolgozik módszertani referens munkakörben.

Ágfalvai mézeskalács szakkör

Ahol a csoport baráti közösséggé alakult

Győr-Moson-Sopron megyében 2021 őszén a „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” program keretében 69 szakköri csoportban indult meg az alkotómunka. A csipkeverést hat, a vesszőfonást kilenc, a hímzést, nemezelést 11-11 településen választották. Öt csoport a gyöngyfűzésbe, 27 pedig a mézeskalács készítésébe vágott bele. A Soproni-hegység lábánál fekvő Ágfalván a mézeskalács-készítés köré szerveződött közösség. A Csoltói József közművelődési szakemberrel, szakkörvezetővel készített interjú során ennek hátteréről, valamint az élményekről, tapasztalatokról és jövőbeni tervekről beszélgettünk.

Tóthné Boda Éva: *Újjonnan létrejövő és már működő közösségeknek segített a működését, miközben a település értékeire is felhívod a lakosság figyelmét. Milyen kapcsolatod van a hagyományokkal, azok megélésével?*

Csoltói József: 2009 óta dolgozom Ágfalván kulturális rendezvényszervezőként az önkormányzat alkalmazásában. A közművelődési alapszolgáltatást az Egyesületek Háza Közösségi Szintéren végezzük. Aktív kapcsolatot tartok fenn a település intézményeivel,

civil közösségeivel, vállalkozóival, őstermelőivel, a lakosság minden korosztályával. A néphagyományokkal a hetvenes években találkoztam: fiatalon maradt rám a soproni Testvériség Táncegyüttes vezetésének feladata. Már gimnazista éveimben jártam Sopron és környékének német nemzetiségi falvait, hogy táncoktatói-koreográfusi munkámhoz gyűjtéseket végezzek. Nemcsak a fellelhető írásos anyagoknak jártam utána múzeumokban, levéltárakban, hanem felkerestem adatközlőket is, akiktől dalokat, táncokat, népszokásokat, viseleteket, zenéket, történeteket gyűjtöttem.

T. B. É.: *Hol hallottál először a művelődő közösségek létrejöttének támogatása céljából megjelent felhívásról?*

Cs. J.: Mivel a Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Programjának képzésére jártam, hetente figyeltem az Intézet által működtetett internetes oldalak friss információit, követve a felkínált új ötleteket, mások által sikeres jó gyakorlatokat, szakmai tanácsokat, bevált módszereket. A Győr-Moson-Sopron Megyei Igazgatóság munkatársai is népszerűsítették képzéseik

Csoltói József

alkalmával a szakkörök indításának lehetőségét, amit nagyon jó ötletnek tartottam, és természetesen jelentkeztem rá.

T. B. É.: *Hogyan kezdted el szervezni a szakkör közösségét?*

Cs. J.: Azt már előre láttam, hogy a járvány idején nehéz lesz egy csoportot létrehozni, összetartani, de 2021 decemberében mégis sikerült. Talán azért is volt a mi szakkörünk sikeres, mert az együtt töltött idő alatt baráti közösséggé alakult. A tagoknál motivációt jelentett, hogy a munkájuk során hasznosítani tudják a szakköri foglalkozások által megszerzett tudást, ugyanis főállásban tanítók, óvónők, fejlesztőpedagógusok.

Mézespuszedlis standunk az ágfalvi Farsangon

T. B. É.: *A különböző tevékenységi formák közül miért épp a mézeskalács-készítő szakkört választottátok?*

Cs. J.: Lehet, hogy nekem ilyen szempontból könnyű dolgom van, mert 1992-ben lehetőségem nyílt feleségemmel egy pedagógus-továbbképző tanfolyamon részt vennem, ahol bauhaus módszerrel tanultuk egy évig a népi kismesterségek alapjait. Mindezek után könnyű volt felmérni, hogy az induló szakkörök közül melyik lehet a népszerű. A mézeskalács szakkör kínálkozott a legjobb megoldásnak, és ez be is igazolódott.

T. B. É.: *Kérlek, meséld a mézeskalács szakkör megalakulásáról, működéséről és a közös alkotásról!*

Cs. J.: A foglalkozásokat heti rendszerességgel az Egyesületek Háza Közösségi Színtérben tartottuk csütörtökönként. Ahogy elkezdtük nézni az oktatóvideókat és kipróbáltuk a különböző technikákat, úgy láttam, hogy egyre nőtt az igény az újdonságok megismerésére. Kíváncsiak lettek a résztvevők arra, hogy mások hogyan csinálják, hoztak hazai téztarecepteket, tapasztalatokat cseréltek, ötleteltek a technika és a módszer adta lehetőségekről. A legszebb pillanatok

a munka során talán azok voltak, amikor megkóstoltuk saját süteményünket, vagy a tagok kóstolóval hazaérkezve szeretteiket is megkínálták.

T. B. É.: *Kutatásokat is végeztek a mézeskalács sütésének helyi hagyományaival kapcsolatban. Felkerestek a Soproni Múzeumot, a német nemzetiségi hagyományokhoz kötődő külföldi kapcsolataitokat. Milyen új mézeskalács-készítési technikákat, fortélyokat ismertetek meg?*

Cs. J.: Az előbb említett inspirációk, és persze azt is mondhatnám, hogy a saját kíváncsiságom, valamint a kutatásban szerzett tapasztalataim azt sugallták, hogy alaposabban utánanézhethetnénk a környék mézesbábosainak. Ezért felkerestem a Soproni Múzeumot, hogy szakembereik segítségével felkutatssam a megyei mézeskalácsosok történetét, munkásságát, megértsem szakmájuk, céhük működésének szabályait. A családi meseterévek után jellemzően külföldi, főleg ausztriai, németországi inasévek következtek, majd a tudással felvértezve a családi céhet frissítették, illetve többen saját vállalkozás indításába kezdtek. Szakkörünk tagjainak kíváncsiságát is sikerült felkeltenem a történetek iránt és

ők is elkísértek arra a kalandra, ahol – az érdeklődési körünknek megfelelő – szakmai tárlatvezetéssel vehettünk részt. A Soproni Múzeumban találtunk az 1700-as évekből származó fából faragott ütőformákat is, melyekbe a mézeskalács tésztaját nyomkodták bele, majd kiütötték belőle, és lenyomatát kisütötték. Sajnos ezeknek a régi hagyományos portékáknak az ideje lejárt, az ütőfás mézesbábót a mázas technika kiszorította a piacról. A Pápai Múzeumban is jártunk, ahonnan fa mézeskalács-ütőformákat kölcsönöztünk és azzal dolgoztunk is. Egyik lelkes tagunk 3D nyomtatóval elkészítette Ágfalva címerét, ami tökéletes ütőformának bizonyult. A szakkör munkáját bemutató kiállításon az egyik legkedveltebb ajándéktárgy volt az így elkészített, színesen mázazott címerünk.

Több mint 200 éves ütőfa – Soproni Múzeum

Ágfalva címerének sablonja

Az óvoda Süni csoportos gyermekei szép anyák napi ajándékokat készítettek

T. B. É.: *Hogyan tudtatok bekapcsolódni a település kulturális életébe? Milyen új rendezvényeket szerveztetek, melyek a szakkör tematikájára épülnek?*

Cs. J.: A mézeskalács nem csak egy karácsonyi sütemény. Sokféle alkalmazási lehetősége, egyedi íze, eltarthatósága miatt kedvelt és népszerű lett az édességek körében. Figuragazdagságának csak a fantázia szab határt, készíthető ünnepekre, de lehet esküvői ültetőkártya, ízlésesen csomagolva kreatív ajándék anyák napjára, vagy bármilyen alkalomra. Ezért gondoltuk mi is, hogy az Ágfalvai Farsangi Bolond Lakodalmas felvonulás egyik standját erősítjük jelenlétünkkel és mézes puszedit kínálunk a résztvevőknek. Amennyit süttöttünk, mind elfogyott. Az Ágfalvai Napsugár Óvodába is kitelepültünk anyák napjára és a gyerekekkel gyöngygel díszített cukormázos mézeskalács tulipánokat készítettünk a nagymamáknak.

T. B. É.: *Milyen jövőbeni tervek vannak a mézeskalács-készítő szakkör közösségével?*

Cs. J.: Az ágfalvai mézeskalács szakkör tagjai továbbadják az itt megszerzett tudásukat, amit mind

a magánéletben, mind a munkahelyükön tudnak kamatoztatni. Óvodai, iskolai munkájuk során játszóházak, szakkörök megtartásához is elegendő gyakorlati tudást, a www.aszakkor.hu oldal segítségével municiót, szakmai segítséget, inspirációt kapnak a további munkához.

T. B. É.: *A szakköri foglalkozások köre 2022-ben 15 szakágra emelkedett. Mit gondolsz, milyen újabb kisközösségek számára lehet vonzó a felhívás?*

Cs. J.: Nagyon örülök annak, hogy a választható szakkörök köre bővült és a lehetőséggel egyre több, a témák iránt érdeklődő személyt tudunk magunk köré vonzani, amivel tudást, hasznos és minőségi szabadidős elfoglaltságot nyújtunk. Újabb közösségek számára is vonzó lehet a szakköri lehetőségek bővülő tárháza. Községünkben működik egy nemrég alakult népdalkör, nőtageik varrattak egy újragondolt kalotaszegi öltözetet. Azt is el tudom képzelni például, hogy ehhez a ruhához a hölgyek szeretnének egy gyöngyallért készíteni. A célnak megfelelő szakkör elindításával biztosan sok szép viseleti kiegészítő készülhetne.

T. B. É.: *Sok sikert kívánok az új szakkörök működéséhez!*

A kiállításon meghívott vendégként a Nemzeti Művelődési Intézet megyei munkatársai is örömmel részt vettek

TÓTHNÉ BODA ÉVA 2004-ben diplomázott művelődésszervezőként a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karán. 2007-ben elvégezte a közösségfejlesztő képzést Kunbáonyban a Civil Kollégium Alapítványánál. 2011-ben kulturális projektciklus menedzsment képzésen vett részt. 2017 szeptemberétől az ELTE PPK közösségsszervező szakján humánfejlesztő szakirányban, majd 2021-ben a Széchenyi István Egyetemen kulturális mediáció MA szakon diplomázott. A Szili Közös Önkormányzati Hivatalnál 2004-től 2017. december 31-ig települési közművelődési feladatellátás szervezője. 2018. január 1-től a Nemzeti Művelődési Intézet Győr-Moson-Sopron Megyei Igazgatóságán módszertani referensként dolgozik, 2021. június 16-tól megyei igazgató.

„Mindig közösségben éltem és dolgoztam”

Balogh Sándorné művelődésszervező a nagyrábéi közösségekről

Balogh Sándorné

Hajdú-Bihar megye mintegy kétezer fős településén, Nagyrábén, a Kossuth Lajos Művelődési Ház és Könyvtár volt négy évtizeden át Balogh Sándorné Ilike munkahelye. Érettségi után hívta oda az akkori igazgatónő, látva, hogy a nyári napközis táborban milyen ügyesen bánik a gyerekekkel. Negyven év múltán már nyugdíjba készül, bár több, főként a közösségekhez kapcsolódó tevékenységét tovább végzi.

R. Simor Katalin: *Hogy indult a pályafutásod?*

Balogh Sándorné: Először is átnéztem egy paksamétányi ren-

deletet, amely a művelődési ház munkáját szabályozta. Megismerkedtem azzal az úgynevezett „társadalmi szervezettel”, amely az intézmény mellett működött.

R. S. K.: *Ez olyasmi volt, mint manapság a közművelődési kerekasztal?*

B. S.: Pontosan. Tizenöt fő alkotta, ők tettek javaslatokat arra, mi mindennel lehetne foglalkozni, mire van igény. Ennek alapján készült a munkaterv. Néhány hét múlva már ifjúsági klubot alapítottam. Két évre rá Rózsika néni, azaz Barna Sándorné, az igazgató, elköltözött Nádudvarra. Tőle tanultam mindent: precízséget, odafigyelést, tervezést. Amikor elment, engem neveztek ki megbízott intézményvezetőnek, alig húsz évesen. Sőt moziüzemvezető is lettem, hiszen nálunk működött a mozi, hetente kétszer volt vetítés. Kéthetente pedig bál volt, de rendszeresek voltak a kiállítások és a koncertek is. Sok közösség működött a házban: pávakör, díszítő művészeti szakkör, azaz hímző kör, citeraegyüttes, „Szieszta klub”, amelynek kereté-

ben minden hónapban megismerkedtünk egy országgal. Aki élt kint vagy hosszabb ideig időzött valamelyik országban, tartott egy előadást. Én az internetről kiegészítettem az információkat és recepteket kerestem, amelyek jellemzőek voltak az adott nép gasztronómiájá-

Balogh Sándornét Angyal László és Ráczné Fekete Ilona köszönti a zárókiállításon

A kiállítás megnyitó közönsége zömében szakköri tagokból állt

ra. Ezeket aztán el is készítettem. Amikor kifogytunk a vándorokból, a szomszéd településekről hívtunk előadót.

„Naná, hogy elkezdjük!”

Ilike másodmagával, illetve egy könyvtárossal, egy takarítónővel és egy karbantartóval végezte a munkát. Mosolyogva mesél, de szemmel láthatóan természetesen veszi, hogy ennyi mindent kézben tartott fiatalon. Végül is, mint mondja, éppen ebben rejlett számára a közművelődési szakma vonzereje, hogy *„mindenfélével lehet foglalkozni”*. A kézművészség mindig közel állt a szívéhez, folyamatosan képezte magát tanfolyamokon, nyári táborokban. Lendületéből mit sem veszített az elmúlt évtizedekben, ma sem tud tétlenül ülni. Beszélgetésünk alatt éppen sárgabaracklekvárt főz: 25 kilogramm gyümölcsöt dolgoz fel. Nagy a család, mindenkinek kell a jó, házi lekvárból. Édesanyja szövőnő volt, így aztán az is magától értetődött, hogy átvette az ugyancsak negyven esztendőes, *„Ügyes kezek”* szövőműhely vezetését.

B. S.: Ma már inkább csak műhelytagnak vallom magam, hiszen

jó ideje már egymástól tanulunk. A szövő műhely 1982 óta működik és tud újra és újra megújulni, a hely, a kor, az idő követelményeinek megfelelően hol önállóan, hol a közmunkaprogram részeként, hol a műkedvelőknek, hol pedig a hivatásos szövőknek biztosítva lehetőséget és szaktudást. A motívumkincs és a technika is változatos, az erdélyi csíkritmusos mintától a rongyszőnyegig terjed, és az eszékpark is időről időre korszerűsödik. Ezt a tevékenységet színesíti a Nemzeti Művelődési Intézet

„Aszakkör” felülete és „Tudásunkkal kézen fogva a közösségéért” programja. Amikor értesültem a lehetőségről, rögtön azt gondoltam, naná, hogy elkezdjük, hiszen még alapanyagot is kapunk hozzá!

Szálánvarrott és gyökentett

Két szakkör is indult ebben az időben Nagyrábén. A hímző, amely 10 főt, és a vesszőfonó, amely pedig öt főt fogott össze. A békési motívumkincs alapján dolgoztak a hímzők, akik olyan anyagokat, technikákat és használati tárgyakat készítettek, mint a szűcshímzéssel díszített szalvéta és párna, hátulján összedolgozva a mindenember kötésével, orosházi gyapjúhímzéssel díszített neszesszer és tároló, valamint kosárkendő, szálánvarrott szalvéta és kistároló, dél-alföldi hímzéses, madaras hátizsák, fehér és lyukhímzéssel készült szalvéta és monogramos keszkenő, toledóval díszített ökozsák. Minden munkafolyamatot megbeszéltek, minden tapasztalatot megosztottak egymással. Ez tartja össze a csoportot – vallják. És szeretnének még további öltésfajtákat is elsajátítani.

Angyal László a megyei igazgatóság emléklapját adja át Balogh Sándornénak

A megyei igazgatóság ajándékai

B. S.: Van, aki csak a közössé- gért jár el a foglalkozásokra; meg is fogalmazza: „*Engem nem érdekel a hímzés, csak miattatok jövök!*”

A vesszőfonó szakkörnek nem voltak hagyományai, így itt a tanulást teljesen az alapoktól kezdték, vagyis a vessző szedésétől, osztályozásától, főzésétől és áztatásától. Az első munkájuk gúzskarika készítése volt, mely megadta a kezdő sikerélményeket. Majd jött a szappantartó és az edényalátét, mely a kosáraljkészítés alapja is egyben. Az év során többfajta kosárfonási technikával ismerkedtek meg, ezek közül a „*gyök- kentés*” a jelszavukká vált. Ez is jelzi, hogy valódi közösséggé alakultak.

Régi és új

A „*Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért*” program zárókiállításán a felsorolt technikák és tárgyak mind megjelentek a nagyrábéi művelődési házban, ahol a megnyitőünnepségen a jelenlegi igazgató,

Ráczné Fekete Ilona méltatta a közösségek munkáját és eredményeit. A Nemzeti Művelődési Intézetet Angyal László Hajdú-Bihar megyei igazgató képviselte. A szakkörök tagjai pedig valamennyien részt vettek a megnyitón, ahol Tiszai Károly polgármester is jelen volt, jelezve, hogy a kiállítás az egész település számára fontos esemény. A résztvevők felidéztek a kezdeti nehézségeket és jót mulattak ügyetlenségeiken. Mutatva más területen való jártasságukat is, saját házi süteményeikből rendeztek szeretetvendégséget a hivatalos ceremónia végén.

B. S.: Visszajárok majd a műhelybe és a gyerekeknek rendezett

kézműves játszóházat is tovább vezetem, sőt a kézművességet általában. A családom épített nekem egy kis fa alkotóházat az udvaron, ott készítem tovább a fonott, szövött, hímzett tárgyaimat, amelyekben igyekszem a régit az újjal ötvözni, így a mai ember számára is kívánatosá tenni a hagyományt; kisvállalkozóként szeretném értékesíteni is ezeket. De a közösségekkel való kapcsolatom megmarad, hiszen mindig közösségben éltem és dolgoztam. Remélem, nagymamaként is szükség lesz majd rám, ha eljön az ideje, hiszen két felnőtt gyermekem, egy lányom és egy fiam van.

R. SIMOR KATALIN 1984-ben végzett magyar–népművelés szakon a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd másoddiplomát szerzett a MUOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáján 1987-ben. Elsősorban a kommunikáció és a média területén végzett szakmai munkát az elmúlt három évtizedben. Újságíróként dolgozott országos és helyi lapok kulturális rovatában, a debreceni helyi televíziók és rádiók szerkesztő-műsorvezetőjeként, illetve PR-munkatársként is. Hat évet tanított intézményi kommunikátor szakon a nyíregyházi főiskola kihelyezett, debreceni tagozatán. Újságírói munkáját 2008-ban Debrecen város Sajtódíjával ismerték el. Válogatott írásából két könyve is megjelent. 2013 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Igazgatóságának módszertani referense. Munkája mellett három féléven át oktatott televíziós ismereteket a Debreceni Egyetem kommunikációs hallgatóinak. Szívesen vesz részt moderátorként, konferansziéként az Intézet, a Megyei Igazgatóság, illetve Debrecen város rendezvényein.

Generációkat összekötő szakkörök

Tiszanána község természeti adottságai mellett számos egyéb értékéről, közösségeiről és a fiatalok programokba való bevonásáról is híres. A helyi közművelődési feladatellátás, az értéktári tevékenységek, a civil élet motorja Lázár Tünde, a Fekete István Könyvtár és Művelődési Ház igazgatója. A szakma „fekete övesként” tartja számon az intézményvezetőt a lehetőségek felkutatásában és azok megragadásában, így ő az elsők között jelentkezett a Nemzeti Művelődési Intézet „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” felhívására. A szakkörök tematikája egységes volt, de minden közösség hozzatott valami egyediállót helyi értékeiből és a tagok saját személyiségéből. Ez a hozzáadott érték kovászként tartotta és tartja össze a szakköri közösségeket. Lázár Tünde egy interjú keretében mesélt arról, hogyan zajlottak a 2021-ben elindított új szakköri foglalkozások a településen.

Buzás Eszter: *Intézményetek mézeskalács, csipkeverés és hímzés témákban indított szakköröket a Nemzeti Művelődési Intézet támogatásával. Miért éppen ezeket választottátok?*

Lázár Tünde: A mézeskalács készítésének Tiszanánán komoly múltja van, az elmúlt években különösen nagy hangsúlyt fektettünk a méhészet helyi hagyományainak felelevenítésére. A gyerekek és fi-

atalok bevonására már több alkalommal is alkalmaztuk a mézeskalács-készítés generációkat összekötő tevékenységét. A hímző szakkör megvalósításában az idősebb korosztály aktív tagjaira és lelkes fiatal munkatársaimra támaszkodtam, akik valamennyire már ismerték a hímzés csínját-bínját. Bevallom, a csipkeverés szakkörre harmadikként véletlenül kattintottam az igénylés során. Kezdetben boszszankodtam kicsit emiatt, de aztán átértékeltem a helyzetet. A csipkeverés egy olyan új kihívás volt számunkra, ami bennünket is kilökött a komfortzónából. Az alapanyagok minősége kiváló volt, a videók pedig sokat segítettek. Mindannyian többek lettünk és csak köszönni tudom a lehetőséget!

B. E.: *Milyen érzésekkel, gondolatokkal vágtatok bele a szakköri foglalkozásokba és milyen tapasztalatokkal, élményekkel zártatok a hús alkalmat és a kiállítást?*

L. T.: Nagyon örültem, hogy a kisebb létszámú alkotóközösségek megerősítésére és létrehozására ekkora hangsúly került a pandémia után. Azt vallo, hogy a közösségépítés egyik alapja a folyamatos kapcsolattartás és megújulás. Kitartó és kreatív munka szükséges ahhoz is, hogy meglévő közösségeinket megtartsuk. Ehhez időnként új impulzusokra van szükség, amit ezúttal a szakkörök hétről-hétre

Lázár Tünde

biztosítottak. Amikor megérkeztek hozzánk az alapanyagokat és eszközöket tartalmazó dobozok, olyan érzésünk volt, mintha karácsony lenne és mi újra gyerekek lennénk. Minden héten megadtuk a módját a találkozásoknak; kellemes hangulatban töltöttük a foglalkozásokat, aztán egyre többen lettünk. Az ismerősök érdeklődve követték a tagok fejlődését, hoztak süteményt, biztatták őket, kávé és teát főztek. Én igyekeztem őket is bevonni, hogy kedvet kapjanak az alkotáshoz. A kiállítást is rengetegen megnézték, a szakköri tagokra egész közösségünk büszke volt.

B. E.: *A mézeskalács szakkörrel egy kivételes karitatív kezdeményezést is elindítottatok. Kérlek, mesélj erről!*

L. T.: Az Ukrajnában zajló háború hírére művelődési házunk

Együtt a csapat

azonnal gyűjtésbe kezdett. Hosszú ideje dolgozom közösségekkel, de ilyen mértékű összefogással még nem találkoztam. Pillanatok alatt megtelt minden helyiségünk adományokkal. Az egyik foglalkozáson kitaláltuk, hogy pozitív, megerősítő szavakat írunk a mézeskalácsokra, és elvisszük az adományokkal együtt Tarpa községbe, ahol a művelődési házban fogadták a menekülteket. Micsoda funkciókat tud ellátni egy művelődési ház, ahol minden bizonnyal alig néhány napja még koncertek, vidám közösségi események zajlottak! Megható és megrázó élmény volt ez az utazás, de az adományokért és a kedves szavakért is nagyon hálásak voltak a családok, a segítséget nyújtó rendőrök, egészségügyi dolgozók egyaránt.

B. E.: A legtöbb településnek kihívást jelent a fiatalok bevonása, de Tiszanánán még a szakköri programban is részt vettek a helyi fiatalok. Milyen módszerekkel keltted fel az érdeklődésüket?

L. T.: Ennek az az egyik alapja, hogy régóta nagyon jó kapcsolatban vagyok a helyi családokkal. Ugyanakkor ez még kevés lenne ahhoz, hogy a fiatalokat be tudjam vonni. Egészen addig nekem sem ment, amíg fel nem ismertem azt, hogy bármennyire is jó szándékkal közeledem, nem egy nyelvet beszélek velük, és nekik nem azok az igényeik, amiket a felnőt-

tek elképzelnek. Ezután az ifjúság bevonásának tudatos tervezése következett, de nem az én szempontjaim, hanem az övék alapján. Kialakult közöttünk egyfajta bizalom, melynek hatására egyre több programba tudtam bevonni őket, majd később felelősséggel járó feladatokat is bízam rájuk. Tudják, hogy megbízom bennük és községünkben ők maguk alakíthatják saját lehetőségeiket. Ez egy hosszú folyamat eredménye, és azóta már több „Rád hagyományozom” programot is megvalósítottunk együtt,

ami a generációk közötti kapcsolat megerősítéséről szól. A szakkörök közül a mézeskalács készítésének volt a legnagyobb sikere, tartottunk a fiataloknak és gyerekeknek is saját szakköri foglalkozást, mert szeretik, ha külön megszólítjuk őket. Húzóerő volt még két ifjú kolléganőm is, akik közfoglalkoztatás keretében dolgoznak nálunk, jelenlétük és munkájuk újabb lehetőséget ad a saját generációjukhoz való kapcsolódásban.

A beszélgetés során Lázár Tünde azt is elmondta, hogy a szakköri közösségek megmaradtak, azóta is rendszeresen összejárnak. A mézeskalács szakkör tagjai továbbra is lelkesen sütnek a település rendezvényeire, vagy „csak úgy” ajándékba és emlékként a Tiszanánára látogató vendégeknek. Bár sok törődést igényel a szakkörszervező és a tagok részéről egyaránt a foglalkozások sikeres megvalósítása, igazán megéri, mert a befektetett energia hatványozottan térül meg.

A mézeskalács szakkör utánpótlása biztosítva

BUZÁS ESZTER felsőfokú tanulmányait az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán művelődésszervező és történelemtanár szakon végezte, majd Egerben a Forrás Gyermek- és Szabadidőközpontban közművelődési szakmai munkakörben dolgozott, és néhány éves kitérő után a felsőtárkányi Közművelődési Intézmény vezetőjeként tért vissza a szakmába. A Gödöllői Szent István Egyetemen humán menedzsment szakértői tanulmányokat folytatott, 2020-ban a Széchényi István Egyetemen szerzett mesterdiplomát kulturális mediáció szakon. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Igazgatóságának megyei igazgatója.

Tiszasüly, ahol az emberek büszkék munkájukra

A Jász-Nagykun-Szolnok megye északi határán található, 1500 főt számláló Tisza menti településen, Tiszasülyön szinte azonnal megalakult az első szakkör, amint lehetőség adódott rá. Ezt követte a második, és amint elkezdődött a szakköri munka, olyan közösségépítő folyamat vette kezdetét, ami igazán példaértékű lehet más települések számára is.

Erről, illetve a településen zajló közművelődési, szakmai munkáról beszélgettünk Balaton Máriával, a közösségi színtér és könyvtár vezetőjével, valamint két szakkör-szervező kollégájával, Baricz Katalinnal és Nagy Adriennel.

Fejes Nikolett: *Kérlek Titeket, mutassátok be a települést néhány mondatban!*

Balaton Mária: Az ideérkezőt megihleti a földrajzi elhelyezkedés, a csend, a nyugalom és az egyedülállóan gazdag, 1311-ig visszakövethető történelmi múlt, az országos védelem alatt álló XIV. századi műemléktemplomunk, a község határában megtalált népvándorláskori sírhely, illetve az ország első ipari műemlék-védettségű gőzgéppel üzemeltetett belvízátemelő szivattyútelepe. Az itt élők főleg növénytermesztéssel, állattenyésztéssel, halászzal és tógazdasági haltermeléssel foglalkoznak, mely tevé-

Balaton Mária

kenységeknek nagy hagyományai vannak településünkön.

F. N.: *Mennyire jellemző a közösségi aktivitás a lakosságra? Vannak állandó közösségek a település életében?*

B. M.: Ahhoz, hogy a település élhető legyen, jól kell éreznük magukat az itt élőknek. Felismerték azt, hogy nemcsak egyéni, hanem közösségi szinten is kell gondolkodni. Mindenkinek van saját ötlete, a mi dolgunk az, hogy ezeket a terveket, ötleteket egy mederbe tereljük. Településünk lakói, főleg a fiatalok, felismerték, hogy jobb közösségben tevékenykedni. Tiszasüly nagyon speciális település, itt nem lehet az emberekre semmit sem rákényszeríteni, de mi, akik a közművelődésben dolgozunk, úgy

tudjuk alakítani az eseményeket, hogy érdekeltté tesszük a résztvevőket, így mindenki örömmel tevékenykedik a programokon a szervezéstől a kivitelezésig.

F. N.: *Vannak állandó közösségek a település életében?*

Baricz Katalin: Sokan a sportban érzik jól magukat. A településen jelentős a foci iránti érdeklődés, rendelkezünk műfüves pályával, amit ki is használnak, illetve egy pályázati lehetőségnek köszönhetően egy nyitott edzőpark is épült a falu központjában, a könyvtár előtti téren. A művelődési házban pedig konditerem működik, amely kifejezetten lakossági kezdeményezésre jött létre, mi csak a termet biztosítjuk hozzá.

Baricz Katalin

Készülnek a mézesek Tiszasülyön

B. M.: Emellett nemrég elindítottunk egy kezdő angol csoportot, egy angoltanár közreműködésével, aki heti szinten tart órákat térítésmentesen a helyiek részére. Továbbá aktív nyugdíjasklubunk, zumba csoportunk van, illetve egy jelenleg 52 fővel működő néptáncsoporttal is büszkélkedhetünk.

F. N.: *Mit tartotok a legfontosabbnak, ha közösségteremtésről van szó? Hogyan tartható össze egy közösség hosszú távon?*

B. M.: Előregedő település vagyunk. Nagyon erős a településen az elmagányosodás, sokszor az emberek csak azért jönnek be hozzánk, hogy beszélgetni tudjanak valakivel. Szerintem a legfontosabb, hogy minden embernek éreznie kell: fontos és mások törődnek vele. Olyan programokat teremtünk velük együtt, ami számukra érdekes.

B. K.: Szerintem emellett a minőség szinten tartása is lényeges, valamint az, hogy részesei lehessenek a lakók az eseményeknek, valamilyen szinten ők is alakíthassák a programokat.

F. N.: *Hogyan és mikor hallottatok először A Szakkörőről?*

B. M.: A Nemzeti Művelődési Intézettől kaptam tájékoztatót olvasva jutottunk el a JógyakorlatOn felületre, ahol végül leadtuk a jelentkezésünket. A megyei igazgatósággal való szoros kapcsolatunknak hála addigra már minden lényeges és fontos információt megtudtunk a szakköri jelentkezésről, annak folyamatáról.

F. N.: *Hogyan fogadta a közösség a szakköri csoport megalakulását?*

B. K.: Jól fogadták, örülnek neki, a mai napig megnézik azok is az elkészült munkákat, akik csak kölcsönözni jönnek be hozzánk. Hétről hétre kíváncsian várják az új mézeskalácsokat.

F. N.: *Mi alapján döntöttetek a mézeskalács mellett?*

B. M.: Ezt a szakköri tagok döntötték el, szinte egyöntetűen.

F. N.: *Hogyan ment a toborzás a szakköri foglalkozásokra?*

B. K.: Szinte nem is kellett toborozni, hiszen nagyon hamar összegyűlt a létszám.

B. M.: Második csoportot is indítanunk kellett, mert az első körülbélül egy óra alatt betelt. Ké-

sőbb, amikor már többen tudomást szereztek arról, hogy van egy ilyen lehetőség, épp abban az időszakban lehetett jelentkezni a második felhívásra, így szerencsénk volt, hiszen viszonylag rövid idő alatt tudtuk kiszorgálni a lakossági igényeket.

F. N.: *A segédanyagok, videók hasznosnak bizonyultak a foglalkozások során?*

B. M.: Igen, számunkra nagyon hasznosak, a videók alapján zajlanak a foglalkozások hétről hétre. A mi esetünkben az a gyakorlat, hogy előre kiküldjük a következő szakköri anyag kisfilmjének a linkjét, otthon megnézik a tagok, van olyan, aki többször is, hogy itt már ne azzal menjen el az idő, hanem csak az alkotásra lehessen koncentrálni. Foglalkozásról foglalkozásra előre készülnek a „tananyaggal”. Természetesen ha elakadnak a szakkör közben, akkor itt a helyszínen is újranezzük, levetítjük az adott videót.

F. N.: *Hogyan látjátok, milyen változásokat hozott a közösség életébe a szakköri csoportok megalakulása?*

Nagy Adrienn: Egyértelműen látszik, hogy sokkal nyitottabbak egymással az emberek. Nemcsak a szakköri tagokra gondolok itt, hanem a lakosokra is, akik nyomon követik a szakköri alkotómunkát.

Nagy Adrienn

Magvas mézesek

B. M.: A jelenlegi tagok, akik most itt vannak, a köszönésen kívül nem biztos, hogy a településen szorosabb kapcsolatot áptak egymással, itt viszont baráti szálak alakultak és alakulnak ki. Nincs annál jobb érzés, amikor azt hallod, hogy kuncognak egész délelőtt, jól érzik magukat egymás társaságában. Emellett végtelenül büszkék is arra, amit csinálnak, rendszeresen felteszik a közösségi oldalakra az itt elkészített munkájukat, amire folyamatosan kapják a pozitív visszajelzéseket, megerősítéseket. A szakkörtagok otthon is alkal-

mazzák az itt tanultakat, egy nagymama például a szakkörön tanult motívumokat és technikákat alkalmazta az ajándékosár elkészítéséhez az unokája születésnapjára.

F. N.: *Mikor volt a kiállítás az elkészült munkákból, hol lehetett megtekinteni?*

N. A.: A falunap köré szerveztük a kiállítást az elkészült mézeskalácsokból, hiszen ebben az időszakban az átlagosnál több vendég, elszármazott lakos fordul meg a településünkön, így még nagyobb nyilvánosságot tudtunk ennek az

eseménynek biztosítani. A kiállítás megnyitóját nem sokkal a falunap előtt volt, majd ezt követően két hétig volt látogatható a kiállítás a művelődési házban. Az elkészült munkák mellett mindkét szakköri közösséget, valamint a foglalkozásokat is bemutattuk tablók, képek segítségével. Szerettük volna, ha a látogatók is átérzik, mennyire komoly munka van a kiállított anyagok mögött.

F. N.: *Milyen további terveitek vannak a jövőre nézve?*

B. M.: A tagok egyöntetűen kijelentették, hogy van igényük a folytatásra, aminek mi végtelenül örülünk és támogatjuk további munkájukat. A következő terv is körvonalazódik már a csoportban, szeretnénk mézeskalácsból elkészíteni a település makettjét a település főbb nevezetességeivel, mint a templom, a faluház, az önkormányzat, a művelődési ház épülete...

F. N.: *Hogyan értékelitek az együttműködést a Nemzeti Művelődési Intézettel?*

B. M.: Összintén, nem is tudom, hogyan fejezzem ki magam. Bármi történik, a nap bármely szakában, bármelyikőtökhöz fordulunk, mindig segítő kezet nyújtotok. Olyan érzésem van, hogy ha valamiben megakadok, van kihez fordulni, és azt hiszem, ez a lényeg.

FEJES NIKOLETT 2014–2015-ig a szolnoki Aba-Novák Agóra Kulturális Központ információs, illetve játszóházi, majd 2015–2016-ig programkoordinációs munkatársa. 2016–2021 között kulturális szervező, 2019-től szervezési csoportvezető helyettes szintén az Aba-Novák Agóra Kulturális Központban. 2022 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Igazgatóságának munkatársa módszertani referens munkakörben. Feladatai közé tartozik a települési szintű módszertani és szakmai feladatok elvégzése, módszertani tanácsadás és mentorálás, az amatőr művészeti és művelődési közösségek tevékenységének szakmai támogatása.

Szakkörből hivatás

A Nemzeti Művelődési Intézet „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” felhívásán részt venni szándékozók hat különböző szakköri csomagból választhattak 2021 nyarán (nemezelés, hímzés, vesszőfonás, mézeskalács, gyöngyfűzés, csipkeverés), majd a leendő szakkörszervezők egy online felkészítő alkalom során a szakkörszervezés módszertani alapjait ismerhették meg.

A csoportok az első foglalkozások alkalmával a kapott csomagok tartalmával, illetve az aszakkor.hu online felület kínálta lehetőségekkel ismerkedtek. A honlap szakkörönként, tematikus videókon keresztül útmutatást nyújt a teljes szakköri anyag feldolgozásához. A szakkörszervezőknek átadott módszertani kiadvány abban kínál segítséget, hogy a foglalkozások minél gördülékenyebben haladjanak, és az esetlegesen felmerülő problémákra könnyen találjanak megoldást.

Megyénkben a 65 induló szakkörből a mézeskalács és a nemezelés volt a legnépszerűbb. A projekt egyik fő feladata, hogy a mindennapokba emelje át ezeket a foglalatosságokat és ne csak egy-egy évszakhoz, ünnephez kötődjenek a tevékenységek. Mind a mézeskalácsból készült díszek, mind a nemezből készült használati tárgyak, kiegészítők, ruhadarabok a videóban bemutatott technikák sokrétű felhasználását teszik lehetővé.

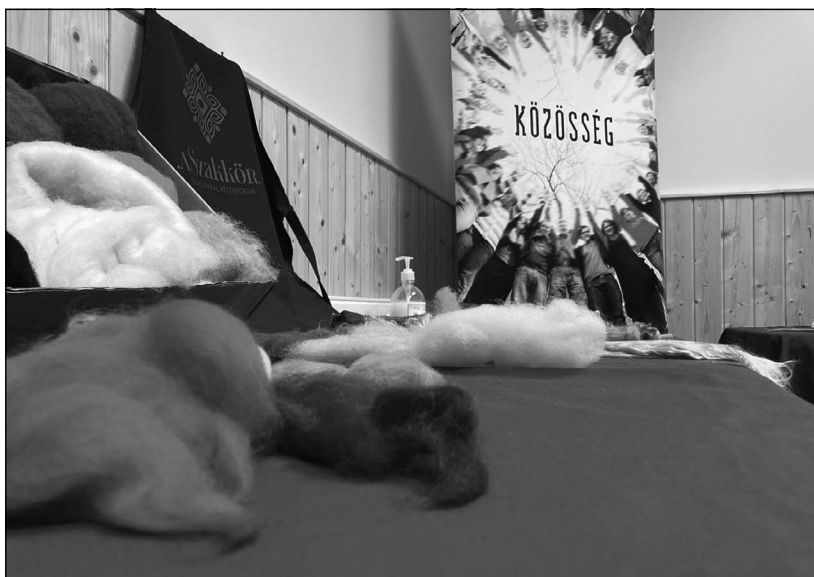
Szakkörszervezőink elhivatottságát mutatja, hogy a foglalkozások alkalmával a település minden kíváncsi érdeklődője lehetőséget kapott a csatlakozásra, egyre nagyobb közösséget alkotva.

A szakköri programok zárórendezvényeire – kiállításmegnyitóira – számos meghívás érkezett a megyei igazgatóság részére, mely invitálásoknak örömmel tettünk eleget.

Vérteskethelyre Csejtei Johanna közművelődési szakember és szakkörszervező meghívására érkezünk, ahol a nemezelés szakkör kiállításmegnyitóját követően két olyan szakköri taggal beszélgetünk, akik számára úgy tűnik, hogy a nemezelés egy egyszerű szabadidős foglalkozásból valódi hivatásá nőtte ki magát.

Csejtei Johannával a Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Programján keresztül ismerkedtünk meg 2020-ban. A település polgármestere Johanna személyében találta meg azt, akire a közösségi színtér és könyvtár vezetését nyugodt szívvel rábízhatja. Az egyik első képzési alkalom folyamán a leendő közművelődési szakembertől megtudtuk, hogy egyik különlegessége az, hogy van belőle még egy! És valóban, különleges élmény volt a kiállításmegnyitó alkalmával, Csejtei Orsolyával – Johanna ikertestvérével – beszélgetni arról, hogy a nemezelés miként költözött be mindkettőjük életébe.

Orsi egy Veszprém megyei kis településről költözött Vértesket-

Kiállításmegnyitó Dunaalmáson – Horváth Ágota fotója

Nemezéből készült mesevilág Csejtei Orsolya munkáiból – Kondics Ábel fotója

helyre négy és fél éve. Az egészségügyben dolgozó testvér már a lelegejétől segíti Johanna közösségépítő munkáját. A nemezeli szakkör indulása kiváló lehetőséget nyújtott a településen egy közösség létrehozására. A nemezélés alapjairól évekkorábban Nagy Mari és Vidák István könyvéből tanultak. A foglalkozások előtt az új videókból ismerték meg a különböző gyapjufajtákat és rengeteg új technikát, melyeket a csoport tagjainak is továbbadtak.

Johanna és Orsi családja több generáció óta néptáncos. A népi kézművesség – talán a néptánc-táboroknak is köszönhetően – mindig is közel állt a szívükhöz, de a nemezélésben találták meg azokat a lehetőségeket, melyeket a táborok, a vásárok során sokrétűen ki tudnak használni.

Orsit annyira magába szippantotta a nemezélés varázsa, hogyha egy szakköri foglalkozásra a munkája miatt nem tudott időben odaérni, akkor a napi feladatot otthon fejezte be. A legjobban a tűnemezést szerette meg. Ennek segítségével egy egész mesevilágot eleveníthet meg, amely magában rejt minden csodát, amit a nemezélés nyújthat.

Különböző videók, online ötletárak és felületek segítségével képezi tovább magát, mely tudás továbbadásával fejlődik a csoport is, ami természetesen az első szakköri program zárását követően sem fog megszűnni, hanem tovább folytatja működését.

A folytatásban is nagy szerep jut majd Dörner Ágnesnek, aki a közösségi szintér újrainyitása óta segíti Johanna munkáját. Kislányával már az első programokon is részt vettek, és az ő közreműködésével alakult meg a településen egy segítő szülői kör.

Hogy a szakkörön részt vevő felnőtteknek ne okozzon gondot a gyermekek felügyelete, a csoportnak sikerült találnia egy gyermekjoga-oktatót, aki a nemezeli szakkör időtartama alatt tornát tartott a kicsiknek. A szülők sokszor anynyira belemerültek a nemezélésbe, hogy a jógaóra véget ért közben, így a gyerekek is bekapcsolódtak az alkotásba, és az est végén közösen folytatták a megkezdett munkát.

Ágnes azért szerette meg különösen a nemezést, mert közben természetes alapanyagokat használ, gyorsan lehet elérni vele látványos eredményt, és sokféle felhasználási módja van. Szerinte Johanna jól összekovácsolta a csoportot, neki a közös munka egyfajta lelki stresszoldás volt. Egyébként is nyitott volt a kézműveskedésre, korábban selyemfestéssel foglalkozott, így neki a kedvenc anyaga a selyemgyapjú lett.

Kiderült, hogy van a településen egy család, aki birkatenyész-

téssel foglalkozik, így az alapanyagbeszerzés gondja varázsütésre oldódott meg. A csoport gyapjúkártozással és a gyapjú növényi festésével is kísérletezik. Ágnes otthon folyamatosan új formákkal, technikákkal próbálkozik. Profeszszionális szintre szeretné emelni a nemezést az életében, hiszen úgy érzi, hogy egy új hivatás talált rá a szakkörnek köszönhetően.

A fenti példa is jól mutatja, hogy egy kistelepülés életében sokszor a betelepülők lehetnek azok, akik új szint hoznak a közösség életébe. Új nézőpontokat feltárva irányíthatják a község lakosainak a figyelmét azokra az értékekre, melyeknek feltárása és megőrzése nagyban hozzájárul a település közösségmegtartó erejéhez.

A gyapjú színezésének útja – Kondics Ábel fotója

HORVÁTH ÁGOTA 2005-ben végzett kommunikációs szakemberként, művelődésszervezőként. 2010 óta Dunaalmás község civil életének résztvevőjeként feladata a Töbcbélű Kistérségi Társulás rendezvényein a falu szervezeteinek képviselője. 2019 novemberében lett Dunaalmás közösségfejlesztője, megbízása jelenleg is tart. 2020 júliusa óta a Dunaalmásért Alapítvány kurátora. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Megyei Igazgatóságának módszertani referense.

Mint kenyérnek a kovász

Szakköri tevékenység példaértékű szerepe

Három megye határán fekszik a „kastélyos” falunak is hívott Erdőtarcsa. A dél-nógrádi település mindössze 540 főt számlál, amely létszám a közelmúltban a faluba költöző kisgyermekes családoknak hála, stagnáló tendenciát mutat. A helyi lakosok korcsoporti sokszínűsége, eltérő kulturális igényei kihívások elé állítják Erdőtarcsa kulturális, közművelődési életének szervezőit.

Markó Róbertné Piroska polgármester asszony és Lunarcsik-Svehla Tímea közművelődési munkatárs szerencsés „egymásra találása”, a település közművelődési életének fejlesztése érdekében tett erőfeszítéseik a helyi közösségi

élet felpozícióját és megújulását eredményezik.

Közös munkájuk a Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Programjába való csatlakozással kezdődött, hiszen Erdőtarcsa is azok közé a települések közé tartozott, ahol nem volt legalább középfokú szakmai végzettséggel rendelkező közművelődési szakember. Polgármester asszony páratlan lehetőségnek tartja, hogy ebben a programban részt vehetett a település, ezáltal nemcsak a közművelődési szakember foglalkoztatásában, hanem képzésében is megkaphatta azt a hathatós segítséget, amelyet a település önkormányzata önerő-

ből nem lett volna képes megvalósítani.

Saját véleménye szerint a kistelepülések népességmegtartó ereje, fejlődésük kulcsa a helyi közösségek megerősödésében, a lokálpatrióta szemlélet általánossá válásában rejlik. A program végétével is érzi, tapasztalja, hogy a településen, a településért dolgozó közművelődési munkatársnak vitathatatlan szerepe van a pozitív társadalmi, közösségi folyamatok elindításában. Az eltelt bő másfél év alatt már érezhető hatásai vannak, hogy a településen a polgármesteri szemléletet kiegészítik a közművelődési szakember meglátásai, ötletei.

Erdőtarcsa közösségi élete színesebb lett, a Nyugdíjas Klub mellett elindult az Ízörzök Klubja, a Baba-Mama Klub, a Kártya és Társasjáték Klub, továbbá a Nemzeti Művelődési Intézet „Tudásunkkal kézen fogva a közösségéért” programjának keretein belül megvalósult egy mézeskalács szakkör is.

Az utóbbi tagjai – Számporné Kiss Viola, Magyarné Rédei Mária, Békésné Krizsán Éva és Szalatnainé Podonyi Mária – egyaránt úgy gondolják, hogy ez a szakköri tevékenység, a közösségi alkalmak

Markó Róbertné, Piroska
Erdőtarcsa polgármestere

Lunarcsik-Svehla Tímea
közművelődési munkatárs

Közös élmények megosztása

Lunarszik-Svehla Tímea – ahogy csak maguk közt hívják, Timike – közművelődési munkatárs odaadó lelkesedése, támogató segítségével nélkül nem valósulhattak volna meg. Ő volt az, aki felhívta a figyelmet erre a lehetőségre, aki szívvel-lélekkel kézben tartotta a mézeskalács szakkör fejlődésének útját, biztatott, lelkesített, és nem utolsósorban megörökítette az értékes pillanokat a település lakosai számára.

A helyi szakköri alkalmak természetesen nem csak fotókon és videofelvételeken köszönnek vissza, hiszen a húsz alkalomból álló közösségi alkotóorozatot egy kiállítás is követte, ahol a meghívott vendégek, érdeklődők, a szakköri tagok és a település vezetői örömmel és büszkeséggel szemlélhették az elkészült munkákat. A kiállított mézeskalácsokon szemmel látható a fejlődés, hiszen a kezdeti bizonytalan vonalakat, díszítő elemeket lépésről lépésre váltják fel a biztos kézzel, begyakorolt, sokat ismételt mozdulatokról tanúskodó motívumok. A kiállítás megszervezése is egy olyan alkalom volt a közművelődési munkatárs számára, ahol a középfokú képzésben megszerzett ismereteit kamatoztathatta, folyamatos kapcsolatot tartva a

szakköri tagokkal és a település vezetőségével. Közös ötlet volt az is, hogy az elkészült mézeskalácsokat nemcsak a szakköri kiállításon és annak időtartama alatt mutatják be, hanem külön programelemként a település gyermeknapjára, szabadtéri rendezvényén is, ahol a résztvevők

jártukban-keltükben is vehettek egy-egy kíváncsi, elismerő vagy akár éhes pillantást a mézeskalácsokra.

Az eredményesen megvalósított mézeskalács szakkört követően a jövőre nézve *Markó Róbertné Pirooska* polgármester asszony, *Lunarszik-Svehla Tímea* közművelődési munkatárs és a szakköri tagok is elkötelezték magukat további szakköri tevékenységek elindítása, kipróbálása mellett, további résztvevőket megszólítva, bevonva a helyi közösségi élet fejlesztése érdekében. Közös célkitűzésük, hogy Erdőtarcsa olyan település legyen, ahol a lakosok jól érzik magukat egymás társaságában, a közösségek tagjai egymást segítik, és mindenki megtalálja a maga számára fontos és élvezetes időtöltést, megújulva, fejlődve, ezáltal közös örömeiket megélve.

Boldogan tenni boldoggá másokat – a szakkörnek ez az egyik lényege.

Csupa szív, szeretet

SÁRINÉ BORIK MELINDA 2005-ben végezte a szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskolán művelődésszervező szak, vidékfejlesztés szakirányon. Szakmai tevékenységét 2013-ban kezdte meg a Szécsényi Közművelődési Nonprofit Kft. által működtetett Városi Művelődési Központban művelődésszervezőként. Munkájának középpontjában a helyi művelődő közösségek fejlődésének segítése, városi közösségi programok, ünnepek teljes körű szervezése és lebonyolítása állt.

Szakkörök nagyvárosi környezetben

Pest megyében közel hatvan szakkör indult 2021-ben a felhívás keretében, ahol szakkörönként öt főre biztosított alapanyagot és eszközöket a Nemzeti Művelődési Intézet. A program ezen köre 2022 nyarán véget ért, így néhány Pest megyei települést a szakköri tapasztalataikról kérdeztünk.

Elsőként a Budapest XI. kerületében lévő Gazdagréti Közösségi Ház vezetőjével, Tóthné Vonsik Viviennel beszélgettem, aki nagy hangsúlyt fektet az ifúság bevonására, amihez meg is vannak a hatékony módszerei. Nehézségnek bi-

zonyul, hogy Gazdagréten túl a közösségi háznak kell ellátnia Madárhegyet, Sasadot, Pösingermajort és Sashegy alsó részét is. Ez nagyjából 35-40 ezer fő, amihez az intézmény épülete nem megfelelő nagyságú. A felújítási lehetőségük minimális, új épületbe költözni pedig egyelőre nem tudnak. A szakkörök közül a vesszőfonást, a mézeskalács-készítést és a gyöngyfűzést pályázták meg. Már rögtön az elején, a szakköri alapanyagok kiszállításnál akadályba ütköztek a helyhiány miatt, ráadásul abban az időszakban a pandémiás helyzet tovább nehezítette dolgukat.

Újbudán jelentős volt a koronavírus-világjárványtól való félelem, főképp az idős korosztályban. Ez azért jelentett problémát, mert egy szoros együttműködésnek köszönhetően a vesszőfonó szakkör a helyi nyugdíjas klubok tagjainak részvételével indult el. A gyöngyfűző szakkör Vivien egyik ifúsági klubjában valósult meg, sikeresen bevonva ezzel a fiatalokat a szakkörök világába. A nehézségek ellenére a közösségek nagyon szerették ezeket a szakköri alkalmakat, hiszen új ismereteket, hasznosan eltöltött időt és társaságot jelentett számukra.

Hanzelik Andrea a 18 000 fő lakosságú Monoron igazgatja a Vigadó Kulturális és Civil Központot. Kapcsolatukat az önkormányzattal a szoros együttműködés jellemzi. Andreáék sza-

Vesszőfonás szakkörön

bad kezét kapnak a rendezvények, a szakkörök és a klubok szervezése terén, mely nagyban megkönnyíti és segíti munkájukat. Úgy látja, az emberek egyre inkább szeretnének közösségekhez tartozni, a járvány okozta lezárások és korlátozások után mindenki vágyik a közösségi életre. A településen a szakkörök közül a mézeskalács-készítést és a nemezést választották. Pozitív újdonság, hogy a Vigadóhoz került egy új kolléganő, aki kimondottan a szakkörökkel foglalkozik. Az eddig indított saját szakköreik tapasztalatai alapján közösségi élményt és tudást nyújtanak a nagyvárosi-

Már a tészta gyúrása is nagyon érdekes a szakkörön

Vidám szakköri tagok

aknak, mely során olyan dolgok elkészítését tanulhatják meg, amiket korábban nem ismertek.

A 36 000 fős Cegléden a művelődési központ munkatársai kreatív ötleteikkel és programjaikkal színesítik a város életét, és nagyon nagy az érdeklődés a különféle szakkörök iránt is. Szelényi Ágnes, a ceglédi Kossuth Művelődési Központ szakkörökért és klubokért felelős munkatársa elmondta, náluk három szakkör indult: a vesszőfonás, a mézeskalács-készítés és a csipkeverés. A kisgyermekektől a nyugdíjas korosztályig mindenki szívesen kapcsolódott be a szakkörökbe. A vesszőfonás szakkörön belül összetartó közösségek kialakultak, akik a magánéletben is szívesen szerveznek azóta közös programokat, a tagok az alkalmakat énidőként élik meg. Egyfajta terápiás foglalkozásnak számít ez, ahol a résztvevők jobban megismerhetik és támogathatják egymást az ügyes-bajos dolgaikban. A vezetők elmondása szerint sokszor úgy repül az idő, hogy észre sem veszik, hogy már órák óta együtt alkotnak. A vegyes korosztályú csoportokra jellemző, hogy az idősebbek szeretnék átadni

tudásukat a fiatalabb generációnak annak érdekében, hogy ezek a hagyományok tovább éljenek. Itt például a csipkeverő szakkör úgy indult el, hogy az egyik hozzáértő hölgy értesült a lehetőségről, és úgy érezte, hogy mindenképpen át szeretné adni a tudását a fiataloknak, mert neki ez örömet okoz és szívügye, hogy ez a mesterség a továbbiakban is fennmaradjon. A szakkör folytatásaként esetükben is kialakult egy összetartó közösség. A mindennapi kapcsolattartás érdekében, és hogy megmutathassák egymásnak egyéni alkotásukat, egy Messenger-csoportot is létrehozta „Csipkézzünk!” néven. Külön kiemelendő a szakköri kiállításuk kreatív megoldása: kirakatiállítás keretei között csodálhatták meg az érdeklődők a különböző alkotási folyamatokat. Ágnes szavaival élve: ezek a szakkörök segítenek

a hagyományok átörökítésében, emellett pedig közösségépítő erejük van városi környezetben is.

A dabasi (17 000 fő) Kossuth Művelődési Központ művelődésszervező munkatársa, Bálint Jánosné Erzsébet mutatta be a dabasi szakköri életet. Itt mézeskalács-készítés és gyöngyfüzés indult el. A mézeskalács-készítő szakkört heti kétszer tartották, a kapott eszközöket pedig a mostani nyári táborok alkalmával is hasznosítják. Akinek eddig nem sikerült jó mézeskalácsot sütni, itt megtanulta és boldogan sütötte meg később otthon a családjának. A mézeskalács-készítésen felbuzdulva másfajta recepteket is átadtak egymásnak a jelenlévők, amit egy külön alkalommal szintén közösen készítettek el (például a sári rétest). A gyöngyfüzők a szakkör vége után sem hagyták abba a közös munkát, hanem beszerettek további hozzávalókat. Akadt köztük olyan is, aki továbbfejlesztette tudását, és most például egy esküvőre készít ékszeregyüttest. Erzsébet is úgy látja, hogy ezek az alkalmak a résztvevők számára terápiás jellegűek is, az ismeretségek a magánéletre is kiterjedtek. A közösség tagjai támogatják egymást. A gyerekek szempontjából pedig a „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” szakköri program arra is jó lehetőséget nyújt, hogy kiszakadjanak picit az okostelefonok világából és visszatérjenek a hagyományos kézműves módszerekhez. Erzsébet szerint a nagyvárosi emberek a szakkörök által visszatérhetnek a gyökereikhez és új közösségeket hozhatnak létre.

KURGYIS AMANDA végzős hallgató a Budapesti Gazdasági Egyetem közösség-szervezés BA szakján, kulturális közösség-szervező szakirányon. Egyetemi tanulmányai során szakmai gyakorlatát a Nagykőrösi Arany János Kulturális Központ intézményeiben és a Nemzeti Művelődési Intézet Pest Megyei Igazgatóságán végezte, ahol betekintést nyert a különböző konferenciák, szakmai napok és látóutak szervezésébe és lebonyolításába. Átfogó ismereteket szerzett a Nemzeti Művelődési Intézet munkásságáról, és szívügyévé vált a közművelődésben való részvétel. 2022. június 1-től a Nemzeti Művelődési Intézet Pest Megyei Igazgatóságán módszertani referensként dolgozik. Részt vesz a megyei igazgatóság szakmai munkájában és projektjeiben.

Kis településen nagyot alkotni

Magyarország Kormányának és a Közösségi Élet Újraindításáért Felelős Operatív Törzsnek köszönhetően a Nemzeti Művelődési Intézet lehetőséget kapott közel háromezer szakkör támogatására. A „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” felhívás keretében egy-egy ötfős szakkör alapanyagaira és eszközeire adhatták le igényeiket a közművelődési feladatellátók. A szakkörök tavaly ősszel indultak, Somogy megyében 124 szakkör kezdhetette meg működését ennek köszönhetően. Az egyik ilyen szakkör-helyszín Péterhida volt.

Péterhida egy alig 170 fős település Somogy déli részén, szinte egy karnyújtásnyira a Dráva folyótól. A faluban négy országos védettségű műemlék épület található: egy harangtorony, egy népi lakóház, egy kúria és egy 1810-ben épült, klasszicista stílusú vízimalom.

A falu abban a szerencsés helyzetben volt, hogy az ott dolgozó szakember lelkesedésének köszönhetően két szakkör indult a településen, sőt saját kezdeményezésre egy harmadik is.

A péterhidai közművelődési szakemberrel, a szakkörök lelkes vezetőjével, Jávorka Mártával beszélgettünk az elmúlt hónapokról. Márti a Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Program során szerezte meg a végzettséget, ahol én voltam az a szerencsés, aki az osztályfőnöke lehettem.

Jávorka Márta

Baranyai Zoltán: Kedves Márta! Örülök, hogy ismét találkozunk. Kérlek, mondj pár mondatot magadról az olvasóknak!

Jávorka Márta: Én is örülök annak, hogy úgy gondoljátok, hogy amit itt, Péterhidán végeztem, méltó arra, hogy bemutassam az országgnak.

Bács-Kiskun megyéből, Kecskemétre érkeztem Somogy megyébe, Barcsra két és fél éve. Közgazdasági szakközépiskolába jártam, de soha nem dolgoztam könyvelőként a választott szakmámban. Már akkor is a művészetek iránt vonzódtam, így a Kecskeméti Rajz- és Animációs Filmstúdióban kezdtem el dolgozni kihúzó-kifestőként. Később családot alapítottam és vállalkozásba kezdtem. Divattervező lettem, egyedi különleges öltözékeket készítettem nők számára minden korosztálynak 23 éven át. A saját munkáimból di-

vatbemutatókat szerveztem Kecskemét több közösségi rendezvényén, helyszínén, és a Kecskeméti Televízió műsoraiban is szerepeltem.

Megtanultam csapatban gondolkodni, egy közösség élére állni, tervezni, szervezni és egy kitűzött célt együtt, közösen megvalósítani, ehhez az anyag hátteret előteremteni.

B. Z.: Mikor tavaly elindultak a szakkörök, az elsők között pályáztál az alapanyagokra. Mi inspirált erre?

J. M.: Gyerekkorom óta szeretek rajzolni. A látásmódom emiatt is sokkal részletesebb a kreativitás és a művészetek terén. Az emberek lelki, érzelmi rezdüléseit is érzékenyebben és pontosabban ismerem fel. Az életem során megtanultam másként gondolkodni, tudatosan élni, önmagammal jóban lenni. Magammal hoztam a pozitív élet szemléletemet, a tenni akarásomat, és örömmel használok azokat a lehetőségeket, amelyeket a szakmám biztosít a Nemzeti Művelődési Intézet támogatásával.

B. Z.: Kérlek, mesélj a három szakkörötökről!

J. M.: Péterhidán élt régen egy kosárfonó házaspár, akik magas szinten művelték mesterségüket, de átadni mégsem tudták a település lakóinak a vesszőfonás fortélyait. Így született meg az igény az itt élőkben, hogy a vesszőfonás legyen a választott szakkörünk. A kezdeti

Mézeskalács-kóstolás

nagy lelkesedés után végül négyen fejeztük be a foglalkozás-sorozatát. Látogatóink is voltak Péterhidáról, és a Nemzeti Művelődési Intézet Somogy Megyei Igazgatóságáról. Munka közben gyakran megfájdult a kezünk, mégis jó volt együtt lenni, jókat beszélgetni. Mindannyian elkészítettük a kedvenc kosarainkat, májusra pedig megtörtént az a csoda, amit nagyon vártunk, hogy a kosarainknak füle is lett.

A mézeskalács-készítő szakkör teljesen a gyerekéké lett Péterhidán. Nagy kérdés volt, hogyan lehet a szakkör anyagát átírni egy vegyes korosztályból álló gyerekcsapatra, hiszen esetükben nagyon gyorsan elfogy a türelem. Az írókázást, cukormázazást, a fényes színes mázas dekorálást nagyon élvezték, és úgy, mint otthon, a habzsákból jelentős mennyiségű cukormáz került egyenesen a pocakba. Miután megunták a mézeskaláccsal való foglalkozást, a fel nem használt lisztet és alapanyagokat, mint eddig is, önkormányzati támogatásból és otthonról hozva kiegészítettük és palacsintát, gurulós fánkot és szilvás piskótát sütöttünk a gyerekeknek. A nagy közös játszásból szívesen jöttek be az épületbe kicsit megpihenni, pótolni az elfogyott energiát. Emiatt nagyon nehéz volt az elkészült mézeskalácsokat megmenteni kiállítási daraboknak...

A rajz szakkör részben önszerveződő közösségi programként jött létre, mégis szorosan kapcsolódva a támogatott szakkörökhöz. Még 2021 nyarán indult el, korábban,

mint ahogy a mézeskalács szakkör alapanyagai megérkeztek. Örömmel fedeztem fel, mennyi tehetséges gyermek él Péterhidán. Közülük sokan jeleskednek a zene és a sport területén is. A rajzolásához különleges technikát választottam, ami könnyed fordításban művészi firkrát jelent. Ez a technika alkalmas arra, hogy bárki rajztudás nélkül is csodás képeket alkothasson, hiszen a sikerélmény az egyik legfontosabb kellék a rajzolásához.

A rajz szakkör munkája szintén önkormányzati támogatású, de mégsem kívülálló a Nemzeti Művelődési Intézet által támogatott

szakköröktől, mert ugyanannak a gyerekközösségnek a lehetőségeit bővítettük. Ezen túlmenően mesedélutánra, társasjáték szakkörre jártak a gyerekek és egy egészen kis csapattal westerntáncoltunk is.

B. Z.: Három szakkört szervezni egész éven át nem kis feladat. Mik az ideai terveid?

J. M.: Péterhida után Babócsán, és a lakóhelyemen, Komlósdon foglalkozom közösségszervezéssel, közösségépítéssel a települések közművelődési szakembereként. Így a munkámban minden eddig megszerzett tudásomat hasznosíthatom és ezáltal hozzájárulhatok ahhoz, hogy az itt élők kikapcsolódási lehetőségeit bővítsem, színesebbé tegyem. Ezért az idei felhívásra is jelentkezünk és mindkét településemen folytatjuk, illetve elindítjuk a szakköröket.

B. Z.: Köszönöm a beszélgetést és jó munkát kívánok!

J. M.: Én is köszönöm és jövőre találkozunk a foglalkozásokon, szeretettel várunk!

Péterhidai vesszőfonó szakkör

BARANYAI ZOLTÁN Nagyatádon érettségizett, majd a Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar művelődésszervező szakján diplomázott 2005-ben. 2007-ben egyetemi diplomát szerzett a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán, majd 2014-ben elvégezte a Nemzeti Községi Egylet közszolgálati kommunikáció szakját. 19 év hivatásos katonai szolgálat után 2014-től a segesdi Árpád-házi Szent Margit Múzeumi Kiállítóhely és Községi Könyvtár vezetői feladatait látta el, majd 2016-tól a Művelődési Ház vezetése is a feladata lett. Tevékenysége elismerésül 2018-ban a Rinyamenti Község az Emberekért program keretén belül kiosztott kiemelkedő munkát végző humán szakemberek díját kapta meg. 2019-től a böhönyei Községi Könyvtár és Művelődési Ház vezetője. 2020 szeptemberétől dolgozik az Nemzeti Művelődési Intézet Somogy Megyei Igazgatóságán módszertani referens munkakörben.

Értékek mentén...

Különleges kiállítás nyílt Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében augusztus elején. A Nemzeti Művelődési Intézet által koordinált szakköri foglalkozások közel ötven településen indultak el. Az ezeken készített alkotásokat Panyola legnagyobb éves eseményén, a XXVI. Panyola-Fesztren mutatták be a szervezők.

A PanyolaFeszt egyik különleges programja volt a Nemzeti Művelődési Intézet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatóságának „A Szakkör – Tudásunkkal kézen fogva közösségekért” szervezett kézműves-kiállítása augusz-

tus elején. A fesztivál a megyében értékteremtő esemény, minden alkalommal számos élményt nyújt, megmutatva a helyi értékeket, hagyományokat is a látogatóknak. Nagy Edinával, a Nemzeti Művelődési Intézet Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei igazgatójával, illetve Muhari Zoltánnal, Panyola polgármesterével beszélgettem a tárlat részleteiről.

Nagy Edina: Közös gondolat, közös munka eredménye, hogy a megyében jelentkező közel ötven település szakköri közösségeinek

Nagy Edina megyei igazgató

alkotásait egy helyen tekinthetik meg az érdeklődők. Öröm számomra, hogy egyre többen csatlakoznak A Szakkörökhöz. A megye különböző tájegységein még jelenleg is sok helyen rejtett vagy elfeledett formában, de megtalálható a hagyomány, a szokásrendszer, a településre, a tájra jellemző népi kézművesség, amit fel kell tární és újraéleszteni. Az egyén és a helyi közösségek önkifejezéséhez kitűnő lehetőségeket kínál a népi kézművesség különböző ágainak felelevenítése, különösen, ha a helyi hagyományokra épül.

Muhari Zoltán: Boldogan adtunk helyet A Szakkör megyei nagyszabású tárlatának. A PanyolaFeszt a Magyar Fesztivál Szövetség által minősített fesztivál, ahol értékteremtő munkát is végzünk, hiszen az ideérkezőknek igyek-

Gyöngyfűző szakkör, Ibrány

Muhari Zoltán

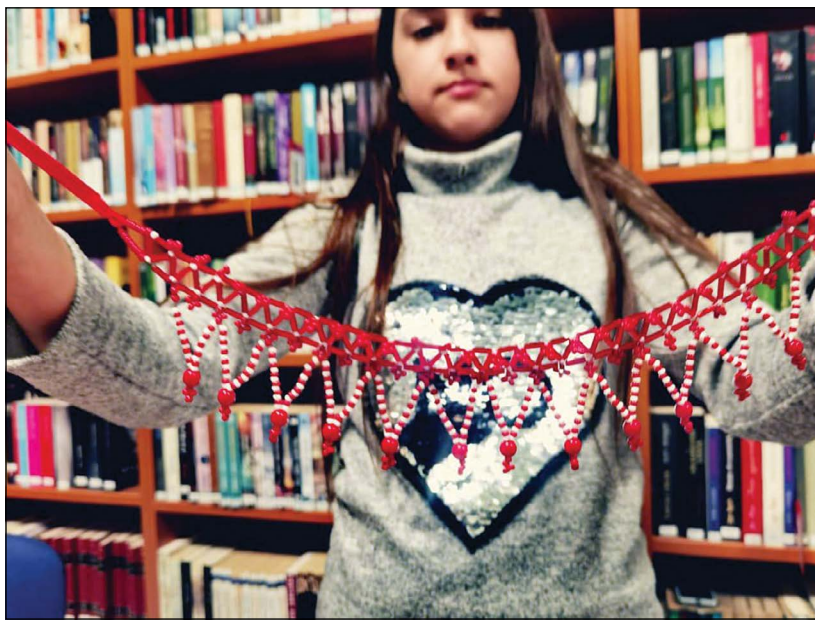
szünk mindig a megye különlegességeit, a vidék báját, természeti örökségét megmutatni. Az itt élőknek pedig zenei és kulturális sokszínűséget kínálni a fellépők segítségével, változatos programokkal. Ezért is gondoltunk arra, hogy idén az „Értékek mentén...” címmel hirdetjük eseményünket.

N. E.: Panyola egy ötucás kisfal, de hihetetlen az a közösségi élet és összefogás, amely Muhari Zoltán polgármester úr irányításával valósul meg. Szlogenjük így népszerűsíti a falut: „...mintha haza jönnél!” – és milyen igaz! Minden

alkalommal, amikor ellátogatok a településre, magam is megtapasztalom. Ezért is örültem, amikor jött a gondolat, hogy a megye szakkörös alkotói egy helyen, egy időben mutassák be közös kiállításon a foglalkozásokon készített alkotásaikat és hogy ehhez milyen összefogásra képesek. A közösségépítés nemcsak a településeknek fontos, hanem a megyének is. Külön öröm számomra, hogy megyei igazgatóként azt tapasztalom, hogy

a szomszédos falvak egységben gondolkodnak. Együtt tervezik a programokat és egymás értékeire, lehetőségeire is építenek.

M. Z.: Polgármesterként, a PanyolaFeszt főszerzőjeként, közművelődési szakemberként nekünk kell megyénk, vidékünk értékeit népszerűsíteni, másoknak is megmutatni. Új lehetőségeket teremtve mindig előrébb kell lépniünk, folyamatosan fejlődnünk. Szerencsére

Gyöngyfűző szakkör Márokpapiban

Szakköri kiállítás, Tákos

mindig szembe jönnek olyan feladatok és lehetőségek, amelyeket megragadva lehet a „régit” az újjal ötvözni és picit más köntösbe bújtatva, népszerűsíteni megyénk kulturális kincseit. Ez a mostani alkalom is ilyen. Panyolán hímező szakkör alakult, ahol az asszonyok délutánonként összejöttek és gyönyörű alkotások születtek. Nagy öröm számomra, hogy a hímezésnek köszönhetően egy remek közösség alakult.

N. E.: A megyében 229 településből az első „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” programhoz közel ötven település csatlakozott, és több mint hetven szakkör indult el. A nagyobb városokban egy-egy intézmény több kézműves foglalkozást is indított. A szakkörök elérték céljukat, a résztvevők különböző mesterségek technikáit ismerhették meg és sajátíthatták el az oktató videók segítségével, továbbá olyan csoportok szerveződtek, ahol a közösségek baráti társasággá alakultak. Immáron nemcsak a foglalkozásokon találkoznak, hanem közös kirándulást, főzést is szerveznek. A mézeskalács-készítő szakkörösök a receptet továbbgondolták, másfajta különleges süteményreceptet is kitaláltak és elkészítettek. A gyöngyfűző csoportban pedig nemcsak nők, lányok, asszonyok, hanem férfiak is részt vettek. Ők nem pont a fűzéssel és az apró részletekkel foglalkoztak, hanem a kapocsrészt varázsolták az ékszerekre. Mindegyik szakkör más miatt lett különleges. Egyvalamiben azonban megegyeznek, ami a kiállítás érdekessége is, hogy a közösségek által alkotott tárgyakon keresztül bemutatásra kerülnek a települések hagyományai, értékei és alkotóközösségei.

Bízom benne, hogy az idén őszszel induló szakkörök és kézműves foglalkozások révén a közösségi szinterek valóban olyan téré válnak, melyek az összekapcsolódást és a helyi értékeket hivatottak szolgálni – zárta gondolatait a megyei igazgató.

Mézeskalács szakköri kiállítás, Csaroda

PÓTOR MELINDA a debreceni Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolán, tanító-kommunikáció szakon, Ember és társadalom műveltség területen szerzett oklevelet és minősítették – televíziós specializáció területén – kiváló kommunikációs szakembernek. A Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola televízióműsor-gyártó képzésén végezte tanulmányait. A Nemzeti Művelődési Intézet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatóságán módszertani referensként látja el a területi közművelődési feladatokat, kapcsolatot tart a partnerekkel, intézmények, közösségi szintere munkatársaival. Segíti a területi közművelődési feladatellátás kommunikációját, illetve tematikus anyagok, kiadványok terjesztését.

Szakkörökkel is közösséget építünk Tolna megyében

A Tolna Megyei Értéktár Bizottság és a Tolna Megyei Népművészeti Egyesület kiemelkedően fontosnak tartja a tárgyalkotó kézműveség megőrzését és fejlesztését.

Az Ifjú Értéktör Vetélkedők felkészítő napjain mindig van olyan kézműves hagyományokat ápoló tevékenység, melyet a gyerekek kipróbálhatnak és a vetélkedőn már be is tudják mutatni, mert megtapasztalták a különböző fogásokat, az anyaghasználatot. A kézműves tevékenységen keresztül észrevétlenül is megismerkedhetnek a hagyományos mesterségekkel és sokakat tesz kíváncsivá, várják, keresik a továbbfolytatás lehetőségét.

Az értéktárak is azért fontosak, mert összegyűjtik és leírják mindazokat a kézműves tevékenységeket, melyek megőrzése fontos feladatunk.

A Nemzeti Művelődési Intézet felkarolta a tárgyalkotó népi kultúra továbbadását a szakkörök keretében, mégpedig kettős céllal: egyfelől, hogy átörökítse az utókornak azokat a tevékenységeket (gyöngyfüzés, nezelezés, hímzés, kosárfonás, csipkeverés és mézeskalács-készítés), amelyek kezdenek a feledés homályába merülni, másfelől, hogy közösségeket építsen e tevékenységek mentén.

Tolna megyében a meghirdetés után nagy lelkesedéssel álltak neki a közművelődési szakemberek a

szakkörök meghirdetésének, valamint a jelentkezőknek is. Nagy öröm volt számukra ez a lehetőség, mert zömében pályakezdő kollegákról van szó. A települések

számára is nagy segítséget jelentett, hogy nemcsak a mesterségeket bemutató videókat, hanem a szakkörhöz szükséges anyagokat is térítésmentesen biztosította a

Aparhanti mézeskalács szakkör

Decsi mézeskalács szakkör

Decsi nemez szakkör

Nemzeti Művelődési Intézet. Nem elhanyagolható az a tény sem, hogy mindannyian nagyon vártuk már a találkozás lehetőségét a pandémiát követően. Öröm volt látni a 46 különböző szakkörben alkotó résztvevőket. A tagok 20-25 alkalommal találkoztak, és az a 2-3 óra együtt töltött idő bizony nagyon gyorsan elrepült. Az elkészült munkákat összegyűjtötték és kiállításon mutatták be a település lakosságának, mindenhol nagy sikert aratva. A kiállításmegnyitók alkalmával elmondták a résztvevők, hogy milyen jó volt együtt dolgozni, beszélgetni, és együtt minden fogás megtanulása könnyebbnek tűnt. Alig várták, hogy ismét találkozassanak, mert jó volt együtt lenni. A szakköri apokon szinte megszűnt számukra a külvilág, és át tudták adni magukat

Gyulaji mézeskalács szakkör

a tárgyalkotás örömeinek. Szinte sajnálták, hogy befejeződött, de tudták, ők folytatni fogják. A szakkörökben az 5 éves óvodástól a 70 éves nagymamáig minden korosztály képviseltette magát.

A Decsen dolgozó Kiss Erika elmondta, hogy ők mind a két szakkört 10-10 fővel tartották, mert az önkormányzat mindegyik szakkörhöz vásárolt még egy csomagot, hogy minden jelentkező részt tudjon venni a munkában.

Müller Ádám, a dombóvári művelődési ház igazgatója elmesélte, hogy mennyire jó volt ez a lehetőség, és milyen nagy segítség volt a művelődési háznak és az embereknek is. Azt is elárulta Ádám, hogy ősszel öt szakköre fognak pályázni.

A madocsai szakkör vezetője, Somogyi Mariann kiemelte, hogy a szakkör életre hívásának az új ismeret megszerzésén túl jelentős szerepe volt egy új közösség létrehozásában.

Dobos Andrea, az iregszemcsei közösségi tér szakembere a kiállítás megnyitása után így összegezte a tevékenységüket: *„A díszített és celofánba csomagolt szívünk mindenkit megnyert. A kosaraink pedig ámulatba ejtették a közönséget.”*

Elárulhatjuk, hogy a Tolna megyei szakkörök felében mézeskalács szakkör indult. Ezért a megyei igazgatóság kezdeményezésére javasoltuk, hogy húsvét előtt süssenek mézeskalácsokat az ukrán háborúban bajbajutottaknak. A mézeskalácsokat celofánba csomagolva magyar-ukrán nyelvű ígés kártyával díszítették. Így nemcsak testi, hanem lelki táplálékot nyújtottak a kalácsok. A meghirdetett határidőre ezernél is több mézeskalácscsomag érkezett az igazgatóságra. A Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Igazgatósága a Kelet-Európa Misszióhoz juttatta el a süteményeket. A misszió dolgozói is nagy örömmel fogadták az apró ajándékokat.

Tolna megyében a többszáz szakköri résztvevő bővítette tárgyalkotó tudását, megérezhette a közösség erejét és jótékony hatását.

A közösségi erő olyan, mint egy örvény – jó értelemben: aki belekerült, nem tud szabadulni, de nem is szeretne, hiszen minden embernek szüksége van egy közösségre.

Iregszemcsei kosárfonó szakkör

KUTI IMRÉNÉ 2017 januárjától mint módszertani referens és igazgató végzi a munkáját a Tolna Megyei Igazgatóságon. A megyei hatókörű projektek szakmai koordinálása, tanácsadás, a közművelődési szakma megújításának elősegítése, a közművelődési szakemberek közösségépítő projekteinek felkarolása, közművelődési szakmai képzések szervezése, oktatás, a megyei igazgatóság működtetése, valamint a megyét érintő szakmai, módszertani információszolgáltatás tartoznak a feladatai közé.

Inspiráló közösségi alkotás Vas megyében

Vas megyében 111 helyszínen, 124 szakkörben hívták közös alkotásra a közművelődési szakemberek településeik lakosságát. A Nemzeti Művelődési Intézet által koordinált szakkörök „tudásunkkal kézen fogva” üzenete ösztönzően hatott új közösségek létrehozására, a generációk közötti hídépítésre, a jövőépítő tervek megfogalmazására, a kulturális alapú gazdaságfejlesztési folyamatok elindítására. A kiemelt példák bizonyítják, hogy jóllétüket élték meg a szakkörök tagjai és átéltek sikereikkel, örömeikkel motiváltak másokat.

A szakirányú végzettségüket nemrégiben megszerzett közművelődési szakemberek a Vas Megyei Igazgatóság munkatársainak mentorálása mellett bontakoztathatták ki elméleti tudásukat a szakköri csoport létrehozásában, összetartásában. Rendszeresen együtt alkotó közösségeket hívtak életre néhány hét alatt, amelyek fennmaradását folyamatosan segítik. A korábban „kulcsosházként” működő közösségi színterek így megteltek élettel: mézeskalácsillattal Hegyhátszentmártonban, hímzőfonál-darabkákkal Kisunyomban, csipkeverés halk zajával Porpácson, nemezgolyókkal Nagykölkeden, szétszaladó gyöngyökkel Ölbőn, illetve metszőolló csattogásával Sóttonyban.

A tormásligeti hímzők úgy döntöttek, hogy felújításra szoruló közösségi színterüket megszépítik és ebbe az egész falut bevonják. Életfaágai nyújtózkodnak immár a falakon, melyeken levélként régi fotók, történetek csüngnek. A rajzon szépen lassan feltáruló közelmúlt és történelem okot ad a találkozásra, a tudásmegosztásra és a község iránti büszkeségre.

A gyakorlottabb közművelődési szakemberek a Nemzeti Művelődési Intézettel való további együttműködések, jó gyakorlatok létrehozásának lehetőségét látták a szakkörben, így a csákánydoroszlói gyöngyfűzők a helyi bábcsoport tevékenységének megújításából is kivették a részüket.

A települési értéktárban szereplő régi hagyományt tették élővé Bejcgertyánosban, ahol a vesszőfonás csínját-bínját adták át egymásnak a gyakorlott és a kosárkötésben kevésbé jártas résztvevők. Az Intézet több mintaprogramjához is csatlakozott már a község, hiszen visszatalálni a vesszős múlthoz a falu jóhírének messzire jutását, sőt még munkahelyteremtést is jelenthet.

A helyi motívumok kutatására adott indokot Gencsapátiban a mézeskalács szakkör, ahol a népművészek gyűjtéseire építve kerültek díszítőelemek az édességekre.

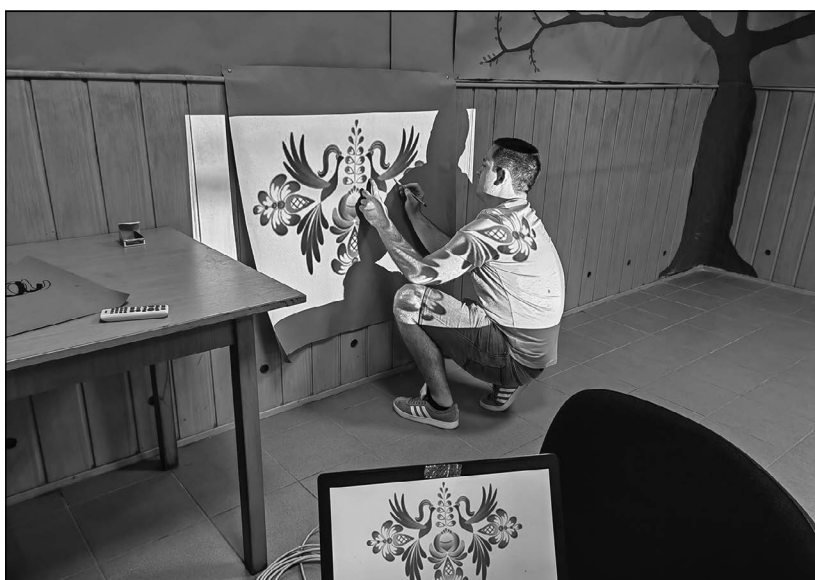
Értéktári közösség létrehozásának alapjául szolgált a mézeskalács szakkör tagsága Váton. A szakköri alkotásokból összeállított kiállítás

Generációk találkozása az ivánci gyöngyfűző szakkörön

Tormásligeti életfaalkotók

Életfa készül Tormásligeten

a helyi értékek felkutatásához és bemutatásához is apropóul szolgált. Maga a közösség is gyarapítja már a váti értékek sorát, hiszen új szokásokkal gazdagítják a község életét. Vidámbbá tették az egész falut az édes ajándékszívkekkel, valamint a jeles napokhoz kapcsolódó saját szűrőformák segítségével létrehozott kis csodákkal.

A nemzetiségi kulturális örökség továbbadását szolgálta Peresznyén a nemezelő szakkör, amelynek egyes alkalmain összművészeti programok is megvalósultak. A résztvevők és az érdeklődők horvát táncokat tanulhattak, nagyszüleik anyanyelvét gyakorolhatták énekülés közben, a „Kincses kultúr-

óvoda” címet elnyert óvoda pedagógusai pedig visszatánították a horvát népi életmódból feltárt hagyományokat.

A mersevátiai eszközként használták a hímzést a különböző generációk összehangolásához. Miközben a fiatalok és a nagymamák együtt hímeztek, a történetek által erősödött az ifjúság kötődése a községhez.

Kemenesmihályfán aktív korú hölgyek nyilatkoztak úgy a vesszőfonásról, hogy számukra a feltöltődést jelentették az összejövetelek. A középkorosztály megszólításának nehéz feladatát küzdötték le a tororcsiak is. A munka és a ház körüli feladatok elvégzése után a pihenést az alkotás szépségének megélésében találták meg a résztvevők, akik a beszélgetés közben településfejlesztési ötleteiket is megosztották egymással, sőt a döntéshozókkal is. A szakkör tagjaiból létrejött egy faluszépítő közösség.

Közösségi terveik megvalósítására forrásteremtési lehetőséget is láttak több helyen a szakkörökben, így a 24 órás mézeskalácssütés adományából származó bevételt Szergényben a közösségi élet felendítésére fordították. Az esemény nyilvánosságának köszönhetően „felkerült a térképre” a kemenesaljai kistelepülés.

A szakkörökben és a hálózati együttműködésben rejlő kulturális alapú gazdaságfejlesztő lehetőségeket igazán az intézmények fedezték fel. A megyei szakmai napokon és műhelyekben elkezdtek közösen kidolgozni a szakköri alkotásokra épülő helyi termékpolcrendszert, amely bevételi forrásként is szolgálhat az alkotó közösségek fenntartásához. Megfogalmazódott az az elhatározás is a döntéshozók részéről, hogy a megyét a szakkörökben készült különlegességek fogják a jövőben bemutatni és képviselni az értékkialításokon, ajándécsomagokban.

Vas megyében tehát a szakkörök bekapaszkodtak és továbbszövik annak a szakmai hálózatnak a szövetét, amely a kisközösségek működésének záloga.

ÉLES KRISZTINA 2002-ben a szombathelyi Berzsényi Dániel Főiskolán művelődésszervező szakon végzett PR-menedzser és nonprofit menedzser képzéssel. Ezt követően 2006-ban a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán művelődésszervezésből egyetemi oklevelet is szerzett. A tanakajdi Petőfi Sándor Művelődési Ház vezetője, majd a Régiógazdaság és a Helyi Érték magazinok főszerkesztője volt. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Vas Megyei Igazgatóságának vezetője, kulturális szakértő, szakfelügyelő.

Nemezes csoportok mentorálása

Az ember társas lény. Sokszor hallottuk ezt a kifejezést, ám ennek a kijelentésnek az igazi súlyát a 2020–21-es esztendő mutatta meg a világ számára. Sok tekintetben magányossá váltunk, beszűkült a mozgásterünk, közvetlen családi és munkahelyi környezetünkön túl alig-alig találkoztunk másokkal. Talán emiatt is igen nehéz volt sok esetben a vilájárvány hosszú hónapjai alatt elviselnünk a bezárt-ságot, kizökkenést a mindennapi életvitelünkből. Amikor a Nemzeti Művelődési Intézet 2021-ben meghirdette a szakköri pályázatait, országsszerte csoportok tucatjai jelentkeztek a felhívásra és kezdték el működésüket kis közösségekben, melyek egy új lehetőséget teremtettek a társas kapcsolatok újbóli kialakítására.

A Szakkör „Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért” 2021-es felhívására Veszprém megyéből összesen 65 csoport jelentkezett. Mind a hat tevékenységi területen aktívan működő szakköri csoportok indultak, és bár a 2021. év téli időszakát a vilájárvány újabb hullámai alkalmanként megakasztották, de 2022 tavaszán már minden csoport rendszeresen tartott foglalkozásokat. A Veszprém Megyei Igazgatóság munkatársai a felhívás megjelenésekor elhatározták, hogy igyekeznek minden segítséget megadni a megyében induló szakköröknek, hiszen többségük olyan

Devecser, közös szakköri foglalkozás

kistelepülésen indult, ahol frissen végzett közművelődési szakember feladata lett ezen tevékenységek szervezése, koordinálása. A Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Program ideje alatt a programban résztvevőkkel az Igazgatóság szoros együttműködést alakított ki, így a szakköröket koordináló szakemberek gyakran keresik meg a megyei igazgatóságot kérdéseikkel.

A hat tematikus szakkör közül a nemezes szakkörök vezetőiben merült fel az első szakköri foglalkozások után az az igény, hogy a videókon túl szeretnének valamiféle segítséget kapni, mivel többségük korábban nem foglalkozott gyapjúval. Megyénkben tíz nemezes szakkör indult, kettő városi intézmény-

ben, nyolc pedig kistelepülésen. A Veszprém Megyei Igazgatóság munkatársaként, 13 év nemezes tapasztalattal ajánlottam fel segítségem a szakkörvezetőknek, így 2022 januárjában műhelymunkát hirdettünk számukra.

A műhelyfoglalkozások célja az volt, hogy a csoportvezetők gyakorlati tudást szerezhessenek és élőben is megtapasztalhassák egy-egy tárgy elkészítésének lépéseit, ezáltal segítve a saját szakköreikben a munkát. Három alkalommal, a pandémia miatt kis létszámú csoportokban zajlottak a műhelyek; mindhárom alkalom hasonló tematika alapján épült fel. Először olyan kisebb térbeli tárgy készült, amelyet a nemezzel épphogy is-

Közös szakköri foglalkozás Berhidán

merkedők is el tudnak készíteni. Így „nyílt” mindenki kezében tulipán. Ezután kisebb térbeli tárgyak következtek – szemüvegtok, tolltartó –, melyeken egyrészt a kisebb térbeli formák megtervezését és elkészítését tanulhatták meg a résztvevők, valamint megismerkedtek az alapanyagok (paplan- és szalaggyapjú, selyemrost) tulajdonságaival is. Az utolsó tárgy csoportonként kissé változó volt, két csoport sík kép megalkotásával, egy pedig kisebb térbeli figura, egy kismadár készítésével foglalkozott, emellett a résztvevők gyakorolták a nemezelőtű használatát is.

„Megbeszéltük, hogy mit érdemes készíteni például a nyári táborban a gyerekekkel, sok hasznos ötletet is kaptam tőled. Jó volt látni, más hogyan készül fel egy foglalkozásra, a lehetőségeket használva (például a vízforraló, mert ez eddig nekem nem jutott eszembe). Szakkörömben elvittem a műhelymunkán készített alkotásokat, így kézzelfoghatóvá vált, mit is fogunk elkészíteni a szakkörben” – Láng Piroska, Várkesző.

A műhelyfoglalkozások után minden Veszprém megyei szakkörben vállaltam egy-egy foglalkozás megtartását, ahol a szakköri tematikában éppen soron levő tárgy

elkészítésében működtem közre. A személyes látogatás minden helyszínen hasznosnak bizonyult, hiszen újabb kérdésekre lehetett helyben megoldást találni, újabb apróbb technikai fogásokat lehetett megmutatni, tisztázni. Mindközben kellemes beszélgetések alakultak ki, így alkalmam nyílt a csoporttagok megismerésére is. A látogatás után a szakkörveze-

tőktől kért visszajelzések pozitívak voltak, hasznosnak érezték a közös munkát: „A csoport munkáját nagyban segítette a látogatásod. Hatalmas sikerélmény volt számukra, hogy a madaruk ilyen szép lett. Visszaadtad nekik az alkotás örömeinek szikráját, így még lelkesebben jöttek a szakkörre” – Szalóky Adrienn, Mihályháza.

A nyár derekára szinte minden Veszprém megyei nemezes szakkör befejezte a hús alkalomból álló foglalkozássorozatot, melyet színvonalas kiállításokkal zártak. Jó érzés látni, hogy az egész folyamat végigkövetése után milyen szép munkák kerültek a vitrinekbe, melyeket készítőik lelkesen mutatnak meg a kiállításmegnyitón az összegyűlt közönségnek. Több közösség a szakköri alkalmakon túl is folytatja tovább a közös munkát, hiszen közösséggé kovácsolódtak az elmúlt hetek-hónapok alatt, közösen tapasztalták meg az alkotó folyamat és az újbóli közösségi lét örömeit. A Veszprém Megyei Igazgatóság természetesen a jövőben is nyitott az együttműködésre!

Mihályháza – madár készült a közös szakköri foglalkozáson

SZERDAHELYINÉ LŐRINCZ NÓRA okleveles kulturális mediátor, a Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Igazgatóságának módszertani referense. Korábban művelődési központban dolgozott, számos gyermekeknek, családoknak szóló rendezvényt bonyolított le. Családjában a hagyományörzés a mindennapok része, munkája mellett közel másfél évtizede foglalkozik babavarrással és nemezeléssel, rendszeresen tart kézműves foglalkozásokat játszóházakban, táborokban. 2021/22-ben vállalta a nemezes szakkörök mentorálását Veszprém megyében.

Visszatért és él a múlt

Balatonyörök

lődött a tudás a mezőgazdaság, az állattartás és a kézművesség területén is. Azt a településegységet, amely egymástól elhatárolódó, de egy közigazgatási keretbe tartozó, kis házcsoportokból áll, „szeres településnek” nevezi a magyar településföldrajzi irodalom. Ez a településforma a délnyugat-magyarországi Őrségben és Göcsejben jellemző. Párhuzamai megtalálhatók a szomszédos Lendva-vidéki, muraközi és stájer területeken is. A szeres település részeit képező kis házcsoportokat az Őrségben szernek, Göcsejben szegnek nevezik.* Erre nem mondható, hogy mesterséggé váltak a kosárfonást, az igazi mesterek az Alföldön voltak, azonban minden paraszti háznál bírták a tudást.

Dulics Margit a kosárfonást 1968-ban tanulta a lenti Füzüzemben. 1983-tól vállalkozóként készíti a természet adta anyagból, a fűzveszéből kosarait, tárolóalkalmosságait, bútorait. A Zala Megyei Népművészeti Egyesület tagja. Ő az a szorgalmas, nagyívű életutat bejárt barátom, aki domináns szerepet játszik a XXI. századi vesszőfonó kultúrában. Népművészként a múzeumokban kutatja a régi formákat, technikákat, hogy azt feldolgozva, egyéni elképzeléseinek megvalósításával a tárgymegújító törekvésekben is eredményesen tevékenykedjen. Sikereit az elnyert díjak mutatják, 2013-ban Vajda Lajos-díjat kapott a határon túli magyarok oktatásáért. Népi Iparművész 2015 óta, majd az Or-

A vesszőfonás a megye egyik vezető szakköre volt 2021 telén. Felmerül a kérdés, hogy a zalai emberek miért prioritizálják ezt az ősi, paraszti élethez kötődő mesterséget? Nem kellett sokáig gondolkodni, a válasz kézenfekvő, erős gyökerekkel kapaszkodik a népi mesterség az anyaföldbe, hiszen a feudalizmusban az úttalan, szeges szerkezetű zsellértelepülések tömkelege alkotta a Zalai dombság emberlakta részeit. A többgenerációs családokban apáról fiúra örök-

Barlahida

* <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNeprajz-magyar-neprajz-2/iv-eletmod-41AA/telepu-les-41D4/a-magyar-nyelvterulet-41E0/atmeneti-formak-a-csoportos-telepu-lesek-es-a-szorvanytelepu-lesek-kozott-4350/szerek-szegek-szeres-telepu-lesek-4351/> (2022.07.10.)

Kerkaszentkirály

szágos Népművészeti Kiállításon Gránátalma díjban részesült 2016-ban. Műhelyében előre egyeztetett időpontban szívesen fogad érdeklődőket. Gyakran vállal mesterségbemutatót, oktat szakképzésben, tanfolyamokon és aktív résztvevője a helyi és a megyei közösségi életnek. 2018-ban a „Kéz-Mű-Remek” kiállításon több kollekcióval szerepelt. 2019 tavaszán Lentiben volt kiállítása „Fél évszázad a fűzvessző bűvöletében” címmel. Rendszeresen részt vesz rendezvényeken, többek között a Budai Várban a Mesterségek Ünnepe, beszélgetésünk idején is arra készül, köti a mára már névjegyévé vált színes karkosarakat. Táborokban gyerekekkel foglalkozik, szakkörökön pedig igyekszik átadni tudását a következő generációnak, hogy ez az ősi és szép mesterség fennmaradjon. Margit fiatal kora óta a népi kézművességben, a kézművességből él. Embert próbáló szakmát választott és emelt művészi szintre, hiszen a vesszővel való bánás igénybe veszi a kezét, mondhatjuk nem női munka. Vidéken minden a természetről szól. A fáradt kezeket, melyek nem egy alkalommal reggelre megdagadnak, almaecetes borogatással kezelik. A bemutatókon látjuk, hogy ördögi gyorsasággal szalad a vessző Margit

keze alatt és bújik, kacsaringózik ide-oda, míg végül el nem készül a remekmű. Csalóka, amit a szem lát, a vesszőt erősen meg kell fogni és rá kell bírni arra, hogy szinte fonalként tekeredjen. A régi eszközöket a mai napig használja műhelyében. Sokat változott a világ, felgyorsult. A telefonközpontokat felváltották a mobiltelefonok. A legtöbb fiatal kezén okosóra virít, de mégis milyen jó látvány az az ifjú, akinek a csuklóját egy természetes anyagból készült karkötő díszíti. Dulics Margit régóta használ színes vesszőt a kosaraihoz, mindazonáltal továbbra is megmaradt a természetes anyagoknál. Nem festéssel nyeri a színes alapanyagot, hanem a fehér vesszőt

például szálanként hántolják le, mikor elindul a növényben a nedvkeringés. Az így készült áru bevezetése Budapesten történt, ahol hatalmas sikert aratott. Visszaemlékezése szerint „úgy elhordták, hogy a második napra nem is maradt, majd egyre jöttek a megrendelések”. Megszólították úton-útfélen, például tömegközlekedési eszközön is.

A jó vessző beszerzése is kihívás, az elmúlt rendszerben egy 1983-as könyv szerint Magyarországon 3500–4000 hektáron termesztettek nemesfűzet, mely a mezőgazdasági célra jobbára hasznosíthatatlan területeken történt. A folyók árterületeinek erdei, a nagy kiterjedésű mocsarak, lápok vadfűzesei adták a kosarak, varsák anyagát, de ebből készültek a védőpalánkok, kerítések és sokszor maguk a házak is. A nemesítési munka eredményeképpen új hibridek jöttek létre. Ezek egyike az amerikai fűz (Salix americana Hort.), amely alig száz év alatt szinte egyeduralmukodóvá vált a kosárfonásban. Európába 1885-ben hozta be (Poznan mellé) egy Hóth nevű kosárfonó mester. Innen terjedt el egész Európában, kiszorítva a különböző, korábban termesztett, általában „vad” fűzeket. Margit elmondása szerint szívesen áll meg az úton és szed vesszőt. Használ bordó, zöld színeket. A vesszőfestés természetes folyamat technikáját nem titkolja,

Németfalu

Szentliszló

ő is egy idős bácsitól sajátította el. Amennyiben a vessző kéréget úgy távolítjuk el, hogy a csersav nem tudja a fát megbarnítani, a megszáradt vessző szinte csontfehér lesz. Erre a tavaszi nedvkeringés megindulásakor nyílik lehetőség. A színes vesszők használatával gyakorlatilag megújította a kosárfonást, illetve régi, szalmafonatú kosarak formáját vette át a vesszőkosarakra. Ezek a korábban újnak számító munkák ma már megszokottak. Megyeszerte és a Muravidéken is tart tanfolyamokat, igyekszik minden ismeretet, fogást átadni.

A Nemzeti Művelődési Intézet megfelelő időben és megfelelő eszközzel nyúlt a pandémia okozta károk enyhítésére a közművelődés területén. Az embereknek, a csoportoknak szükségük van a közösség nyújtotta élményekre. Az emberi természetből fakadóan a bajban jobban összefognak a családok, baráti körök, keresik egymás társaságát és segítik egymást. Zala megyében 25 vesszőfonó szakkör indult el. A modern kor adta lehetőségek alkalmazása meghozta a várt eredményeket, azokon a településeken is sikeresen vették az akadályokat, ahol kizárólag az előre felvett videóanyag segítette

a munkát. A videót meg lehet állítani, vissza lehet tekerni, otthon és a közösségben is lehet alkalmazni. Nem tér el a foglalkozás tematikájától, ügyel a részletekre. A tanulási folyamat elindult a kezdő szakköröknél mindhárom felállás mellett, videóról történő oktatásnál, képzett szakkörvezető személyével, vagy olyan helyi lakos bevonásával, aki a saját tudását adta át a kis közösségnek. A 25 csoport minimum 125 főt mozgatott meg, mivel az ötfős csoportok több településen is egy-két fővel kibővültek. Lassan, lépésről lépésre visszaállt a régi helyzet, a falvakban és a városokban mertek találkozni az emberek.

A szakkörös települések: Batyk, Nagyrécsce, Balatonyörök, Zalaszentgrót, Hagyárosbörönd, Lasztonya, Németfalva, Csonkahegyhát, Nemeshetés, Zalaistvánd, Barlahida, Zalabér, Pusztamagyaród, Szentliszló, Dobronhegy, Batyk, Szentpéterföldre, Gutorföldre, Vindornyalak, Szíjártóháza, Gáborjánháza, Kerkaszentkirály, Zalaszombatfa és Csátár voltak. A szakköri tagok korösszetétele a helyi lakosság korösszetételének megfelelő. A fejlődésnek indult településeken több fiatal család él, és ez megmutatkozott a jelentkezők életkori megoszlásában is. Az előregedő településeken magasabb volt az aktív nyugdíjasok száma. Továbbá megfigyelhető az is, hogy a hagyományosan férfi munka átvéődött a nők érdeklődési körébe. Ugyanis nem a paraszti élet eszközeit, hanem a mindennapi élet használati tárgyait készítették, azaz a vékony vessző használatával kisebb tároló és kínáló tárgyakat alkottak a résztvevők. A szakkörökből érkező visszajelzés

Zalaistvánd

jó, a településeken élők hálásak a lehetőségért. Várható, hogy a hobiból néhányuknak szakmává, vagy keresetkiegészítési lehetőséggé válik a vesszőfonás. Ők azok, akik ráéreztek az alapanyag megmunkálásának rejtjelmeire, ezért egyedi, tetszetős kosarakat, virágtartókat készítettek. Nem ritka, hogy ők a szomszédságtól megrendelést is kaptak egy-egy tárgy elkészítésére. Mindenkinek jobb érzés egy természetes alapanyagból készült tálalón felszolgálni az ételt a vendégeknek vagy a családnak. Amikor pedig életútja végéhez ér a kosár vagy a tálaló, tűzre kerül és melegeket ad. Teljes és környezetbarát körforgás valósul meg. Visszatérés a múltba? Nem. Újragondolás, az ősi tudás leporolása és alkalmazása zajlik egyre több faluban és városban.

Az első szakköröknek mindeütt lesz folytatása, a sláger szakkör továbbra is a vesszőfonás maradt Zala megyében.

MATYASOVSKY MARGIT felsőfokú tanulmányait a Berzsenyi Dániel Főiskola Testnevelési és Művészeti Karán, andragógia szakon végezte, majd a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Karán szerzett vidékfejlesztési menedzsment és marketing tanácsadó diplomát. 2013 novemberétől a Nemzeti Művelődési Intézet Zala Megyei Irodájában, később a budapesti központban, a Szakmai Módszertani Főosztályon módszertani referens. 2016 augusztusától az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kultúráért Felelős Államtitkárságán közművelődési szakreferens. 2018 novemberétől a Nemzeti Művelődési Intézet Zala Megyei Igazgatóságának megyei igazgatója.

A szakkör webáruháza

Közösségek online bevásárló tere

A Nemzeti Művelődési Intézet A Szakkör tudásmegosztó felület létrehozásával párhuzamosan az elérhető online vásárlás feltételeit is megteremtette az oldalhoz tartozó webáruház megnyitásával. Az innovatív kezdeményezés – mely első körben a hagyományos népi kézműves foglalkozásokat hivatott összegyűjteni, és azok rejtelseit átadni egy weboldal, és annak főként

videós tartalmainak keretein belül – a világjárvány okozta korlátozások feloldása után hamar egy olyan közösségépítő programmá bővült, mely az egész Kárpát-medencére kiterjedően fogja össze és koordinálja ötfős kisközösségek létrejöttét, megtartását – a közösen átélt alkotás örömét nyújtva minden résztvevő számára. Az együtt munkálkodás, a közösségi lét és egy-egy tárgy létrehozásakor érzett siker élménye eredményezi, hogy a szakköri foglalkozások idén még nagyobb számban indulhat-

nak, azaz nemcsak közösségépítő, hanem a megtartó ereje is jelentős ezeknek a szakköröknek. Hiszen aki már megtapasztalhatta a közösen, tíz kéz által készülő nemezta-karóban rejlő csodát, vagy akihez kedvesen odalépett a szakkör-szervező és segítette a konok vesszőket a helyes irányba fogni, akinek megdicsérték a bálon a saját maga által fűzött nyakékét, az a szakköri tag büszkén tekint saját és társai alkotásaira, hagyományaink tevékeny megélésén keresztül elszakad napi gondjaitól, otthonra lel a közös-

A gyertyaöntés szakkör kellékei

A hímzés csomag egy része

A makramé szakkörhöz rendelhető alapanyagcsomag

ségekben, megtapasztalja a „jó itt lenni, jó itt élni” érzését. A szakköri közösséghez tartozáson keresztül a résztvevők településhez való kötődése, ezáltal nemzeti identitása is erősödik.

A Nemzeti Művelődési Intézet Magyarország Kormányának támogatásával koordinálja a szakörök alanyag- és eszközszükségleteinek biztosítását és azok kiszállítását. A *Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért 2021*, majd 2022 elnevezésű felhívások keretében jelentkezett közművelődési intézmények, közösségi színterek az indított szakágak tevékenységei közül választhattak, utóbbi alkalommal már 15 közül. Volt, aki előzetes kérdőívezés során, volt, aki a tavaszi szakkörök zárásakor mérte fel az igényeket az új szakkörtípusok iránt a településen. A nyári jelentkezések után a szakkörök-höz a Nemzeti Művelődési Intézet megyei igazgatóságain keresztül vehetők át a választott foglalkozásokhoz szükséges, alapanyagokat és eszközöket is tartalmazó dobozok. Tartalmukkal ASzakkör oldalán biztosított, szakáganként 20-20 részben bemutatott összes tárgy elkészíthető az öt főből álló szakkörön.

A térítésmentesen elérhető mennyiség elosztásán kívül egy **webáruházat** is üzemeltet az Intézet (<https://webshop.aszakkor.hu/>), amelyen keresztül nemcsak ötfős, de akár egy szakköri tag részére összeállított csomag is elérhető. Ez abban az esetben segítség lehet a közművelődési intézményeknek, ha a sikeres toborzás során több mint 5, esetleg 7 vagy 8 fő jelentkezett a szakköri csoportba. Ekkor mérlegelés után eldönthető, hogy pár darab egyes csomagot, vagy akár egy újabb öt fő részére összeállítottat rendelnek meg az online áruházból, ahol mind a 15 szakág alapkinálata megtalálható. Ebben az évben lehetőség van az eszközkészletek és az alapanyag-

csomagok külön-külön történő megrendelésére. Sok esetben a tavalyi évről rendelkezésre áll például több metszőolló vagy olló a szakkört szervező partnerszervezetnél, ekkor a csomagok részletes leírásának tanulmányozása után mindenki eldöntheti, hogy a kellő alapanyagot rendel-e meg a csoportnak, vagy bizony a fogyóeszközök miatt maga az eszközcsomag is hasznos lesz, így érdemes mindkettőnek a vevő kosarába kerülnie: makramé szakkör esetében például mind a fonaloknak, mind a díszvagy használati tárgyak készítése során szükségesek kampóknak, állványnak, mérőszalagnak.

A Nemzeti Művelődési Intézet egyéb termékei, kiadványai – köztük a most kézben tartott SZÍN – Közösségi Művelődés folyóirat, szakkönyvei, emblémázott használati tárgyai, irodaszerei, ékszerai és társasjátékai szintén elérhetők, megrendelhetők a webshop.aszakkor.hu felületen.

Az internetes áruházban *minden egyes szakkör esetében megvásárolható:*

- 1 fő részére összeállított alapanyagcsomag,
- 1 fős eszközcsomag,
- 5 fős szakkör alapanyagát tartalmazó és
- 5 fős eszközcsomag.

Ezek a főoldalon közvetlenül, illetve a *Szakköri csomagok* menüpontban egyaránt fel vannak tüntetve.

A szakkör webshopja természetesen kész kiszolgálni az egyedi megrendeléseket is. Amennyiben egy érdeklődő földrajzi távolság miatt, vagy egyéb okokból nem tud személyesen csatlakozni egyetlen jelenléti szakkörhöz sem, viszont A Szakkör filmjeit megnézve kedvet kapott és szeretné elkészíteni az abban látható alkotásokat, lehetőség van a webáruház *egyes csomagjait* otthonába rendelni.

Az *online bankkártyás fizetés* bevezetése lehetővé teszi, hogy

A bútorfestés-csomag is nagyon népszerű a webáruházban

ASzakkör feliratú kötők is megrendelhetők

valóban csupán pár kattintás után bárki kézhez kapja a megrendelt készletet és kezdődhet az alkotómunka! Ehhez javasoljuk ASzakkör főoldalán (<https://aszakkor.hu>) a filmek többszöri megtekintését, a bonyolultabb fogásoknál a „visszatekerést”, lassítást, illetve a csatlakozásokban található mellékletek, leírások, motívumkincsek letöltését, hiszen ezek segítségével még könnyebben gyakorolható be a technika, és készülhetnek a szív-melengető alkotások.

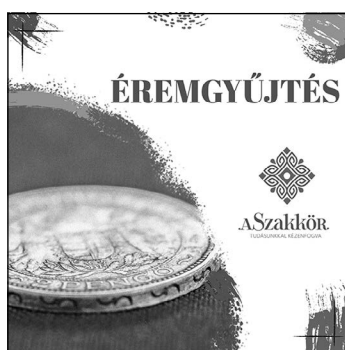
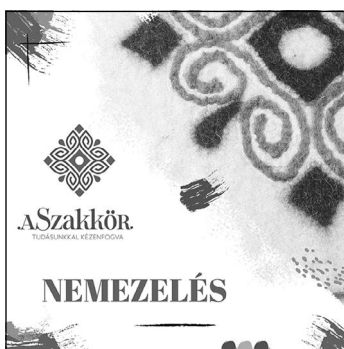
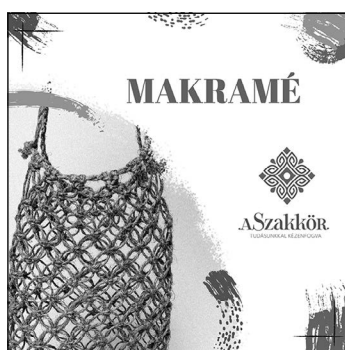
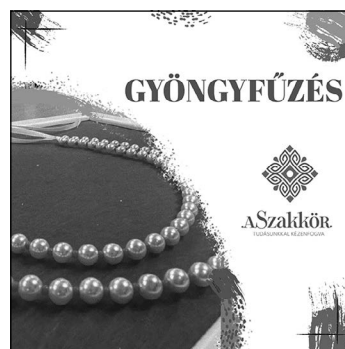
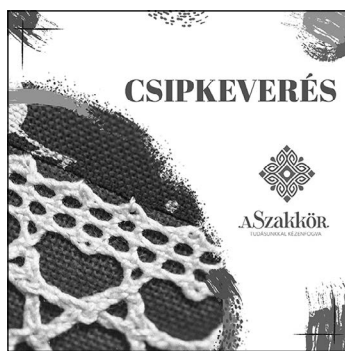
Akár név- és születésnapra, vagy már karácsonyra gondolva

böngésszen Ön is webáruházunk kínálatában, ajándékozza meg munkatársait, szeretteit az alkotás nyújtotta élménnyel!

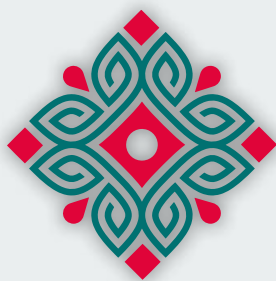
Örömteli vásárlást, sikeres szakkörindítást kívánunk minden kedves leendő és meglévő vásárlónknak!

www.webshop.aszakkor.hu

EGYÜTT ALKOTNI
ÉS KÖZÖSSÉGBEN LENNI JÓ!

ASzakkör.
TUDÁSUNKKAL KÉZENFOGVA

WEBÁRUHÁZ CSAK EGY KATTINTÁSRA!

- ◊ Eszközök
- ◊ Alapanyagok
- ◊ Kézműves termékek
- ◊ Egyedi és csomagajánlatok

www.webshop.aszakkor.hu

Szakköri csomagjaink megtalálhatók

ASzakkör.
TUDÁSUNKKAL KÉZENFOGVA

webáruházában
a qr-kódot beolvasva:

Nemzeti Művelődési Intézet
www.nmi.hu

A VESSZŐFONÁS SZAKKÖRÖKÖN SZÉP SZÁMMAL VESZNEK RÉSZT
FÉRFIAK IS SZERTE AZ ORSZÁGBAN

